

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ**

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ**

**Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης.
Αποτύπωση της κατάστασης της τουριστικής
δραστηριότητας και των επιπτώσεων της στον
προορισμό, ανάλυση SWOT και εναλλακτικά σενάρια
πολιτικής**

Επιστημονικός Υπεύθυνος

**Γιάννης Σπιλάνης
Αναπληρωτής Καθηγητής**

**Μυτιλήνη
Γενάρης 2017**

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
A. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ	6
A.1 ΠΡΟΣΦΟΡΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ	7
A.1.1 Γεωγραφικά & κλιματολογικά στοιχεία – φυσικό περιβάλλον	7
A.1.2. Πολιτισμός: Μύθοι και ιστορία	13
A.1.3. Δραστηριότητες	15
A.1.4 Γενικές Υποδομές	16
A.1.5 Τουριστικές υποδομές - υπηρεσίες	18
A.2 ΖΗΤΗΣΗ.....	21
A.2.1. Αφίξεις στο νησί.....	21
A.2.2. Αφίξεις και διανυκτερεύσεις	26
A.2.3 Έρευνα τουριστών.....	30
A.3 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	42
B. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....	45
B.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	45
B.2 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	47
B.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ	47
B.3.1 Μόνιμες περιβαλλοντικές πιέσεις	48
B.3.2. Παροδικές περιβαλλοντικές πιέσεις.....	50
Γ. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	55
Γ.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ	55
Γ.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ.....	57
Γ.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ	59
Δ. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ	61

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Δ.1 ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ.....	61
Δ.2 ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	61
Δ.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.....	63
Δ.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ.....	63
Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ	64
Ε.1. ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	64
Ε.2. ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	65
Ε.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ	68
Ε.3.1 1 ^ο σενάριο: Business as Usual (BaU) με συνέχιση επέκτασης του τουρισμού	68
Ε.3.2. 2 ^ο σενάριο: Υιοθέτηση των αρχών βιώσιμου τουρισμού του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού	69
Ε.3.3 3 ^ο σενάριο: Εφαρμογή Σχεδίου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης λαμβάνοντας υπόψη τη φέρουσα ικανότητα της Σαντορίνης	72
Παράρτημα 1: Δεδομένα και ανάλυση ερωτηματολογίων	73
Παράρτημα 2: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Θήρας 2013-14.....	74
Παράρτημα 3: Ερωτηματολόγιο Προορισμού	80

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 3^ο παραδοτέο της εμπειρογνωμοσύνης αποτελεί τη πιλοτική λειτουργία του Τουριστικού Παρατηρητηρίου με βάση τη μεθοδολογία που αναπτύχθηκε στο 1^ο Παραδοτέο. Αφορά:

Η ανάλυση βασίζεται σε 3 διακριτά βήματα που περιλαμβάνουν:

- τη περιγραφή του τουριστικού κλάδου (προσφορά, ζήτηση και οργάνωση τουριστικής αγοράς)
- τη περιγραφή των αποτελεσμάτων της τουριστικής δραστηριότητας σε ότι αφορά την οικονομία, την κοινωνία (απασχόληση) και το περιβάλλον με εκτίμηση της βιωσιμότητας του τουριστικού προϊόντος
- την εκτίμηση και την αξιολόγηση των επιπτώσεων του τουρισμού στη βιωσιμότητα του προορισμού

Ακολουθεί ο σχεδιασμός πολιτικής με βάση τα προβλήματα που έχουν επισημανθεί στα διαφορετικά βήματα της ανάλυσης και τις ασκούμενες πολιτικές (χρησιμοποιώντας ως οδηγό το ερωτηματολόγιο προορισμού του WTO) με την εκπόνηση εναλλακτικών σεναρίων πολιτικής.

Η υλοποίηση των παραπάνω έγινε με συγκέντρωση δευτερογενών και πρωτογενών δεδομένων με τη βοήθεια της ΓΕΩΘΗΡΑ που λόγω της παρουσίας τοπικά είναι ευκολότερο να έρθει σε επαφή με τους φορείς που συγκεντρώνουν τα στοιχεία τοπικά ώστε να οργανωθεί η συνεχής ροή πληροφόρησης στο αναλυτικότερο δυνατό επίπεδο και να υπάρχει δυνατότητα για γρήγορη ανάλυση των δεδομένων. Ιδιαίτερα αφορά δεδομένα:

- Των ανά μήνα αφίξεων & αναχωρήσεων στις πύλες εισόδου του νησιού (λιμάνι, αεροδρόμιο)
- της κατάστασης της τουριστικής δραστηριότητας μέσω των αφίξεων και διανυκτερεύσεων (εθνικότητες ΜΔΠ, πληρότητα) από τις τουριστικές μονάδες,
- της κατανάλωσης πόρων (νερού από τον Δήμο και ενέργειας από την ΔΕΗ),
- της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων (δήμος)
- της απασχόλησης (από το ΙΚΑ)

Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για τη καταγραφή των βασικών τάσεων εξέλιξης της τουριστικής δραστηριότητας ενώ συμβάλουν στην εκτίμηση των συνεπειών του τουρισμού ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη της Σαντορίνης, στοιχεία απαραίτητα για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών πολιτικών διαχείρισης του προορισμού.

Σε ότι αφορά τα πρωτογενή δεδομένα αφορούν:

- τη συμπεριφορά των τουριστών που με ερωτηματολόγια στους ίδιους τους τουρίστες πριν την αναχώρησή τους από τον προορισμό ώστε να προσεγγισθούν τα χαρακτηριστικά τους. Λόγω του περιορισμένου χρόνου που υπήρχε έγινε έρευνα

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

τουριστών στις πύλες εξόδου κατά τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο που δεν είναι απόλυτα αντιπροσωπευτική, ενώ συγκεντρώθηκαν ερωτηματολόγια από περιορισμένο αριθμό καταλυμάτων που δεν χρησιμοποιήθηκαν λόγω χαμηλής αντιπροσωπευτικότητας.

- τη λειτουργία των διαφόρων τύπων τουριστικών επιχειρήσεων ώστε να εκτιμηθεί το οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα. Η διακίνηση των ερωτηματολογίων αυτών έγινε μέσα από την σελίδα του Παρατηρητηρίου, με συνεργάτες της ΓΕΩΘΗΡΑ και τη διακίνηση των ερωτηματολογίων με τη βοήθεια των επαγγελματιών τους οργανώσεων χωρίς επιτυχία

- την ικανοποίηση των μόνιμων κατοίκων με δεδομένο ότι αποτελεί σημαντική παράμετρο της επιτυχημένης τουριστικής πολιτικής, ενώ αποτελεί και σημαντικό στόχο του συνολικού σχεδιασμού. Η διακίνηση των ερωτηματολογίων αυτών έγινε ηλεκτρονικά και με συνεργάτες της ΓΕΩΘΗΡΑ.

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Αφορά στη καταγραφή της προσφοράς, της ζήτησης και της οργάνωσης της αγοράς του τουρισμού.

Σε ότι αφορά στη τουριστική προσφορά γίνεται πρώτα μια σύντομη περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών της Σαντορίνης που αποτελούν στοιχεία της ελκυστικότητας του προορισμού. Με άλλα λόγια, η έννοια της προσφοράς περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία τα οποία άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν τον επισκέπτη για την εικόνα που θα σχηματίσει για τον τόπο προορισμού.

Οι πόροι θα παρουσιαστούν σε δύο ενότητες, τους φυσικούς και τους πολιτιστικούς, ενώ σ' ό,τι αφορά στις υποδομές - υπηρεσίες θα υπάρξει διάκριση μεταξύ αυτών που αναφέρονται στην προσπελασιμότητα των νησιών και σε εκείνες που προσφέρονται στα νησιά. Στη συνέχεια η ανάλυση θα εστιάσει στα τουριστικά θέλγητρα πριν προχωρήσει στη καταγραφή των υποδομών, τουριστικών και γενικών.

Λέγοντας τουριστική προσφορά εννοούμε το σύνολο εκείνων των αγαθών και υπηρεσιών που προτείνονται στον καταναλωτή, προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες του εκείνες που χαρακτηρίζονται ως τουριστικές. Όσον αφορά στο τουριστικό προϊόν, μπορούμε να το προσδιορίσουμε ως το σύνολο των τουριστικών πόρων που χαρακτηρίζουν μια συγκεκριμένη περιοχή – προορισμό. Η τουριστική προσφορά διακρίνεται σε πρωτογενή (τουριστικοί πόροι) και σε δευτερογενή (γενικές εγκαταστάσεις και τουριστικές εγκαταστάσεις).

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός των τουριστικών πόρων μπορεί να περιλαμβάνει κάθε φυσικό στοιχείο, κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα ή κάθε προϊόν της ανθρώπινης δραστηριότητας που μπορεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον των τουριστών. Κάποιος περιορισμένος αριθμός θελγέτρων από τα παραπάνω είναι σημαντικά και ικανά να προκαλέσουν τη μετακίνηση των τουριστών στον συγκεκριμένο προορισμό, ενώ ο μεγάλος αριθμός των πόρων αυτών μπορεί να εμπλουτίζει το συνολικό τουριστικό προϊόν αν αξιοποιηθούν κατάλληλα από τους φορείς του προορισμού.

Στους φυσικούς πόρους ενός προορισμού ανήκουν τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά και οι κλιματολογικές συνθήκες. Οι πόροι που δημιουργήσε ο άνθρωπος και διακρίνονται σε μνημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος και σε ανθρώπινες δραστηριότητες που σχετίζονται με πολιτισμό, γλώσσα, ήθη και έθιμα, κουλτούρα, οι

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

διατροφικές συνήθειες κλπ αλλά και τα τοπία με τα τοπικά προϊόντα που προέρχονται από την ανθρωπογενή δράση στο φυσικό περιβάλλον.

A.1 ΠΡΟΣΦΟΡΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ

A.1.1 Γεωγραφικά & κλιματολογικά στοιχεία – φυσικό περιβάλλον¹

Το νησί Θήρα ή Σαντορίνη ή Στρογγύλη (παλαιότερη ονομασία) βρίσκεται στο νότιο Αιγαίο πέλαγος, στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων, νότια της Ίου και δυτικά από την Ανάφη. απέχει από τον Πειραιά 128 ναυτικά μίλια και 63 ναυτικά μίλια από τη Κρήτη. Ο Αθηνιός, το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού, έχει δημιουργηθεί στον ομώνυμο όρμο.

Η Σαντορίνη βρίσκεται σε γεωγραφικό πλάτος από 36ο 19' 56" έως 36ο 28' 40" Βόρειο και γεωγραφικό μήκος από 25ο 19' 22" έως 25ο 29' 13" Ανατολικό. Η σημερινή ημικυκλική και περισσότερο πεταλοειδής μορφή της νήσου οφείλεται στις κατά καιρούς ηφαιστειακές εκρήξεις που μετέβαλαν το αρχικό στρογγυλό σχήμα της. Η όψη της από τη πλευρά του ηφαιστείου παρουσιάζεται βραχώδης και απόκρημνη σε αντίθεση με την ομαλότητα του εδάφους της στο υπόλοιπό της. Η επιφάνειά της, 76,19 τετραγωνικά χιλιόμετρα, είναι κατά το πλείστον ελαφρόπετρα πολύ δεκτική σε καλλιέργεια. Στο ΝΑ τμήμα της, βρίσκεται το βουνό του Προφήτη Ηλία με το ομώνυμο μοναστήρι του 18ου αιώνα, το οποίο έχει υψόμετρο 567 μέτρα και αποτελείται από τιτανώδη βράχια και λευκό μάρμαρο. Αυτά τα ασβεστολιθικά πετρώματα είναι τα παλαιότερα της Σαντορίνης και σχημάτιζαν ένα μικρό νησί πριν αρχίσει η ηφαιστειακή δραστηριότητα. Η περίμετρος της Σαντορίνης είναι περίπου 36 ναυτικά μίλια και παρουσιάζει έξι όρμους: Το Αμμούδι ή Άγιος Νικόλαος, στη Πάνω Μεριά (Οία Θήρας), της Αρμένης, επίσης στη Πάνω Μεριά, τον όρμο Μουζάκι, τους όρμους Φηρών και Αθηνιού και τον όρμο του Μπάλου στο Ακρωτήριο.

Η Θηρασία ή Θηρασιά μέχρι τη Μινωική έκρηξη των προϊστορικών χρόνων που δημιούργησε την καλδέρα, αποτελούσε κομμάτι της νήσου Στρογγύλη (Σαντορίνη), της οποίας σήμερα συμπληρώνει το κυκλικό περίγραμμα μαζί με τα νησιά Θήρα (Σαντορίνη) και Ασπρονήσι. Η Θηρασία διαχωρίστηκε από την Στρογγύλη κατά την καταστροφική έκρηξη του ηφαιστείου το 1644 π.Χ. Βρίσκεται στα δυτικά της Σαντορίνης και απέχει περίπου ένα μίλι από το Αμμούδι της Οίας. Έχει έκταση 9,246 τ.χλμ. και πληθυσμό 319 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

¹ Τα στοιχεία της παραγράφου έχουν αντληθεί από τη μελέτη της ΠΝΑ-ΓΔ/νση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής για Θήρα-Θηρασιά που εκπονήθηκε το 2012

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Η Θήρα και η Θηρασιά σύμφωνα με την αναθεώρηση της Κλιματικής κατάταξης Κορρεν έχει εύκρατο ερημικό κλίμα (BWh) και μαζί με την Ανάφη αποτελούν τις μοναδικές περιοχές στην Ευρώπη με αυτού του είδους το κλίμα. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Μετεωρολογικού Σταθμού Θήρας (Πίνακας Α1) το κλίμα της Σαντορίνης είναι ιδιόμορφο² και παρόλο που είναι το νοτιότερο νησί των Κυκλάδων είναι και το ψυχρότερο κυρίως γιατί υπάρχει υψηλή μέση σχετική υγρασία (περίπου 70%), που ευνοεί τη γεωργία, η ένταση των ανέμων σε σύγκριση με άλλα κυκλαδίτικα νησιά είναι μεγαλύτερη (σχεδόν όλο το έτος 4 μποφόρ) και η μέση ετήσια θερμοκρασία στη Θήρα είναι μικρότερη των άλλων νησιών των Κυκλάδων (18 ° C). Ωστόσο ο χειμώνας είναι ήπιος με μέση θερμοκρασία πάνω από 11,5οC. Το χειμώνα παρουσιάζονται σχετικά περιορισμένες βροχοπτώσεις (το νησί έχει έλλειψη βροχών), ενώ για πέντε μήνες βρέχει ελάχιστα. Το κλίμα αποτελεί ένα ακόμη λόγο που η Σαντορίνη αποτελεί πόλο έλξης πολλών τουριστών απ' όλο τον κόσμο.

Πίνακας Α1: Κλιματολογικές συνθήκες

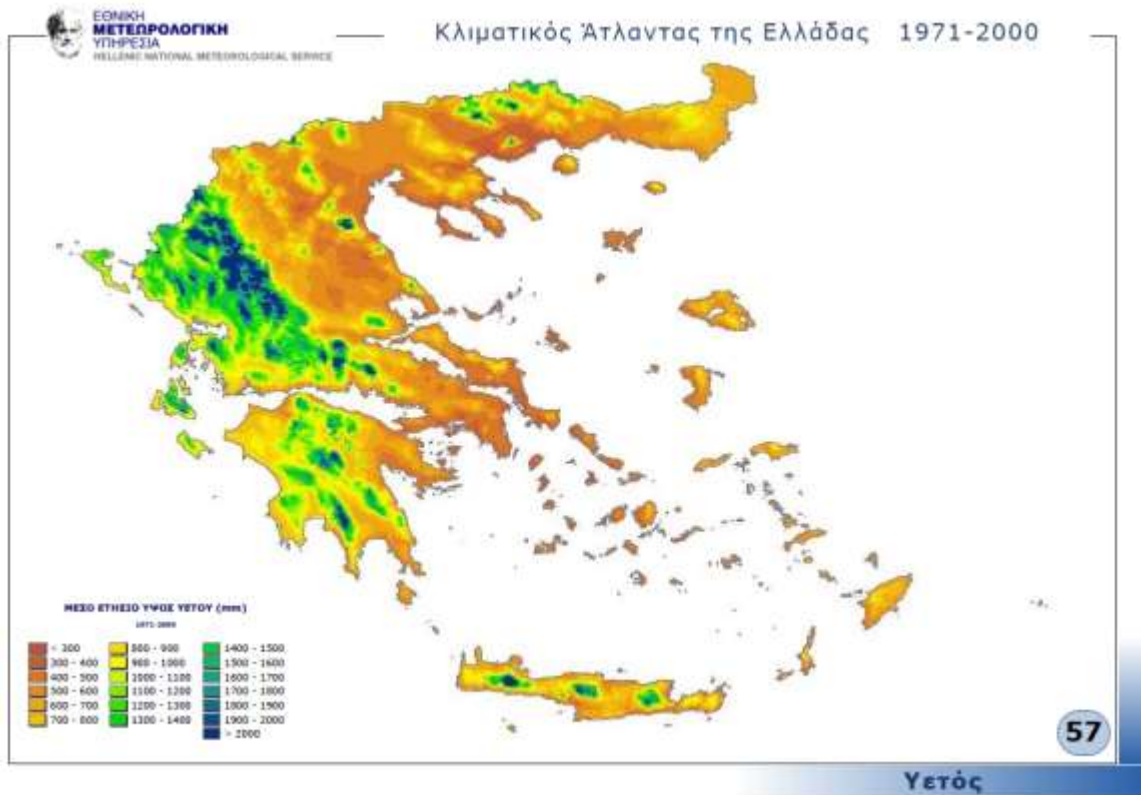
Μήνες	ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ			ΥΓΡΑΣΙΑ	ΥΕΤΟΣ	ΑΝΕΜΟΙ
	Μέση	Μέση Μεγίστη	Μέση ελαχίστη	Μέση σχετική	Μέσο ύψος χιλ.	Μέση ένταση - κομβοι
1ος	11.67	13.87	9.46	70.7	61.02	12.75
2ος	11.61	13.87	9.32	69.15	54.47	13.41
3ος	13.13	15.54	10.36	69.78	44.07	12.4
4ος	15.84	18.43	12.89	68.65	17	10.81
5ος	19.66	22.48	16.18	66.3	6.66	9.39
6ος	23.99	27.02	20.25	60.81	0.99	10.32
7ος	26	28.92	22.49	58.93	0.07	12.02
8ος	25.76	28.66	22.68	61.41	0.2	11.38
9ος	23.18	26.03	20.13	65.78	6.54	10.37
10ος	19.74	22.38	17.13	70.04	19.6	10.34
11ος	15.95	18.44	13.55	71.99	46.74	10.97
12ος	13.17	15.38	10.82	71.37	60.13	11.84
Ετος	18.31	20.93	15.46	67.08	317.49	11.33

Πηγή: Μετ. Σταθμός Θήρας

² Με βάση τις βροχοπτώσεις και τις θερμοκρασίες το κλίμα τα νησίου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν υπόξηρο μεσογειακό, η αυξημένη όμως σχετική υγρασία κατά τους καλοκαιρινούς μήνες δείχνει αποκλίσεις από τον τύπο αυτό. Ο κλιματικός τύπος της Σαντορίνης κατά Thorntwhaite (Γιούργα,1991) είναι ημίξηρο, με μικρό πλεόνασμα νερού κατά το χειμώνα, που ανήκει στο μεσόθερμο τύπο Β' 3 του θερμικού κλίματος (δυνητική εξατμισοδιαπνοή 855-997 mm) και υφίσταται έντονη επίδραση από τη θάλασσα στη διαμόρφωση το θερμικού χαρακτήρα. (Γιούργα 1991)

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Σε ότι αφορά τις συνολικές βροχοπτώσεις συγκριτικά με άλλα νησιά αλλά και συνολικά τις διάφορες περιοχές της χώρας, η Σαντορίνη βρίσκεται σε μειονεκτική θέση μαζί με την ευρύτερη περιοχή των Δ.Κυκλάδων (χάρτης Α.1), ενώ σε ότι αφορά στην ηλιοφάνεια σε μια μάλλον καλή θέση μαζί με το σύνολο των νησιών του Ν.Αιγαίου και τη Κρήτη (χάρτης Α.2).

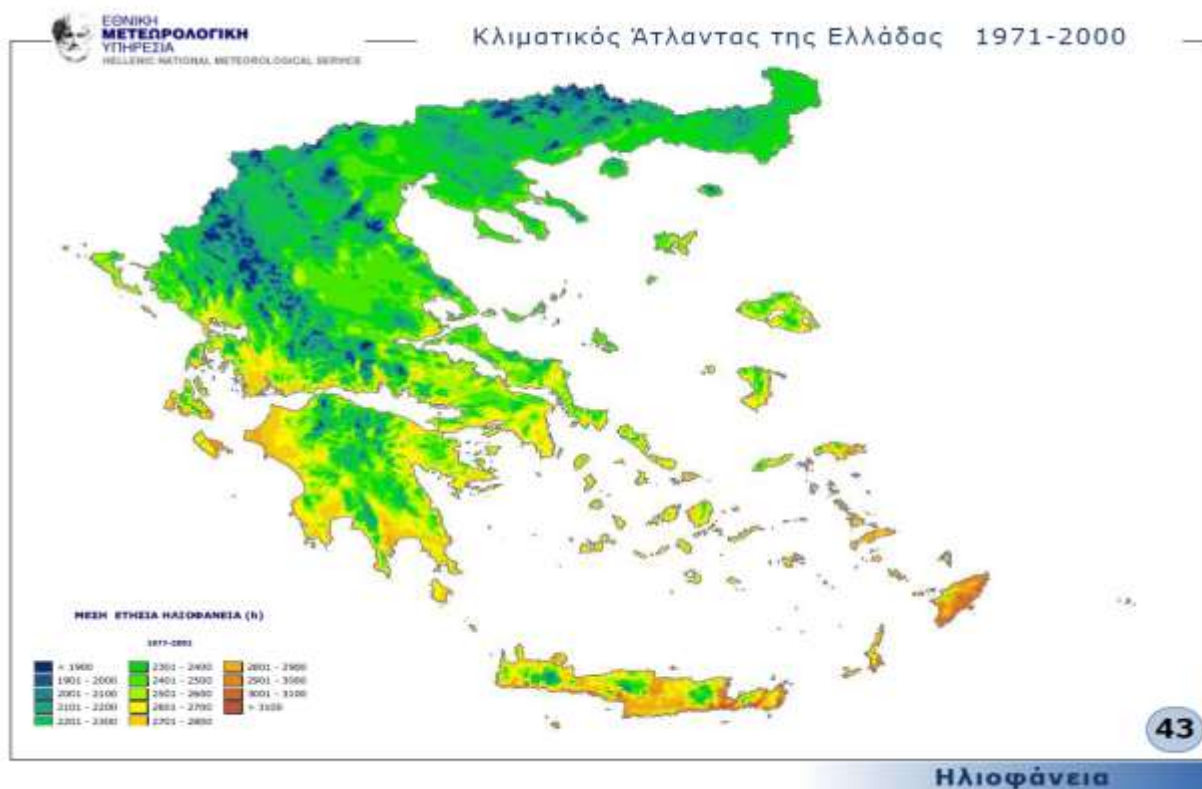

Για το έτος 2016 (Μετεωρολογικός σταθμός Θήρας-Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών) το συνολικό ετήσιο ύψος βροχόπτωσης ήταν 193,4 mm, η μέση θερμοκρασία 18,5 C, με μέση μέγιστη θερμοκρασία του έτους τους 21,7C και ελάχιστη τους 16,1 C. Η μέγιστη απόλυτη θερμοκρασία του έτους που καταγράφηκε ήταν τον Ιούνιο 35,6 και η μικρότερη ήταν τον μήνα Ιανουάριο 1,1.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	ΜΕΣΟΣ ΥΡΟΣ	ΜΕΓ	ΕΛΛ
 Θερμοκρασία	18,31 °C	28,92 °C 20,92	9,32 °C 15,46
 Υγρασία	67,08 %	71,99 %	58,93 %
 Ένταση ανέμων	21,0 km/h	24,8 km/h	19,1 km/h
 Βροχόπτωση	317,49 mm		
 Απόλυτη Θερμοκρασία	17,6 °C	39,40 °C	-4,20 °C

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Η σημερινή μορφή του νησιού της Σαντορίνης και της Θηρασιάς είναι αποτέλεσμα της βίαιης δραστηριότητας του ηφαιστείου στα προϊστορικά χρόνια. Στην πραγματικότητα, τα νησιά οφείλουν την ύπαρξή τους στο ηφαίστειο. Η τελευταία μεγάλη έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης έγινε 3.600 χρόνια πριν, δηλαδή στο τέλος της εποχής του χαλκού. Τριάντα εκατομμύρια κυβικά μέτρα από μάγμα, σε μορφή καυτής ελαφρόπετρας και στάχτης εκσφενδονίστηκαν στον αέρα σε ύψος 36 χιλιομέτρων πάνω από το νησί. Κάτω από τα απομεινάρια της έκρηξης θάφτηκε ένας από τους πιο αναπτυσσόμενους και πλούσιους προϊστορικούς πολιτισμούς της εποχής εκείνης, δημιουργώντας το μύθο ότι ίσως τελικά η Σαντορίνη είναι η χαμένη Ατλαντίδα. Τα πιο πρόσφατα δείγματα ζωής του ηφαιστείου σημειώθηκαν το 1950, όταν σημαντικές ποσότητες λάβας συμπλήρωσαν τα δύο μικρά νησάκια, την Παλαιά και τη Νέα Καμένη, που είχαν αναδυθεί από τα νερά της καλντέρας στη διάρκεια των τελευταίων αιώνων. Η δραστηριότητα του ηφαιστείου μετά από αυτή την καταστροφική έκρηξη, συνεχίζεται ήπια μέχρι και τις μέρες μας.

Το νησί βρίσκεται επάνω στο ηφαιστειακό τόξο του Αιγαίου το οποίο αποτελείται από μια σειρά ανενεργών ή ενεργών ηφαιστειών και έχει μήκος περίπου 500 χλμ. και πλάτος 30-40 χλμ. Το τόξο εκτείνεται από τις ανατολικές ακτές της ηπειρωτικής Ελλάδας, περνάει από το κεντρικό Αιγαίο και καταλήγει στις δυτικές ακτές της Τουρκίας Η γεωλογία της Σαντορίνης παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και πλούτο. Προηφαιστειακά

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

είναι τα ασβεστολιθικά στρώματα στον Προφήτη Ηλία, στον Μονόλιθο, στον Γαβρίλο και τα σχιστολιθικά πετρώματα στον Αθηνιό.

Πέρα από τους εντυπωσιακούς γεωλογικούς σχηματισμούς που υπάρχουν σε όλο το νησί, υπάρχουν και ιδιαίτερες παραλίες. Οι πιο γνωστές ηφαιστειακές παραλίες του νησιού είναι το Καμάρι, ο Περίβολος και η Περίσσα, η Βλυχάδα με τα γλυπτά ηφαιστειακά βράχια της, η Κόκκινη και η Ασπρη παραλία, στο Ακρωτήριο. Φυσικά υπάρχουν και άλλες, λιγότερο διάσημες, αλλά πολύ εντυπωσιακές.

Σε αντίθεση με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων δεν παρουσιάζει σημαντικούς κόλπους αλλά έξι όρμους: Το Αμμούδι ή Άγιος Νικόλαος, στη Πάνω Μεριά (Οία Θήρας), της Αρμένης, επίσης στη Πάνω Μεριά, τον όρμο Μουζάκι, τους όρμους Φηρών και Αθηνιού και τον όρμο του Μπάλου στο Ακρωτήριο.

Ηφαιστειακά είναι τα πυροκλαστικά, οι λάβες και το παχύ στρώμα της θηραϊκής γης, που αποτελεί το έδαφος του νησιού. Φτάνει στα πεδινά σε πάχος τα 40 μ., αλλά στα ορεινά έχει μειωθεί λόγω της διάβρωσης. Είναι γόνιμο και ευνοεί τις καλλιέργειες στις οποίες στηριζόταν η οικονομία του νησιού πριν από την ανάπτυξη του τουρισμού. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εδάφους επιτρέπουν τη παραγωγή μοναδικών προϊόντων. Ο αμπελώνας της Σαντορίνης είναι πανάρχαιος, με αυθεντικές ποικιλίες. Τα ευρήματα στις ανασκαφές της προϊστορικής πόλης του Ακρωτηρίου συνηγορούν στο ότι υπήρχε καλλιέργεια αμπελιού στο νησί τουλάχιστον από τον 17ο αιώνα π.Χ. Η ηφαιστειακή γη έκανε το θαύμα της και τα οινοποιεία του νησιού το δικό τους, προσφέροντας κάθε χρόνο όλο και καλύτερη ποιότητα κρασιών. Κορυφαίο ανάμεσα στα άλλα, το Vinsanto, το βραβευμένο «κρασί του ήλιου», αλλά και οι ποικιλίες ασύρτικο, αθήρι, αιδάνι και μαντηλαριά.. Το άνυδρο τοματάκι, η φάβα, η κάπαρη, το κατσούνι, η λευκή μελιτζάνα αποτελούν προϊόντα που και σήμερα παράγονται δίνοντας τη δυνατότητα για μοναδικά προϊόντα της ηφαιστειακής γης και ξεχωριστές συνταγές.

Στο δίκτυο NATURA 2000 είναι ενταγμένες δύο περιοχές του νησιού της Θήρας, η Νέα και Παλιά Καμένη και το βουνό του Προφήτη Ηλία. Το τελευταίο έχει επίσημα χαρακτηριστεί βιότοπος, διότι υπάρχουν σπάνια και ενδημικά φυτά, όπως ομοίως και η Θηρασιά.

Τα νησιά της Παλαιάς και της Νέας Καμένης είναι επισκέψιμες περιοχές με βάση εκδρομές που οργανώνονται σε καθημερινή βάση και περιλαμβάνουν επίσκεψη στο ηφαίστειο και μπάνιο στα θερμά νερά που αναβλύζουν σε προαιρετικό συνδυασμό με επίσκεψη στη Θηρασιά και στην Οία. Ειδικά την περιοχή του ηφαιστίου επισκέφθηκαν τα δύο τελευταία χρόνια περίπου 220 χιλιάδες επισκέπτες κατά 75% τη περίοδο Ιουνίου-Σεπτεμβρίου, αλλά και 13,5% τον Μάιο.

A.1.2. Πολιτισμός: Μύθοι και ιστορία

Αναρίθμητοι μύθοι συνοδεύουν τη γέννηση και την εξέλιξη της Σαντορίνης στους αρχαίους χρόνους, όπως ο μύθος του Δευκαλίωνα και της Ήρας που γλίτωσαν από τον κατακλυσμό που προκάλεσε ο Δίας για να τιμωρήσει τους ανθρώπους καταφεύγοντας στη Σαντορίνη. Ένας άλλος μύθος θέλει τη θυμωμένη αντίδραση του Ποσειδώνα, την πλημμύρα που κατέκλισε την Αττική, όταν έχασε στο συναγωνισμό με την Αθηνά για τη κυριαρχία της Αθήνας, να φτάνει μέχρι την Σαντορίνη. Άλλοι μύθοι θέλουν τη Σαντορίνη να ξεπετάγεται από τη θάλασσα, έχοντας στρογγυλό σχήμα και σ' αυτό να οφείλεται και το πρώτο της όνομα που ήταν Στρογγύλη. Τα ευρήματα στο Ακρωτήριο μαρτυρούν την ανάπτυξη μιας καθ' όλα οργανωμένης πόλης που ήκμασε την τρίτη χιλιετία π.Χ. την οποία κατέστρεψε η έκρηξη του ηφαιστείου. Σύμφωνα με τον μύθο, η Σαντορίνη αναδύθηκε από τα βάθη της θάλασσας –άποψη που δικαιολογείται από τη διαχρονική δραστηριότητα του υποθαλάσσιου ηφαιστείου και τη γεωλογική μορφολογία του νησιού. Κατά τον Ηρόδοτο, το νησί που είχε το όνομα Στρογγύλη, λόγω του σχήματός του, μετονομάστηκε σε Καλλίστη, λόγω του κάλλους του. Στην Καλλίστη εγκαταστάθηκαν Φοίνικες τους οποίους οδήγησε ο Κάδμος ταξιδεύοντας για να βρει την Ευρώπη, την οποία είχε απαγάγει ο Δίας που είχε μεταμορφωθεί σε ταύρο. Στη συνέχεια ήρθαν οι Λακεδαιμόνιοι με αρχηγό τον Θήρα, γιο του Αυτεσίωνα.

Οι Ρωμαίοι αρχικά χρησιμοποίησαν το νησί ως τόπο για τους εξόριστους, αλλά αργότερα βοήθησε στην οικοδόμηση του νησιού. Ο εκχριστιανισμός της Σαντορίνης πραγματοποιήθηκε μεταξύ του 2ου και 5ου αιώνα. Το νησί λεηλατήθηκε συχνά και καταστράφηκε από τους πειρατές, το 1204 κατακτήθηκε από τους Ενετούς. Ήταν περίπου τότε που το νησί πήρε το σημερινό του όνομα. Η πολιούχος του νησιού ήταν η Αγία Ειρήνη (Σαντα Ιρένι) και οι καθολικοί ναύτες την αποκαλούσαν Σανταρίνη που τελικά έγινε Σαντορίνη.

Το νησί καταστράφηκε από τους Ενετούς το 1354, και για άλλη μια φορά στο 1397, αυτή τη φορά από την κατάκτηση των Τούρκων. Το 1821 η Σαντορίνη ένωσε τις δυνάμεις της με την ελληνική επανάσταση και στη συνέχεια το νησί απελευθερώθηκε από τον τουρκικό ζυγό. Το 1956 συνέβη ένας φοβερός σεισμός που προκάλεσε τεράστιες καταστροφές στο νησί.

Δύο μεγάλοι πολιτισμοί έχουν αφήσει το σημάδι τους στο νησί της Σαντορίνης. Ο ένας ανήκει στους προϊστορικούς χρόνους και είναι αυτός που έχουν φέρει στο φως οι ανασκαφές στο Ακρωτήρι, που είναι ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους στο Αιγαίο. Οι ανασκαφές εκεί ξεκίνησαν συστηματικά το 1967 και σκεπάζονται κάτω απ' το περίφημο βιοκλιματικό στέγαστρο. Μέρος των ευρημάτων υπάρχουν στο μουσείο Προϊστορικής Θήρας, στα Φηρά. Ο άλλος είναι ο ελληνικός πολιτισμός και αντιπροσωπεύεται από την αρχαία πόλη που βρίσκεται στο Μέσα Βουνό. Πρόκειται για την αρχαία πόλη που ιδρύθηκε τον 9ο αιώνα π.Χ. από Δωριείς αποίκους, με αρχηγό τους τον Θήρα και κατοικήθηκε μέχρι τους πρώιμους βυζαντινούς χρόνους.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Η μακρά και πλούσια ιστορία του νησιού αλλά και οι σημαντικές έχει οδηγήσει στο να υπάρχουν σημαντικοί εθνικοί σημασίας αρχαιολογικοί χώροι με υψηλή επισκεψιμότητα. Πιο συγκεκριμένα:

- Το Προϊστορικό Μουσείο Θήρας (νέο) με 53.732 επισκέπτες το 2015 (15.402 το 1998 και 67.034 το 2003) και το Αρχαιολογικό Μουσείο Θήρας (παλαιό) με 16.840 επισκέπτες αποτελούν τα πλέον πολυσύχναστα μουσεία των Κυκλάδων. Το Προϊστορικό Μουσείο είναι το 12^ο σε επισκεψιμότητα μουσείο της Χώρας.
- Ο αρχαιολογικός χώρος του Ακρωτηρίου με 247.310 επισκέπτες το 2015 (έναντι 213.550 το 1998 και 143.010 το 2003) είναι ο 11^{ος} πλέον επισκέψιμος χώρος, ενώ ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχ. Θήρας δέχτηκε μόλις 49.223 επισκέψεις.

Σε ένα νησί που δέχεται μέχρι και 80.000 τουρίστες και επισκέπτες την ημέρα, οι παραπάνω αριθμοί δεν μπορεί να κριθούν ικανοποιητικοί, ειδικά σε σύγκριση με το παρελθόν όταν οι επισκέπτες ήταν πολύ λιγότεροι. Το ίδιο ισχύει και με τη διασπορά των επισκεπτών μέσα στο χρόνο που παραμένει ελαφρά χαμηλότερη από το 70% για το 4μηνο Ιουνίου-Σεπτεμβρίου σε σύγκριση με το 75% των αφίξεων.

Στα μνημεία με ιδιαίτερη σημασία μπορούν να καταγραφούν: Το μοναστήρι των Δομινικανών καλογριών (Φηρά), το βενετσιάνικο κάστρο «Καστέλι», τυπικός κυκλαδικός οχυρωματικός οικισμός (Ακρωτήρι), ο τετράγωνος πύργος «Γουλάς» (Εμπορείο), οι Ανεμόμυλοι (Εμπορείο), το Παραδοσιακό κάστρο «Καστέλι» (Εμπορείο), το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου (Ημεροβίγλι), το βενετσιάνικο κάστρο «Σκάρος» (Ημεροβίγλι), τα ερείπια αρχαίων οικοδομών, Αρχαία Θήρα (Καμάρι), το κάστρο (Οία), οι Ανεμόμυλοι (Οία), η Κατεφιανή (Περίσσα), η Αγία Ειρήνη (Περίσσα), ο Πύργος Καλλίστης, το μοναστήρι του προφήτη Ηλία (Πύργος Καλλίστης), το καστέλι (Πύργος Καλλίστης) κλπ

Εκτός απ' εκτός από τα παραπάνω μνημεία υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός επισκέψιμων χώρων – μουσείων όπως: το Ναυτικό Μουσείο, το Μουσείο Μουσικών Οργάνων, το Μουσείο Μεγάρου Γκύζη, το Μουσείο Οίνου, το Πολιτιστικό χωριό "Η Σαντορίνη που έφυγε", το Μουσείο Ορυκτών & Απολιθωμάτων το Santozeum, το La Ponta, το Αρχοντικό Αργυρού και αρκετοί ακόμη επισκέψιμοι χώροι λαογραφίας και πολιτισμού. Σ'αυτούς εντάσσονται τα 12 επισκέψιμα οινοποιία και το Βιομηχανικό Μουσείο Ντομάτας. Για τους χώρους αυτούς δεν υπάρχουν στοιχεία επισκεψιμότητας. Παρόλα αυτά η Σαντορίνη θεωρείται από τους πιο οργανωμένους οινοτουριστικούς προορισμούς της χώρας λόγω της ποιότητας των κρασιών της που βασίζονται σε ιδιαίτερης αξίας ποικιλίες (Ασύρτικο Αθήρι και Αϊδάνι) από την συναινοποίηση των οποίων μαζί και μικρότερης έκτασης ποικιλίες (με κυριότερη την αιγαιοπελαγίτικη Μαντηλαρία) προκύπτει το Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας λευκό ξηρό (ΟΠΑΠ) ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ, αλλά και των υψηλής ποιότητας εγκαταστάσεων.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Υπόσκαφα, καπετανόσπιτα, εκκλησίες, οικισμοί, κάστρα, ανεμόμυλοι και άλλα κτίσματα συμπληρώνουν τα ενδιαφέροντα πολιτιστικά μνημεία που όμως ελάχιστα έχουν αξιοποιηθεί. Ειδικά σε ότι αφορά στους οικισμούς, πολλοί έχουν κηρυχθεί ως διατηρητέοι από το 1979 όπως η Οία, το Εμπορειό, ο Βόθωνας, το Μεγαλοχώρι, ο Πύργος κλπ που όμως έχουν αλλοιωθεί σημαντικά λόγω της ανοικοδόμησης που ακολούθησε.

Στα πολιτιστικά στοιχεία της Σαντορίνης θα πρέπει να προστεθούν τα αγροτικά προϊόντα του νησιού όπως το κρασί με τον αμπελώνα να διαμορφώνει το τοπίο του νησιού, αλλά και η φάβα, το ντοματάκι, η λευκή μελιτζάνα των οποίων η ποιότητα έχει επηρεαστεί από την ιδιαίτερη σύσταση της θηραϊκής γης. Τα προϊόντα αυτά συμβάλουν σε κάποιο βαθμό στην ιδιαιτερότητα της τοπικής κουζίνας με 14 ξενοδοχεία να προσφέρουν τοπικό πρωϊνό και 19 εστιατόρια να αποτελούν μέλη του δικτύου Aegean cuisine.

Αν και είναι δύσκολο να συνοψίσει κανείς ποιά είναι τα βασικά θέλγητρά που προκαλούν τη μετακίνηση προσέλευση τόσο μεγάλου αριθμού τουριστών στη Θήρα, θεωρούμε ότι είναι ο μοναδικός γεωμορφολογικός της χαρακτήρας με έμφαση στη Καλντέρα και τη «ζωή» γύρω από αυτή. Η αρχιτεκτονική, οι αρχαιολογικοί χώροι με τα μουσεία, το κλίμα, οι παραλίες και η παραγωγή κρασιού συμπληρώνουν τον βασικό καμβά που εμπλουτίζεται με όσα συνοπτικά αναφέραμε προηγούμενα.

A.1.3. Δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες που βασίζονται είτε στην αξιοποίηση τοπικών πόρων και υποδομών ή έχουν αυτόνομη παρουσία συμβάλουν στην ελκυστικότητα ενός προορισμού.

Οι πιο σημαντικές συνδέονται με τη θάλασσα και τη μοναδική ευκαιρία με έναν θαλάσσιο περίπατο να δει κανείς τους ιδιαίτερους γεωλογικούς σχηματισμούς, να περπατήσει πάνω στο ηφαίστειο, να κάνει μπάνιο στα ζεστά νερά της Καμένης, να διερευνήσει τον υποθαλάσσιο χώρο, να κάνει θαλάσσια σπορ (καγιακ, jet ski, καταδύσεις, ιστιοπλοΐα κλπ) ή απλά να «παίξει» στο water park. Προφανώς κάθε πτυχή γνωριμίας με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του νησιού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αποκλειστικής ενασχόλησης για τους ειδικούς λόγω του υψηλού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει.

Στις δραστηριότητες θα πρέπει να ενταχθούν και η δυνατότητα επίσκεψης σε 12 από τα οινοποιεία του νησιού καθώς και η συμμετοχή σε συνέδρια και πολιτιστικά δρώμενα, αθλητικές, πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες που έχουν υπερτοπική σημασία

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Υπάρχουν και δραστηριότητες που επιτρέπουν να γνωρίσει κανείς το νησί από να περπατήσει κατά μήκος της Καλντέρας από τα Φηρά μέχρι την Οία³, να πραγματοποιήσει ορειβασία ή αναρρίχηση στα αναρριχητικά πεδία Περιβόλου, Καμαρίου και Περίσσας (15 διαδρομές), να ανεβεί στον Προφήτη Ηλία από τον Πύργο να κάνει βόλτα με ποδήλατο, να φωτογραφίσει τα ιδιαίτερα τοπία, τα μνημεία (αρχαιολογικοί χώροι, ναοί, μοναστήρια), τους οικισμούς, τη φύση, τις παραγωγικές δραστηριότητες και να γευτεί τα ιδιαίτερα προϊόντα κλπ.

A.1.4 Γενικές Υποδομές

Οι γενικές υποδομές μαζί με τις τουριστικές υποδομές αποτελούν προϋπόθεση για την ανάπτυξη τουριστικών ροών.

A.1.4.1 Υποδομές Μεταφορών

Το νησί συνδέεται με την υπόλοιπη Ελλάδα και με το εξωτερικό μέσω του αερολιμένα⁴, ο οποίος βρίσκεται στην περιοχή του Μονόλιθου. Η Σαντορίνη συνδέεται αεροπορικά όλο το έτος με Αθήνα και Θεσσαλονίκη ενώ κατά τη καλοκαιρινή συνδέεται με Μύκονο, Ρόδο, Ηράκλειο Κρήτης και φυσικά το εξωτερικό (πάνω από 25 χώρες του εξωτερικού με πτήσεις charter). Οι κτιριακές εγκαταστάσεις του αεροδρομίου (4.000 τμ) είναι ανεπαρκείς για την εξυπηρέτηση της κίνησης.

Η ακτοπλοϊκή σύνδεση της Θήρας εξυπηρετείται από το λιμάνι του Αθηνιού και από το λιμάνι της Ρίβας, για τη Θηρασιά αντίστοιχα. Ακτοπλοϊκώς με φερμπότ από Πειραιά με Πάρο, Ίο, Μύκονο, Ανάφη, Νάξο, Σίκινο, Σύρο, Κίμωλο, Κύθνο, Μήλο, Σέριφο, Σίφνο, Τήνο, Φολέγανδρο, Αστυπάλαια, Κάρπαθο, Διαφάνι, Κάσο, Ρόδο, Χάλκη, Ηράκλειο Κρήτης. Με ταχύπλοα «Δελφίνια» συνδέεται με την Ραφήνα και με αρκετά από τα παραπάνω νησιά. Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του νησιού δεν έχουν επιτρέψει μέχρι σήμερα τη κατασκευή λιμενικών εγκαταστάσεων και των αντίστοιχων χερσαίων που να μπορούν να εξυπηρετήσουν ικανοποιητικά τις ανάγκες των επισκεπτών και των μεταφορικών εταιρειών.

Το λιμάνι της Θήρας διαθέτει υπηρεσίες Τελωνείου και επομένως λειτουργεί ως πύλη εισόδου τουριστών, ενώ γίνονται και εξαγωγές (κυρίως οίνων και λιγότερο φάβας και τοματοπολτού Σαντορίνης).

³ Η διαδρομή αυτή που αποτελεί τη πλέον δημοφιλή λόγω της μοναδικής θέας που προσφέρει στη Καλντέρα αποτελεί μια από τις 10 περίπου υφιστάμενες – σηματοδοτημένες διαδρομές

⁴ Τα στοιχεία και οι παρεχόμενες υπηρεσίες του αερολιμένα με βάση την ΥΠΑ <http://www.ypa.gr/our-airports/kratikos-aerolimenas-santorinhs-kasr>

A.1.4.2. Υποδομές Ενέργειας

Η παραγωγή ενέργειας στην Σαντορίνη βασίζεται στον υποσταθμό της ΔΕΗ που υπάρχει στην περιοχή του Μονόλιθου Θήρας. Ο ΑΣΠ Θήρας ανήκει στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά (ΜΔΝ), με συνολική ονομαστική ισχύ 49,078MW σύμφωνα με την Ισχύουσα ΑΕΠΟ. Λόγω της ανεπάρκειας της προσφοράς προχωρά η προμήθεια και εγκατάσταση 8 νέων φορητών Ηλεκτροπαραγωγών Ζευγών (Η/Ζ) ισχύος 1,270 MW έκαστο στον ήδη υφιστάμενο Αυτόνομο Σταθμό Παραγωγής (ΑΣΠ) Ηλεκτρικής Ενέργειας Θήρας ώστε να διασφαλίζεται η κάλυψη των αιχμών ζήτησης κατά τους θερινούς μήνες.

Λόγω και του καθεστώτος προστασίας του νησιού δεν έχουν αναπτυχθεί ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως ανεμογεννήτριες και φωτοβολταϊκά. Το δίκτυο της ΔΕΗ διατρέχει ολόκληρο το νησί, καλύπτοντας ενεργειακά τις περιοχές και στη Θηρασιά το ηλεκτρικό ρεύμα διανέμεται μέσω υποθαλάσσιου αγωγού από την Σαντορίνη.

Η χρήση ήπιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, περιορίζεται στη χρήση της ηλιακής ενέργειας για θέρμανση νερού για οικιακή χρήση και χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε μικρό αριθμό κτιρίων. Μία πτυχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που μπορεί να αναπτυχθεί είναι η γεωθερμία, αφού νησί έχει εντοπιστεί γεωθερμικό δυναμικό χαμηλής ενθαλπίας.

A.1.4.3. Υποδομές Υγείας

Από το 2016 λειτουργεί Νοσοκομείο με αποτέλεσμα να έχουν αναβαθμιστεί σημαντικά οι παρεχόμενες υπηρεσίες σε μόνιμους κατοίκους και επισκέπτες που κάλυπτε το Κέντρο Υγείας⁵.

A.1.4.4 Υποδομές ύδρευσης, αποχέτευσης, διαχείρισης στερεών αποβλήτων

Όπως αναφέρθηκε προηγούμενα Σαντορίνη και Θηρασιά είναι νησιά άνυδρα με περιορισμένες βροχές. Δεν έχει επιφανειακά νερά σταθερής απορροής και ελάχιστες ρεματιές. Αυτό έχει ως συνέπεια την ανεπάρκεια υδατικών πόρων για την ύδρευση. Οι ανάγκες καλύπτονται εν μέρει από υπόγεια νερά μέσω γεωτρήσεων και με 2

⁵ <http://santorini-hospital.gr/>

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

αφαλατώσεις (περίπου το 65%) και με μεταφορά νερού από ιδιωτικές γεωτρήσεις στις περιοχές του νησιού που δεν μπορούν να υδροδοτηθούν από το δίκτυο. Σχεδιάζεται η κατασκευή μεγάλης αφαλάτωσης (5.000κμ) που θα μπορεί να αντιμετωπίσει τις σημερινές ανάγκες.

Σε ότι αφορά το σύστημα αποχέτευσης λειτουργούν 5 μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στις περιοχές Εμπορειού, Μεσσαριάς, Καρτεράδου, Φηρών, Βουρβούλου και Οίας καλύπτοντας το μεγαλύτερο τμήμα του νησιού λειτουργώντας με καλά αποτελέσματα⁶

Σε ότι αφορά στη διαχείριση στερεών αποβλήτων, το πρόβλημα της έγκρισης χωροθέτησης του ΧΥΤ έχει καθυστερήσει την υλοποίηση του έργου με συνέπεια την συνέχιση της απόθεσης των στερεών αποβλήτων σε ακατάλληλη θέση στη Καλντέρα. Λειτουργεί ΚΔΑΥ με ικανοποιητικά αποτελέσματα με αποτέλεσμα να βραβευθεί η Σαντορίνη το 2015. Η αδυναμία έγκαιρης ανάθεσης της εργολαβίας αποκομιδής κατά το 2016 είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξουν σημαντικά προβλήματα στο μεγαλύτερο τμήματα του έτους ειδικά κατά τη καλοκαιρινή περίοδο.

A.1.5 Τουριστικές υποδομές - υπηρεσίες

Σήμερα η Σαντορίνη είναι ένα από τα διασημότερα τουριστικά κέντρα του κόσμου. Παρά το μικρό της μέγεθος είναι το τρίτο νησί του Αιγαίου σε κλίνες (μετά τη Ρόδο και τη Κω), ενώ διαθέτει τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα απ' όλα τα νησιά των Κυκλάδων τόσο σε ότι αφορά τα ξενοδοχειακά όσο και σε ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Όπως φαίνεται στον Π.Α2 καταγράφεται σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα σε ότι αφορά στα ξενοδοχεία από 241 μονάδες με 9.255 κλίνες το 2004, έφτασε σε 287 μονάδες και 12.458 κλίνες το 2012 και 14095 το 2015. Σε ότι αφορά το ποσοστό μονάδων υψηλών κατηγοριών, η Σαντορίνη έχει βελτιωθεί σημαντικά και βρίσκεται στο μ.ο. της χώρας (40% των κλινών σε μονάδες 4&5*) υστερώντας της Ρόδου, της Κω και της Μυκόνου. Σε ότι αφορά το μέγεθος των μονάδων που κυμαίνεται από 72,7 κλίνες ανά μονάδα στα ξενοδοχεία 5* μέχρι 32,5 στις μονάδες 1* γεγονός που δίνει έναν μέσο όρο 45,9 που είναι σημαντικά χαμηλότερος από το μ.ο. της χώρας που είναι περίπου 80 κλίνες ανά μονάδα. Σε ότι αφορά τη παλαιότητα των μονάδων 18 με 615 κλίνες λειτουργούν από τις δεκαετίες 60 και 70, ενώ τη δεκαετία του '80 χτίστηκαν 93 μονάδες με 4347 κλίνες.

⁶ <http://astikalimata.ypeka.gr/Services/Pages/Browse.aspx>

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Πίνακας Α2: Εξέλιξη ξενοδοχειακών μονάδων

	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
2004	6/275	58/2307	51/1692	75/3334	51/1647	241/9255
2012	16/1142	81/3835	64/2386	80/3732	46/1453	287/12458
2015	25/1818	82/4133	70/2605	81/3947	49/1592	307/14095
Μέσο μέγεθος	72,7	50,4	37,2	48,7	32,5	45,9
%	8,1/12,9	26,7/26,3	22,8/18,5	26,3/28,0	16,0/11,3	

Πηγή: Επιμελητήριο Κυκλάδων 2004 & 2012 – ΕΟΤ/ΜΗΤΕ 2016

Σε ότι αφορά τη κατηγορία ενοικιαζομένων δωματίων και διαμερισμάτων η Θήρα διαθέτει 1090 μονάδες με 20306 κλίνες με επίσημο σήμα. Από αυτές 132 μονάδες 2999 κλίνες (μέσο μέγεθος 22,7) είναι 4 κλειδιών ενώ 572 μονάδες με 10991 (19,2 κλίνες ανά μονάδα) είναι 3 κλειδιών με συνέπεια το 69% περίπου να ανήκει στις δύο αυτές κατηγορίες. Αυτό συμβαίνει γιατί ένας μεγάλος αριθμός μονάδων πολυτελείας που κτίστηκαν στη περιοχή της Καλντέρας λειτουργούν με άδεια αυτής της κατηγορίας. Αλλωστε και μόνο ο αριθμός των κλινών σε μονάδες 4 κλειδιών ξεπερνά κατά πολύ αυτές των ξενοδοχείων 5*. Ιδιαίτερα μεγάλος είναι και ο αριθμός των μονάδων που λειτουργούν ως επαύλεις (391 μονάδες με 2280 κλίνες) συμπληρώνοντας την εικόνα του προορισμού με μεγάλο αριθμό μονάδων υψηλού επιπέδου.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα ο αριθμός κλινών σε επαγγελματικά καταλύματα και μη για το 2015⁷, μπορεί να συνοψιστεί στον Πίνακα Α.3

Πίνακας Α3: Επαγγελματικά και ιδιωτικά καταλύματα στη Σαντορίνη

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	307	7008	14.095
CAMPING	2	519+6	525
ΣΥΜΠ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	1252		22.586
ΣΥΝΟΛΟ			37.025
ΙΔ. ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	7854		23.562

Γενικό σύνολο

60.767

Από τα παραπάνω δεδομένα θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι:

⁷ Επιλέχθηκε το 2015 ως έτος αναφοράς με δεδομένο ότι τα δεδομένα των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία που είναι διαθέσιμα αφορούν στο έτος αυτό. Θα αναφερθούν δεδομένα για το 2016 όπου υπάρχουν.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- η πλειοψηφία των επαγγελματικών κλινών είναι σε συμπληρωματικά καταλύματα, ενώ ο αριθμός των ιδιωτικών κλινών είναι επίσης εξαιρετικά υψηλός και διαμορφώνει πλέον (με την ανάπτυξη της οικονομίας διαμερισμού) την τουριστική προσφορά
- καταγράφεται υψηλή κοινωνική και περιβαλλοντική πίεση με βάση τους δείκτες κλίνες/κάτοικο και κλίνες ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Ποιο συγκεκριμένα: οι επαγγελματικές κλίνες που αντιστοιχούν σε κάθε κάτοικο είναι 2,7 κλίνες /άτομο, ενώ αν συνυπολογιστούν και οι ιδιωτικές κλίνες η πίεση ανέρχεται σε 4,5. Η πίεση αυξάνεται ακόμη περισσότερο αν προστεθούν και οι επισκέπτες κρουαζιέρας, που με βάση τις πληροφορίες, φτάνουν σε ακραίες περιπτώσεις και τις 18.000 ημερήσια. Σε ότι αφορά στη περιβαλλοντική πίεση, οι επαγγελματικές κλίνες είναι 486 ανά τ.χ., οι συνολικές κλίνες περίπου 800 ανά τ.χ., ενώ αν προστεθούν και εκείνες των μονίμων κατοίκων ξεπερνούν τις χίλιες ανά τ.χλ.

Στη κατηγορία των άμεσων τουριστικών επιχειρήσεων συμπεριλαμβάνονται τα τουριστικά γραφεία, οι επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων και μοτοποδηλάτων καθώς και οι επιχειρήσεις ενοικίασης τουριστικών λεωφορείων, ο αριθμός των οποίων είναι 133, 28 και 17 αντίστοιχα.

Στη Σαντορίνη λειτουργεί ο Σύλλογος Λεμβούχων με 21 σκάφη διαφόρων μεγεθών (με δυνατότητα μεταφοράς από 80 έως 200 επιβάτες) και ποιότητας υπηρεσιών που ασχολείται τόσο με την εκφόρτωση των επιβατών κρουαζιέρας όσο και με τη διοργάνωση εκδρομών.

Η εστίαση και η αναψυχή των επισκεπτών γίνεται είτε στα καταλύματα και ξενοδοχεία της περιοχής ή σε εστιατόρια, καφέ, μπαρ, φούρνους κλπ των οποίων ο αριθμός ξεπερνά τα 700 καταστήματα διαφόρων ειδών με μεγάλη ποικιλία προσφοράς.

Η Σαντορίνη διαθέτει σημαντικούς χώρους για την οργάνωση Συνεδρίων μεσαίου μεγέθους: το Συνεδριακό Κέντρο «Π. Νομικός», το «Μπελώνειο» και 25 αίθουσες σε ξενοδοχεία.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

A.2 ΖΗΤΗΣΗ

A.2.1. Αφίξεις στο νησί

Το αεροδρόμιο της Θήρας είναι διεθνές και εξυπηρετεί έναν μεγάλο και διαρκώς αυξανόμενο αριθμό ταξιδιωτών, τόσο με πτήσεις εσωτερικού, όσο και με πτήσεις εξωτερικού (charters). Παρ'όλα αυτά από το λιμάνι διακινείται ο μεγαλύτερος αριθμός

Πίνακας A.4: Αφίξεις επιβατών σε λιμάνι και αεροδρόμια Θήρας

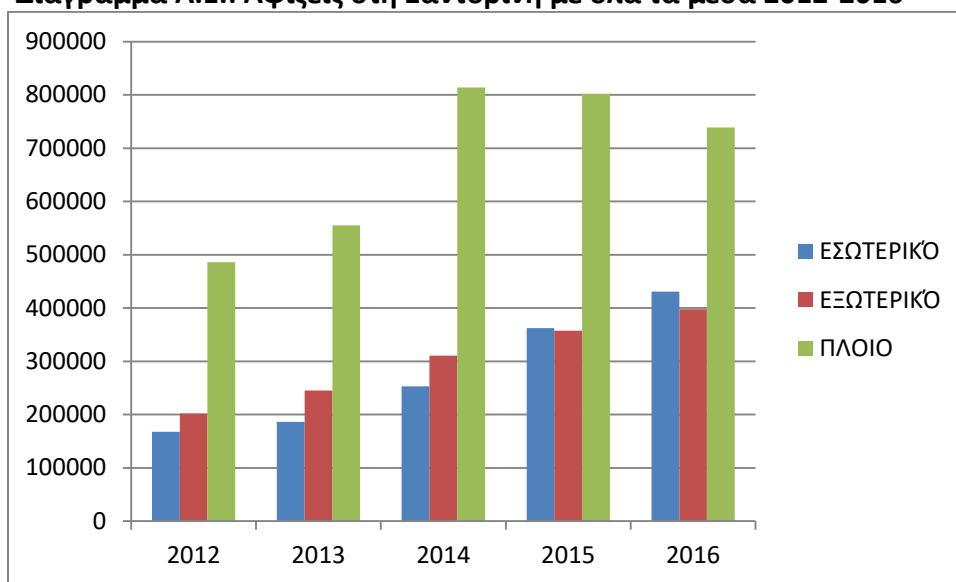
Ετος	ακτοπλοΐα	πτήσεις εσωτερικού	πτήσεις εξωτερικού	σύνολο	% ακτοπλοΐας	% πτήσεων εσωτερικού	% πτήσεων εξωτερικού
2000	410878	146885	184681	742444	55.34	19.78	24.87
2005	520535	126006	169419	815960	63.79	15.44	20.76
2009	624405	161220	170090	955715	65.33	16.87	17.80
2010	572990	161553	181746	916289	62.53	17.63	19.84
2011	616289	173496	202139	991924	62.13	17.49	20.38
2012	485948	166786	200271	853005	56.97	19.55	23.48
2013	555180	185378	244449	985007	56.36	18.82	24.82
2014	814019	252223	310416	1376658	59.13	18.32	22.55
2015	801669	363212	357234	1522115	52.67	23.86	23.47
2016	738625	430498	397677	1566800	47.14	27.48	25.38

Πηγή: ΥΠΑ και Λιμεναρχείο

επιβατών και μέχρι το 2015 ξεπερνούσε το 50% της κίνησης. Όπως φαίνεται από τον Π.Α.4, η κρίση επηρέασε και τη Σαντορίνη αφού τη περίοδο 2009-2013 καταγράφηκαν αυξομειώσεις (με χειρότερη χρονιά για όλα τα μέσα και το σύνολο το 2012), ενώ στη συνέχεια καταγράφεται «εκρηκτική» αύξηση με το σύνολο των επιβατών να ξεπερνά κατ' αρχή το 1 εκ και στη συνέχεια 1,5 εκ αφίξεων. Στην αύξηση αυτή ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο έπαιξε η αύξηση των αφίξεων με πλοίο που μεταξύ 2013 και 2014 έφτασε στο ύψος του 50% ξεπερνώντας τις 800 χιλ επιβάτες μέσα από την αύξηση της διασυνδεσιμότητας του νησιού.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Α.1.: Αφίξεις στη Σαντορίνη με όλα τα μέσα 2012-2016

Πηγή: ΥΠΑ

Επίσης πολύ σημαντική ήταν αύξηση των επιβατών εσωτερικού που μεταξύ 2013 και 2016 υπερδιπλασιάστηκε (από 185 χιλ σε 430 χιλ). Και στη περίπτωση αυτή η δρομολόγηση της Ryanair στη γραμμή Αθήνας- Σαντορίνης όχι μόνο αύξησε της διαθεσιμότητα θέσεων, αλλά μείωσε σημαντικά τις τιμές γεγονός που οδήγησε σε αύξηση της κινητικότητας των μονίμων κατοίκων και τους χειμερινούς μήνες όπως φαίνεται στον πίνακα Α.5. Ταυτόχρονα «προσήλκυσε» σημαντικό τμήμα των επιβατών της ακτοπλοΐας των χειμερινών μηνών όπως φαίνεται από τον Νοέμβριο του 2015 και μετά όταν για πρώτη φορά οι επιβάτες των εσωτερικών πτήσεων ξεπερνούν αυτούς της ακτοπλοΐας.

Πίνακας Α.5: Μηνιαίες αφίξεις στη Σαντορίνη κατά μέσο (2012-2016)

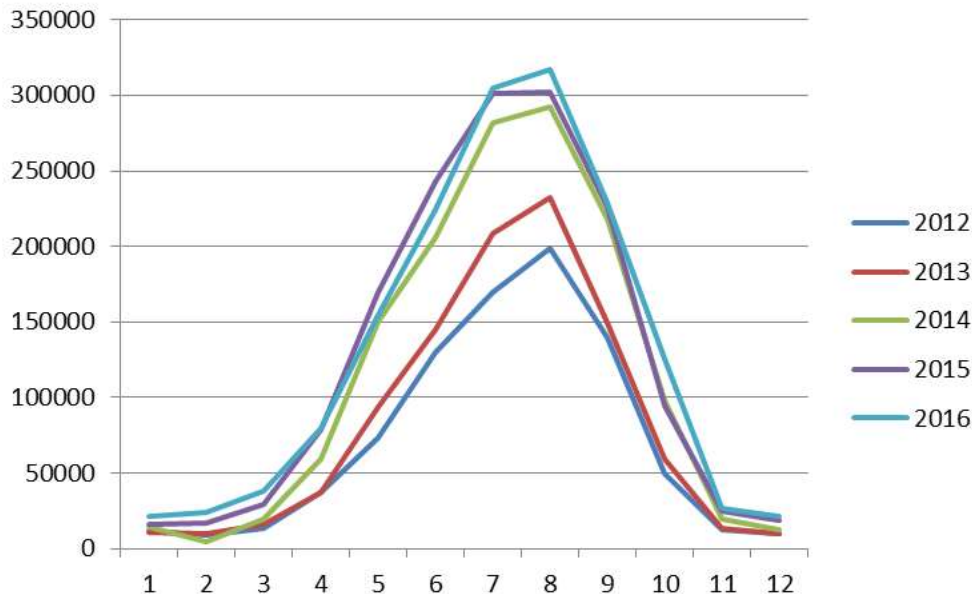
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Σύνολο
2012	ΣΥΝΟΛΟ	11508	8798	13902	37651	73648	129675	169351	198949	139551	49949	12912	9632	855526
	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ	3101	3140	5984	13175	17412	23472	28205	28541	24510	13478	3752	3008	167778
	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	0	0	5	1118	20757	33255	54665	55893	30945	5049	113	0	201800
	ΠΛΟΙΟ	8407	5658	7913	23358	35479	72948	86481	114515	84096	31422	9047	6624	485948
2013	ΣΥΝΟΛΟ	10897	9702	16233	37064	94043	144849	208787	232322	149353	59248	13797	10123	986418
	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ	2947	3563	5186	13268	18522	26346	30942	31879	27671	17245	4856	3647	186072
	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	0	2	1	1658	25202	43471	61400	65561	39810	8023	38	0	245166
	ΠΛΟΙΟ	7950	6137	11046	22138	50319	75032	116445	134882	81872	33980	8903	6476	555180
2014	ΣΥΝΟΛΟ	14042	4691	19823	59360	150137	205731	282124	291958	218605	98491	20014	12826	1377802
	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ	4232	4691	8134	18634	29878	34925	40020	38838	35450	24682	8283	5135	252902
	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	0	0	8	3978	32003	52486	78456	82393	49235	12153	178	0	310890
	ΠΛΟΙΟ	9810	N/A	11681	36748	88256	118320	163648	170727	133920	61656	11553	7691	814010
2015	ΣΥΝΟΛΟ	15937	16576	29416	78630	169675	242894	300764	301991	226299	94760	25095	19070	1521107
	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ	5705	6584	11926	29375	41616	51868	55165	50924	49393	30400	16430	12826	362212
	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	11	4	186	7511	37494	60395	85095	92787	56512	17043	194	2	357234
	ΠΛΟΙΟ	10221	9988	17304	41744	90565	130631	160504	158280	120394	47317	8471	6242	801661
2016	ΣΥΝΟΛΟ	21540	23985	38021	79276	154901	224733	304456	317093	228988	125657	26678	21472	1566800

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ	14517	17013	23793	31498	46963	55959	58003	54888	56472	37456	16726	17210	430498
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	0	0	939	9728	41984	64103	98445	98815	61957	21572	130	4	397677
ΠΛΟΙΟ	7023	6972	13289	38050	65954	104671	148008	163390	110559	66629	9822	4258	738625

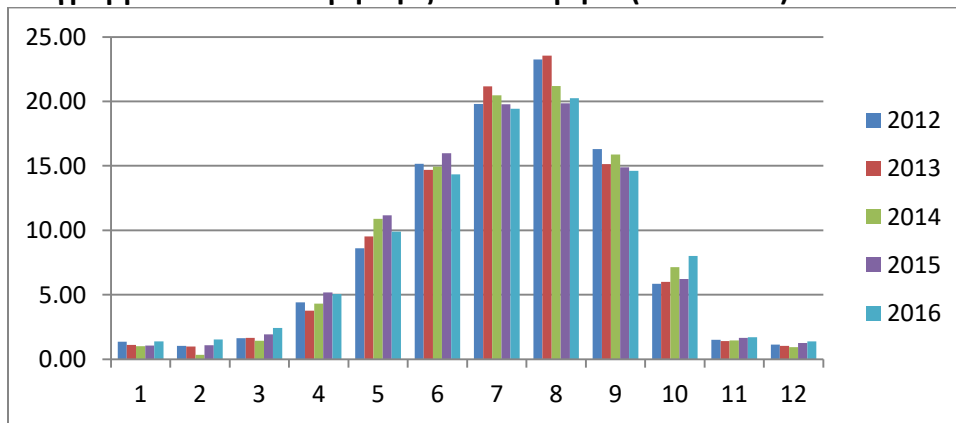
Πηγή: ΥΠΑ και Λιμεναρχείο Θήρας

Διάγραμμα Α.2: Αφίξεις με κάθε μέσο ανά μήνα (2012-2016)

Ενώ το σχήμα καταγράφει υψηλή εποχικότητα, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι είναι η χαμηλότερη από αυτή όλων των νησιωτικών προορισμών της χώρας, ενώ στην εξεταζόμενη περίοδο τείνει βελτιούμενη. Πράγματι το δίμηνο Ιουλίου – Αυγούστου το ποσοστό αφίξεων μειώθηκε από 44,9% (2012) σε 39,2% (2016), ενώ το τετράμηνο Ιουνίου – Σεπτεμβρίου μειώθηκε από 74,6% (2012) σε 70,5% (2016) (Διάγραμμα Α.3).

Διάγραμμα Α.3: Κατανομή αφίξεων ανά μήνα (2012-2016) - %

Πηγή: ΥΠΑ, Λιμεναρχείο Σαντορίνης, επεξεργασία συγγραφέα

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Σε ότι αφορά τους επιβάτες εξωτερικού υπάρχει ανάλυση με βάση τη χώρα προέλευσης των αεροπλάνων (charters και ιδιωτικών jets). Οι χώρες που το 2016 είχαν περισσότερους από 2000 επιβάτες αναφέρονται στον Πίνακα Α.6

Πίνακας Α.6: Πτήσεις charter ανά χώρα και αριθμός επιβατών (2016)

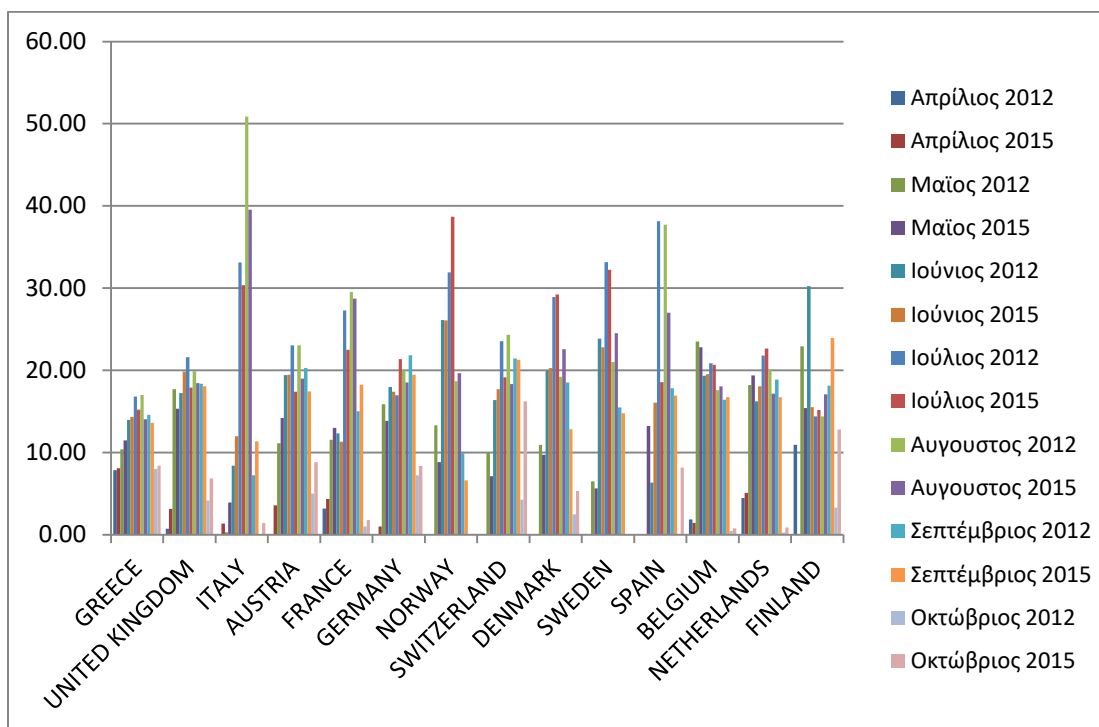
Χώρα προέλευσης	Αριθμός πτήσεων	Αριθμός επιβατών (αφίξεις)
ITALY	2100	113033
UNITED KINGDOM	1323	109141
AUSTRIA	475	30475
FRANCE	374	23103
GERMANY	356	18926
SWITZERLAND	256	16852
NORWAY	199	13514
SPAIN	187	11437
SWEDEN	134	10342
DENMARK	121	9714
NETHERLANDS	148	7838
BELGIUM	134	5069
FINLAND	45	4286
CZECH REPUBLIK	78	3998
ROMANIA	91	3667
ISRAEL	52	2971
POLAND	41	2830
EGYPT	70	2027

Πηγή: ΥΠΑ, επεξεργασία συγγραφέα

Η χρονική κατανομή ανα χώρα προέλευσης επιβατών για τη περίοδο Απρίλιο-Οκτώβριο αποτυπώνεται στο διάγραμμα Α.4

Διάγραμμα Α.4. Κατανομή επιβατών ανά μήνα από βασικές χώρες προέλευσης αεροσκάφους

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Πηγή: ΥΠΑ, επεξεργασία συγγραφέα

Κρουαζιέρα. Η Σαντορίνη αποτελεί παραδοσιακά έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς κρουαζιέρας της χώρας με ιδιαίτερα υψηλό αριθμό επισκεπτών και σκαφών (Π Β.5) που διακυμαίνεται ανάλογα με τους εξωγενείς παράγοντες που καθορίζουν τις εξελίξεις στον κλάδο.

Πίνακας Α.7 Αριθμός επιβατών και σκαφών κρουαζιέρας (2010-2016)

Ετος	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Επιβάτες	669025	853561	833489	794060	738526	805299	784870
Προσεγγίσεις	577	713	704	572	511	632	573

Πηγή: Λιμεναρχείο Θήρας

Με βάση τις μηνιαίες αφίξεις ανά μέσο γίνεται προσπάθεια εκτίμησης του αριθμού των τουριστών και των παραθεριστών που επισκέπτονται το νησί. Η υπόθεση εργασίας που χρησιμοποιούμε βασίζεται στην υπόθεση ότι οι μετακινούμενοι τον μήνα Φεβρουάριο (που είναι και οι λιγότεροι το χρόνο) είναι αποκλειστικά μόνιμοι κάτοικοι και ότι δεν έχουν λόγο να ταξιδεύουν περισσότερο τους άλλους μήνες του χρόνου (ειδικά το καλοκαίρι μάλλον ταξιδεύουν λιγότεροι λόγω τουρισμού). Με βάση τα παραπάνω γίνεται η εκτίμηση τόσο των μόνιμων κατοίκων που ταξιδεύουν εκτός νησιού όσο και των επισκεπτών του νησιού.⁸

⁸ Τα έτη 2015 & 2016 η μείωση των τιμών αεροπορικών εισιτηρίων αύξησε τον συνολικό αριθμό μετακινούμενων τους χειμερινούς μήνες γεγονός που είχε επιπτώσεις στους υπολογισμούς. Το αν η τάση

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Πίνακας Α 8: Εκτίμηση αριθμού τουριστών – παραθεριστών

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Σύνολο	Σύνολο μετακ. Μονίμων κατοίκων
2012	2710	0	5104	28853	64850	120877	160553	190151	130753	41151	4114	834	749950	105576
2013	1195	0	6531	27362	84341	135147	199085	222620	139651	49546	4095	421	869994	116424
2014	2351	0	8132	47669	138446	194040	270433	280267	206914	86800	8323	8135	1244510	133292
2015	-639	0	12840	62054	153099	226318	284188	285415	209723	78184	8519	2494	1322195	198912
2016	-2445	0	14036	55291	130916	200748	280471	293108	205003	101672	2693	-2513	1278980	287820

Πηγή: υπολογισμοί συγγραφέα

A.2.2. Αφίξεις και διανυκτερεύσεις

Με βάση το δεδομένο ότι τα στοιχεία διανυκτερεύσεων αναφέρονται μόνο στα ξενοδοχεία και την ανάγκη για εκτίμηση του συνολικού αριθμού των διανυκτερεύσεων σε κάθε τύπο καταλύματος, γίνονται μια σειρά υποθέσεων εργασίας:

- Ως μέση διάρκεια παραμονής σε Ενοικιαζόμενα Δωμάτια και Διαμερίσματα θεωρείται η ίδια με αυτή στα ξενοδοχεία
- Η χρήση των ιδιωτικών παραθεριστικών οικιών αντί 30 που είναι ο μέσος όρος χρήσης ως παραθεριστικής κατοικίας εκτιμάται σε 60 ημέρες (με βάση τις αναφορές των επιχειρηματιών μεγάλος αριθμός ιδιωτικών οικιών έχει ενταχθεί στην οικονομία διαμερισμού)

Πίνακας Α.9 Υπολογισμός διανυκτερεύσεων 2015

	Κλίνες	Αφίξεις	Διανυκτερεύσεις		
Ξενοδοχεία	12560	403749	1419613	3,5 ΜΔΠ	112 πληρότητα
ΕΔ	23254	682846	2389961	3,5 ΜΔΠ	90 πληρότητα
Κατοικίες	23560	235600	1413600	Αφιξη 10 φορές	60 ημ πληρότητα
Σύνολο		1322195	5223174		
Μόνιμοι κάτοικοι	15000		5100000		340 διανυκτερεύσεις/ έτος

Πηγή: υπολογισμός συγγραφέα

Με βάση τα παραπάνω ο αριθμός διανυκτερεύσεων εκτιμάται σε 5,2 εκ. που είναι υψηλότερος αυτού των μονίμων κατοίκων (5,1 εκ) και συγκεντρώνεται σε μικρότερο χρονικό διάστημα μέσα στο χρόνο. Στον παραπάνω αριθμό δεν συμπεριλαμβάνονται οι αφίξεις κρουαζιέρας εξ αιτίας του γεγονότος ότι δεν πραγματοποιούν διανυκτέρευση στο νησί.

για περισσότερα ταξίδια τους χειμερινούς μήνες επεκτείνεται σε όλο το χρόνο θα πρέπει να επιβεβαιωθεί

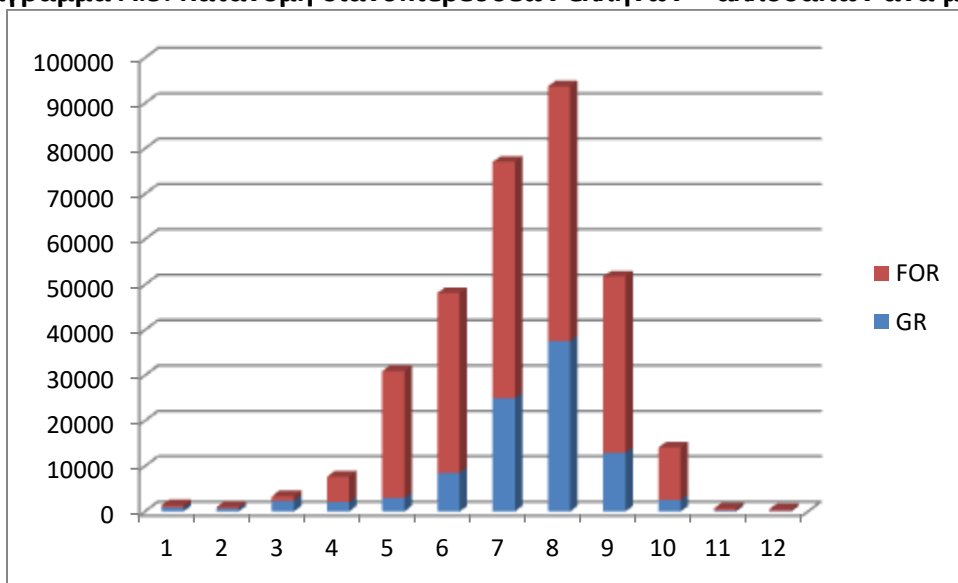
Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Σε ότι αφορά τα στοιχεία των διανυκτερεύσεων ανα εθνικότητα αυτά αφορούν το 2012. Παρά ότι τα στοιχεία αυτά είναι σχετικά παλαιά παρουσιάζουν διπλό ενδιαφέρον:

- Η παρουσία των ελλήνων δεν είναι αμελητέα και καλύπτει περίπου το 9% των συνολικών διανυκτερεύσεων (Διάγραμμα Α.5)
- Εμφανίζεται ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός εθνικοτήτων (80) σε σχέση με όσες καταγράφονται από τις πτήσεις charter. Οι κυριότερες εθνικότητες καταγράφονται στον Πίνακα Α.9

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι σύμφωνα με νεώτερα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ ο αριθμός των μονάδων της Θήρας που υποβάλλει στοιχεία διανυκτερεύσεων στο σύστημα καταγραφής «Ξένιος Ζεύς» είναι μικρότερος από το 50%, χαμηλότερος από σχεδόν όλους τους ελληνικούς προορισμούς. Το αντίστοιχο ποσοστό για το Ν.Αιγαίο συνολικά είναι της τάξεως του 70% .

Διάγραμμα Α.5: Κατανομή διανυκτερεύσεων ελλήνων – αλλοδαπών ανά μήνα (2012)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία συγγραφέα

Από τα στοιχεία του Πίνακα Β.7 διαπιστώνουμε ότι οι διαφορετικές εθνικότητες έχουν μεταξύ τους διαφορετική συμπεριφορά σε ότι αφορά τη ΜΔΠ με τους Κινέζους να παραμένουν λιγότερο από 2 ημέρες, ενώ υπάρχει διαφορά μεταξύ της ΜΔΠ στη Σαντορίνη και σε άλλους προορισμούς όπως η Ρόδος, η Κως, Η Κέρκυρα κλπ επιβεβαιώνοντας την αντίληψη ότι στις Κυκλάδες μεγάλος αριθμός τουριστών προτιμά το island hopping.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Πίνακας Α.9: Αφίξεις, διανυκτερεύσεις και ΜΔΠ ανά εθνικότητα σε ξενοδοχεία (2012)

	Καταγεγραμμένες αφίξεις	Διανυκτ	ΜΔΠ	Εκτιμώμενες Αφίξεις	Αφίξεις με charter	Διαφορά μεταξύ εκτιμώμενων αφίξεων και αφίξεων charter
GB	10281	55890	5.44	20562	44114	-23552
IT	8312	45549	5.48	16624	43004	-26380
GR	12039	37993	3.16	24078		24078
USA	12246	33806	2.76	24492		24492
DE	5427	29408	5.42	10854	17300	-6446
FR	8205	23767	2.90	16410	8529	7881
AUST	6682	19044	2.85	13364		13364
BEL	2146	14888	6.94	4292	3409	883
SWISS	2461	14801	6.01	4922	6928	-2006
AT	2523	14651	5.81	5046	15736	-10690
China	6061	11713	1.93	12122		12122
NOR	2008	11308	5.63	4016	16405	-12389
CAN	3095	9340	3.02	6190		6190
SPAIN	2885	9146	3.17	5770	5004	766
SE	1565	8381	5.36	3130		3130
DK	1202	7115	5.92	2404	11204	-8800
FIN	916	5812	6.34	1832	6224	-4392
JAP	2187	4239	1.94	4374		4374
CY	749	3754	5.01	1498	2797	-1299
RU	870	3313	3.81	1740		1740
CZ	340	2999	8.82	680	2725	-2045
ROM	509	2757	5.42	1018	2895	-1877
TUR	289	773	2.67	578	60	518

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία συγγραφέα

Ένα επιπλέον στοιχείο που πρέπει να επισημανθεί αφορά στη διαφορά μεταξύ των εκτιμώμενων αφίξεων στα ξενοδοχεία και τις αφίξεις με charter ανά εθνικότητα. Οπου στον πίνακα Α.9 (στήλη 7) υπάρχει:

- αρνητικό πρόσημο σημαίνει ότι (τουλάχιστον) αυτός ο αριθμός τουριστών προτίμησε μη ξενοδοχειακά καταλύματα.
- θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αυτός (τουλάχιστον) αριθμός τουριστών ήρθε με άλλο μέσο εκτός από charter

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

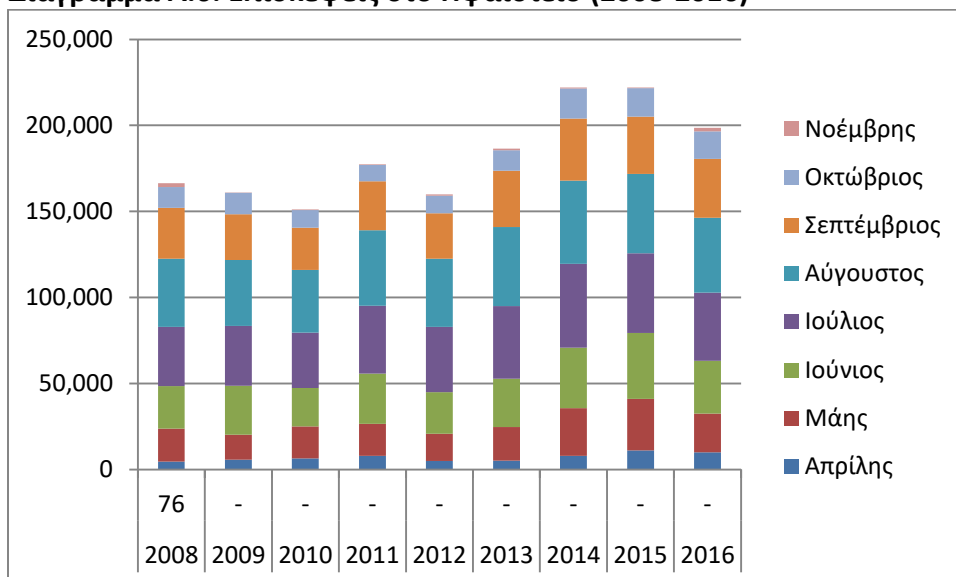
Ενδιαφέρον καταγράφει η επισκεψιμότητα τόσο των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων (Πίνακας Α.10) όσο και του ηφαιστείου (Διάγραμμα Α.6).

Πίνακας Α.10: Αριθμός επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία (2010-16)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Ακρωτήριο Θήρας	206,873	274,310	245,850	186,560	153,557	0	0
Αρχαία Θήρα	36,857	49,223	50,295	41,523	38,191	54,457	44,927
Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Θήρας	36,348	53,732	55,208	50,045	26,665	62,200	52,200
Παλιό Αρχαιολογικό Μουσείο Θήρας	12,002	16,840	17,255	18,395	7,981	16,960	12,410

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα Α.6: Επισκέψεις στο Ηφάιστειο (2008-2016)

Πηγή: ΓΕΩΘΗΡΑ

Η επισκεψιμότητα των σημαντικότερων «θέλγητρων» της Θήρας δεν μπορεί να θεωρηθεί ιδιαίτερα υψηλή, ενώ αυτή των μουσείων πρέπει να προβληματίσει ιδιαίτερα τους διαχειριστές τους σε ότι αφορά στην ελκυστικότητα τους στη σημερινή πραγματικότητα, αλλά και τον προορισμό στο σύνολο του. Αξιοσημείωτη η σημαντική μείωση της επισκεψιμότητας για το 2016 σε όλα τα αξιοθέατα.

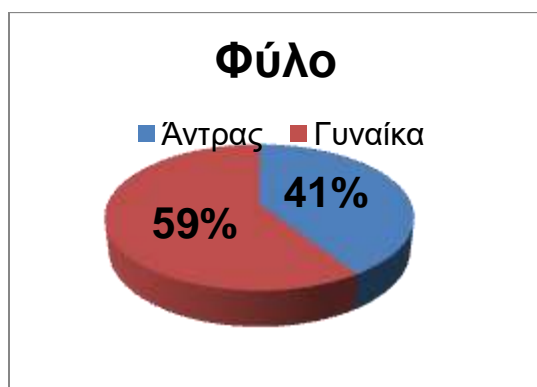
A.2.3 Έρευνα τουριστών⁹

Από την διεξαγωγή της έρευνας τουριστών¹⁰, σε δείγμα 881 ατόμων, προέκυψαν αποτελέσματα που περιγράφουν και σκιαγραφούν το προφίλ των τουριστών της Θήρας, τις προτιμήσεις και τις επιλογές τους στην διαμονή, την μετακίνηση κ.α. τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω.

Δημογραφικά στοιχεία δείγματος¹¹

Το δείγμα που εξετάστηκε στην έρευνα αποτελείται 40% από Άντρες (334 άντρες) και 60% από Γυναίκες (483 γυναίκες). Η ηλικία του δείγματος είναι: **έως 26 ετών το 25%, έως 32 ετών το 50% και έως 47ετών το 75%**. Από 47 ετών και άνω ήταν το υπόλοιπο 25%. Το εκπαιδευτικό επίπεδο του δείγματος είναι: **βασική εκπαίδευση το 3%** (28 άτομα), **δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 13%** (112), **πανεπιστημιακή (ή κολλέγιο) το 51%** (449) και **μεταπτυχιακού ή διδακτορικού επιπέδου το 22%** (195). Η οικογενειακή κατάσταση του δείγματος είναι: **ελεύθεροι /ανύπαντροι το 34%** (300), **παντρεμένοι το 42%** (367), ενώ το 24% (214) δεν απάντησε στην ερώτηση. Τέλος, αναφορικά με το ετήσιο Εισόδημα του δείγματος, οι ερωτώμενοι απάντησαν ως εξής: Έως 15.000€ το 17% (149), μεταξύ 15.001-30.000€ το 23% (204), 30.001-45.000€ το 14% (125), 45.001-60.000€ το 9.5% (83) και άνω των 60.000€ το 20% (170). Δεν απάντησε το 17% (150). Τα παραπάνω ποσοστά παρουσιάζονται διαγραμματικά:

Διάγραμμα A.7. Φύλο τουριστών δείγματος

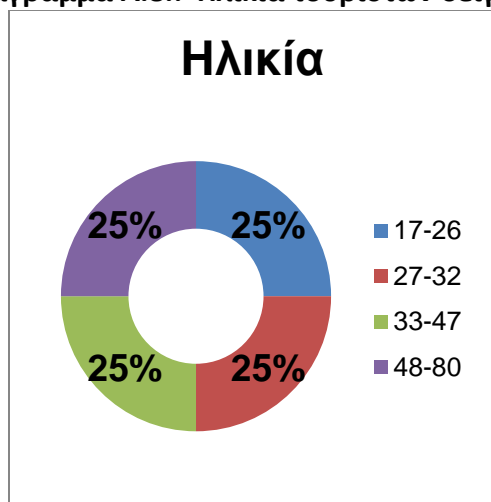

⁹ Έρευνα τουριστών είχε πραγματοποιηθεί παλαιότερα (2011) σε επίπεδο Κυκλάδων από την Αναπτυξιακή Κυκλάδων στο πλαίσιο του προγράμματος ISTOS με αναφορές και στη Σαντορίνη (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Σαντορίνης σ.57-58)

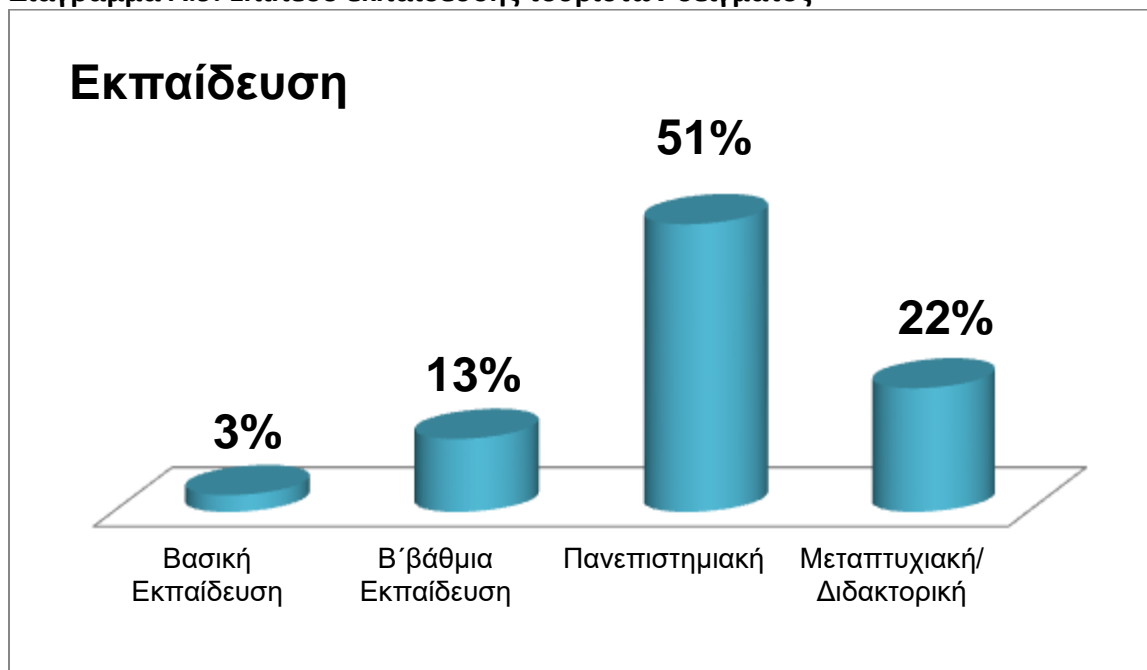
¹⁰ Η Έρευνα Τουριστών υλοποιήθηκε από τον μεταπτυχιακό φοιτητή Α.Ιωαννίδη στο πλαίσιο της μεταπτυχιακής του διατριβής κάτω από τη καθοδήγηση του επιστημονικού υπεύθυνου του έργου

¹¹ Το δείγμα δεν θεωρείται αντιπροσωπευτικό αφού καλύπτει μόνο ένα τμήμα της τουριστικής περιόδου και δεν μπορεί να αντιστοιχηθεί στις εθνικότητες που ταξίδεψαν το 2016 στη Σαντορίνη λόγω έλλειψης στοιχείων. Για το λόγο αυτό δεν θα θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό του τουριστικού πληθυσμού της Σαντορίνης παρά το μεγάλο μέγεθος του

Διάγραμμα Α.8.: Ηλικία τουριστών δείγματος

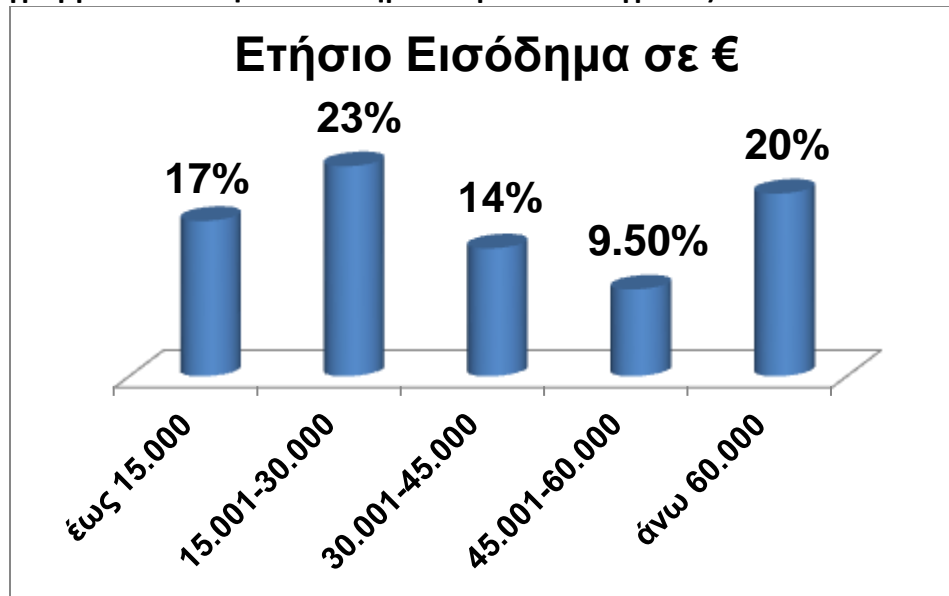

Διάγραμμα Α.9. Επίπεδο εκπαίδευσης τουριστών δείγματος

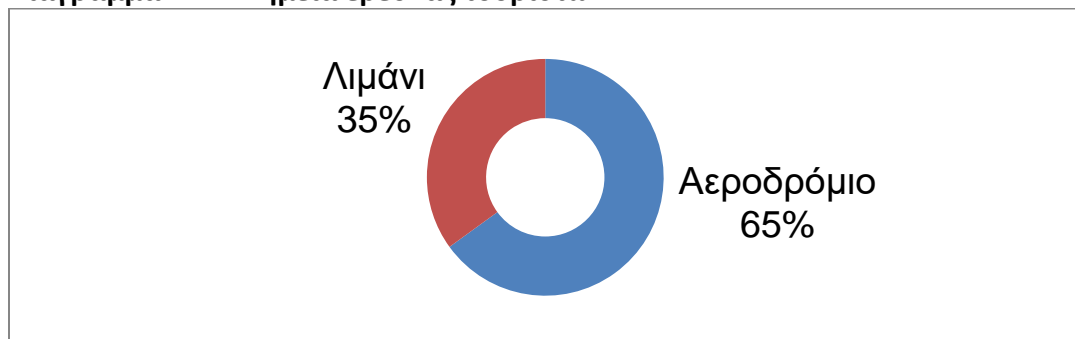
Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Α.10. Ετήσιο εισόδημα τουριστών δείγματος

Το 65% των ερωτηματολογίων συμπληρώθηκε στον Κρατικό Αερολιμένα Σαντορίνης (στην αίθουσα αναχωρήσεων, μετά τον έλεγχο), ενώ το υπόλοιπο 35% στο λιμάνι του Αθηνιού.

Διάγραμμα Α.11. Σημεία έρευνας τουριστών

Η αναλογία των εθνικοτήτων που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ήταν η εξής: 14% Η.Π.Α., 13% Μ.Βρετανία, 8% Ελλάδα, 6,7% Γαλλία, 5,5% Ιταλία, 5,3 Γερμανία, 5% Αυστραλία, 4,7 Αυστρία, 3,2 Καναδάς, 3% Βραζιλία.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Α.12: Εθνικότητες τουριστών δείγματος

Απαντήσεις τουριστών:

- Στην ερώτηση «**Προηγούμενος σταθμός πριν την άφιξη σε Σαντορίνη**» απάντησαν: Το 15% (135) Αθήνα/ Πειραιάς, το 3% (26) Μύκονος, το 1,5% (13) Πάρος, το 6% (53) άλλο ελληνικό νησί, το 3% (26) Λονδίνο και το 4% (35) ευρωπαϊκή πόλη.
- Στην ερώτηση «**Ταξιδεύετε με**», 528 ερωτώμενοι, δηλαδή το 60% του συνόλου, απάντησαν ότι ταξιδεύουν με τον σύντροφό (ή τον/την σύζυγο) τους, το 17,5% ότι ταξιδεύουν με φίλους, το 14% ότι ταξιδεύουν με την οικογένειά τους και 9% ότι ταξιδεύουν μόνοι τους. Μόλις 20 ερωτώμενοι από τους 881 απάντησαν ότι ταξιδεύουν με συνάδελφο/ συνεργάτη τους. Το 6% δήλωσε ότι ταξιδεύει με άλλα δύο άτομα, δηλαδή συνολικά τρία άτομα, ενώ μόλις το 3.5% δήλωσε ότι ταξιδεύει με άλλα τρία άτομα.
- Στην ερώτηση «**Σκοπός του ταξιδιού**» για το 80%, που αντιστοιχεί σε 707 ερωτώμενους, ήταν η ξεκούραση, για το 36% ήταν η γνωριμία με την περιοχή, για το 6,7% ήταν η επίσκεψη εκκλησιών, για το 6% η πεζοπορία, για το 3,6% ήταν επαγγελματικοί λόγοι, για το 2,3% ήταν η επίσκεψη φίλων και συγγενών, για το 2,2% ήταν το γαμήλιο ταξίδι ενώ για το η κατάδυση και το συνέδριο ήταν για το 1% αντίστοιχα.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Το 78% δεν είχε επισκεφθεί στο παρελθόν τον προορισμό Σαντορίνη, το 8% την είχε επισκεφθεί μία φορά και το 3% δύο φορές.
- Στην ερώτηση «**Σε ποια περιοχή του νησιού διαμείνετε**» το 26% των ερωτώμενων-τουριστών διέμεινε στα Φηρά, το 13% στο Καμάρι, το 12,5% στην Οία, 11% στην Περίσσα, 6% στο Ημεροβίγλι και 4% στο Φηροστεφάνι.
- «**Ποια αξιοθέατα του νησιού επισκεφτήκατε**»: Το 45% επισκέφτηκε ως αξιοθέατο τον οικισμό της Οία, το 23% τα Φηρά και το 17% επισκέφθηκε το Ημεροβίγλι και το Ακρωτήρι αντίστοιχα. Οι περιοχές Πύργος, Φηροστεφάνι, Θηρασια, Καμάρι και Περίβολος σημείωσαν ποσοστά επισκεψιμότητας από τους ερωτώμενους 6%, 4%, 1%, 4% και 3% αντίστοιχα. Ωστόσο, στην ερώτηση περί ποιών αξιοθέατων επισκεφθήκατε, πέραν των οικισμών που δόθηκαν ως απαντήσεις, υπήρξαν και τα εξής: 10% επισκέφθηκε το ηφαίστειο, 8% επισκέφθηκε την Κόκκινη και την Μαύρη παραλία, 4,3% τον Φάρο στο Ακρωτήρι, 4% έκανε ημερήσια εκδρομή με πλεύσιμο μέσο, 4 % επισκέφθηκε τις θερμές πηγές, 3% επισκέφθηκε αρχαιολογικούς και μουσειακούς χώρους, ομοίως 3% επισκέφθηκε εκκλησίες και άλλο ένα 3% επισκέφθηκε οινοποιεία – αμπελώνες και τέλος 1% επισκέφθηκε τις ανασκαφές του νησιού. Να σημειωθεί ότι 10% των ερωτώμενων απάντησαν ότι επισκέφθηκαν όλα τα αξιοθέατα του νησιού.
- Ο μέσος όρος **διανυκτερεύσεων** ήταν 4,7 και η μέση ημερήσια **κατά κεφαλήν δαπάνη** (χωρίς την δαπάνη των εισιτηρίων από/προς την Σαντορίνη) ήταν 174€ με αρκετές διακυμάνσεις όπως φαίνεται στα Διαγράμματα A.20 και B.1
- **Σχέδια για συνέχιση του ταξιδιού** του μετά την αναχώρηση του από την Θήρα είχε το 52%
- Στην ερώτηση για τον «**Τύπο Καταλύματος**», το 70% έμεινε σε ξενοδοχειακό κατάλυμα, το 13,5% σε ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, το 10% σε ανεξάρτητες βίλλες/ σπίτια και μόλις το 2% σε σπίτι φίλων ή συγγενών.
- Το **είδος της κράτησης** που υπερίσχυσε ήταν το Bed and breakfast με 52% των ερωτώμενων να το έχουν επιλέξει, ενώ ακολουθεί το είδος room only με 35%. Το all-inclusive προτιμήθηκε μόλις από το 2,5% των τουριστών. Στους 881 συμμετέχοντες στην έρευνα τουρίστες, οι 8 εξασφάλισαν κατάλυμα μέσω της πλατφόρμας Airbnb.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Ο **τρόπος μετακίνησης** στην Θήρα ήταν κυρίως το λεωφορείο με 43% των ερωτηθέντων να απαντάει θετικά στην χρήση του, ακολουθεί το ενοικιαζόμενο αυτοκίνητο με ποσοστό 25%, το ταξί με 22%, τα ενοικιαζόμενα μοτοποδήλατα με 13,5%, ενώ μόλις το 4% μετακινήθηκε πεζό (περπάτημα) (διάγραμμα)
- Βρισκόμενοι στην Θήρα μέσω της **αγοράς τουριστικού πακέτου** ήταν το 23% ενώ το 77% δεν αγόρασε τουριστικό πακέτο
- Στην ερώτηση σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης, το 37% ήταν πολύ ευχαριστημένο από την χρηματική δαπάνη που έκανε στον προορισμό, το 29% ήταν απόλυτα ευχαριστημένο, το 27% ήταν μέτρια ευχαριστημένο ενώ καθόλου και λίγο ευχαριστημένο ήταν σχεδόν το 7%
- Το 52% έμαθε για την περιοχή από το διαδίκτυο, το 42% από φίλους και συγγενείς, το 24% από τουριστικό οδηγό/ βιβλίο, ενώ από άρθρο και ταξιδιωτικό πράκτορα το 10% αντίστοιχα. Τέλος, το 6% έμαθε για την Σαντορίνη από διαφήμιση ενώ μόλις το 3,5% από τουριστική έκθεση (Γράφημα 3)
- Ο **λόγος επιλογής Θήρας** ήταν για το 58% η φυσική του ομορφιά, για το 52% ότι δεν το είχε επισκεφθεί στο παρελθόν, για το 36% τα αξιοθέατα που προσφέρονται και για το 24% η ιστορία/πολιτισμός του νησιού
- Το 82% πήρε πληροφορίες για τον προορισμό από το διαδίκτυο ενώ το 70% έκανε και online κράτηση
- Τα **χαμηλότερα επίπεδα ικανοποίησης** των τουριστών αφορούν τα ταξί και τα λεωφορεία, την καθαριότητα δημοσίων χώρων, τις τιμές, το οδικό δίκτυο και τα προβλήματα που δημιουργούνται σε αεροδρόμιο και λιμάνι
- Τα **υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης** των τουριστών αφορούν τα καταλύματα και τις υπηρεσίες που απόλαυσαν σε αυτά, ομοίως για τα εστιατόρια, την καθαριότητα των παραλιών, την αίσθηση ασφάλειας που είχαν κατά την παραμονή τους στην Θήρα και την φιλοξενία που βίωσαν από τους εμπλεκόμενους του τουρισμού που έμμεσα ή άμεσα επικοινωνήσαν
- Για το 41% η Θήρα ως τουριστικός προορισμός ικανοποίησε τις προσδοκίες τους σε απόλυτο βαθμό, ενώ για το 31% σε υψηλό. Μέτρια κάλυψη των προσδοκιών τους ένιωσε το 12%
- Στην ερώτηση «**Πόσο άξιζαν τα χρήματα που ξοδέψατε**» οι απαντήσεις ήταν: «καθόλου» το 2%, «λίγο» το 5,7%, «μέτρια» το 27%, «πολύ» το 36,5% και «πάρα πολύ» το 29%.

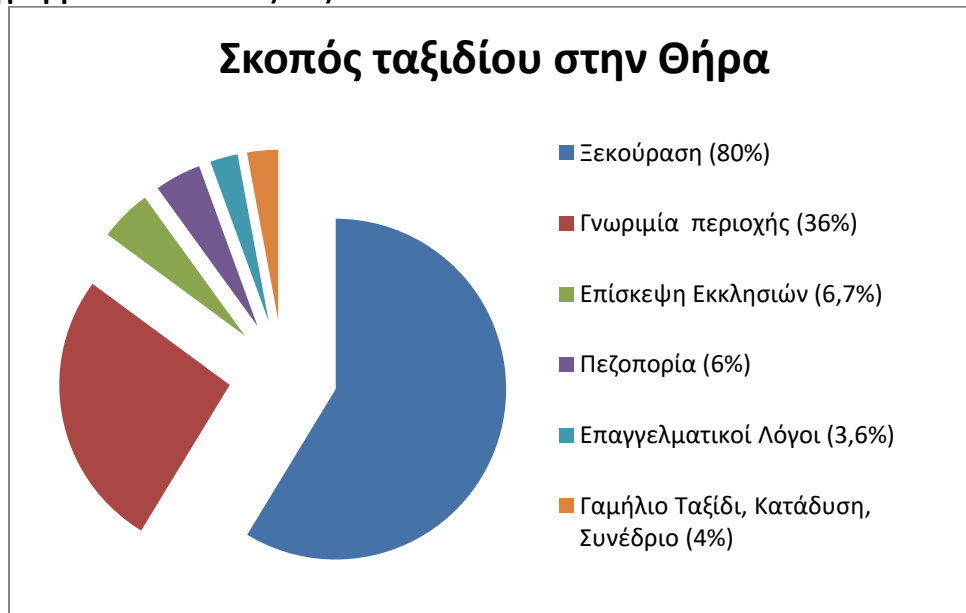
Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Το 77% δήλωσε ότι θα επισκεπτόταν το νησί ξανά και το 90% ότι θα το προτείνει ως προορισμό διακοπών σε φίλους

Διάγραμμα Α.13. Παρέα Ταξιδιού

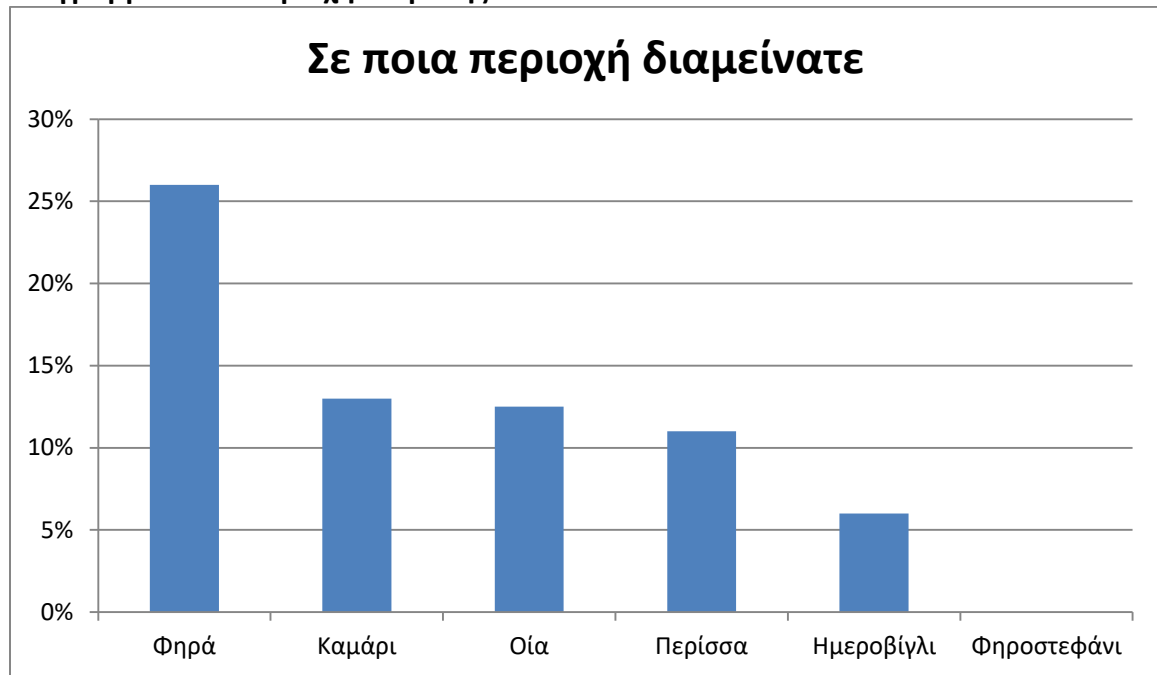

Διάγραμμα Α.14. Σκοπός Ταξιδιού

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Α.15. Περιοχή διαμονής

Διάγραμμα Α.16. Αξιοθέατα

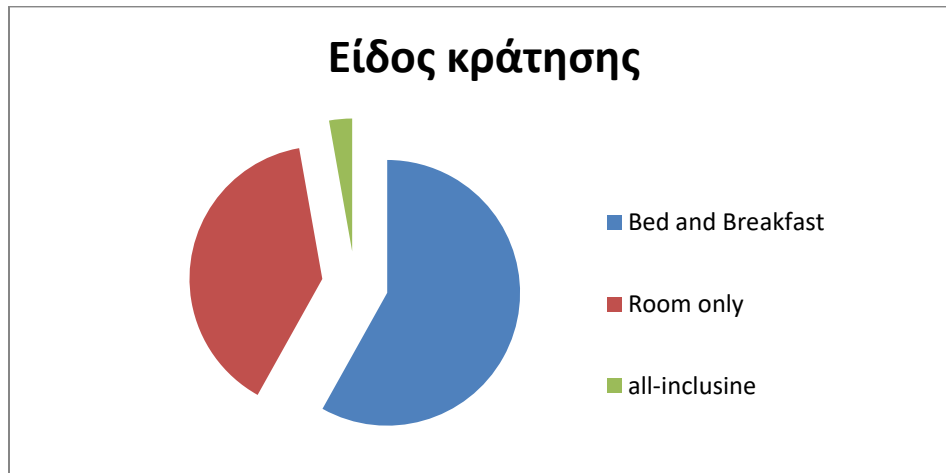

Τα δεδομένα που αφορούν τα αξιοθέατα του νησιού που είχαν την υψηλότερη επισκεψιμότητα επιβεβαιώνουν το σχόλιο για τη χαμηλή ελκυστικότητα των μοναδικών πόρων όπως οι αρχαιολογικοί χώροι και το ηφαιστειο.

Διάγραμμα Α.17. Οργάνωση Ταξιδιού

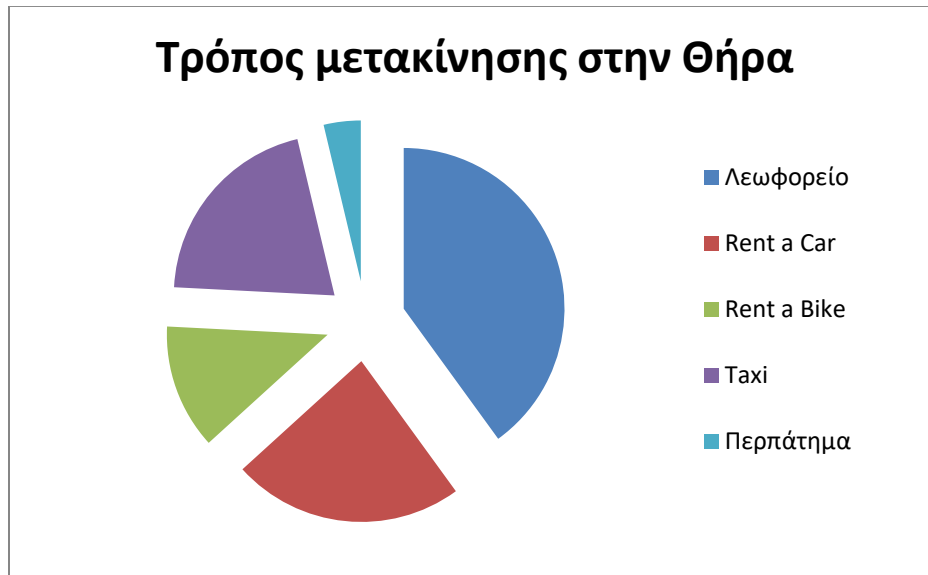

Διάγραμμα Α.18. Είδος κράτησης

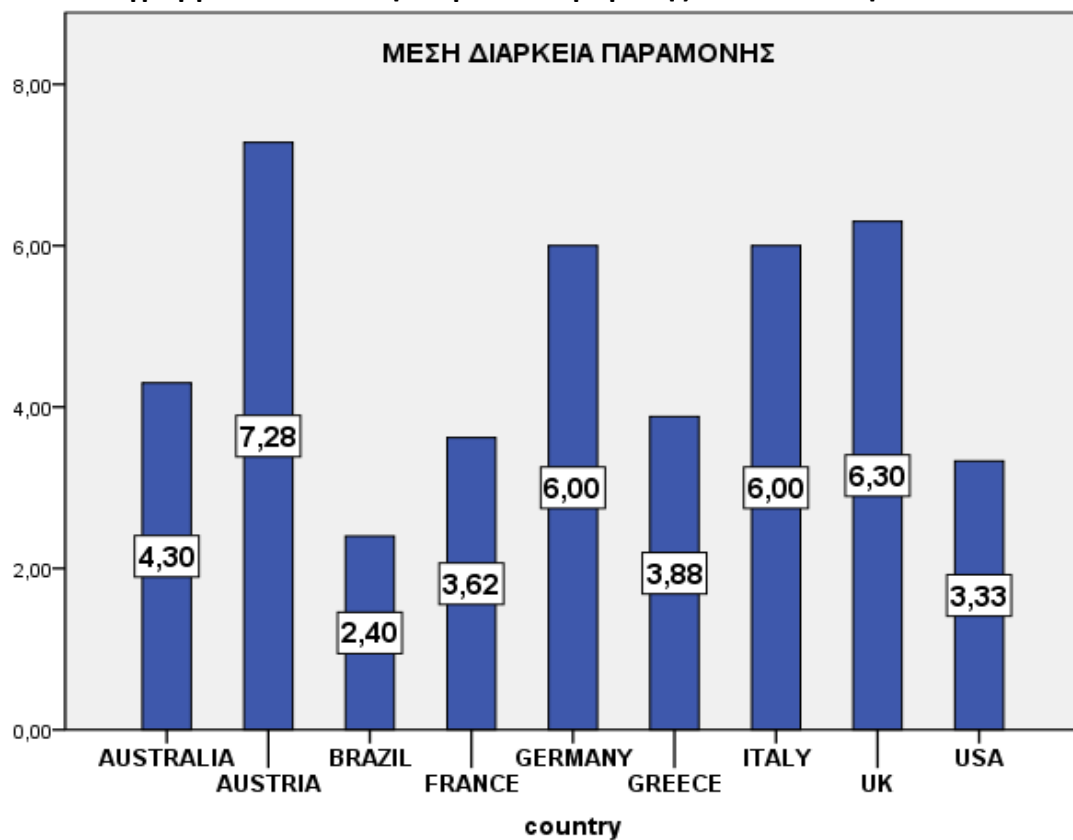

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Α 19. Τρόπος μετακίνησης στη Σαντορίνη

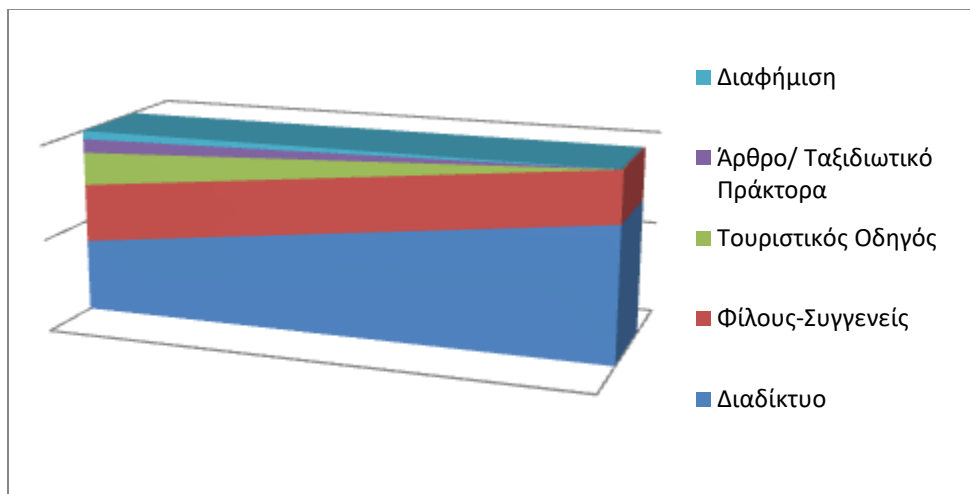

Διάγραμμα Α. 20. Μέση διάρκεια παραμονής ανά Εθνικότητα

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Α.21. Πηγή πληροφόρησης τουριστών

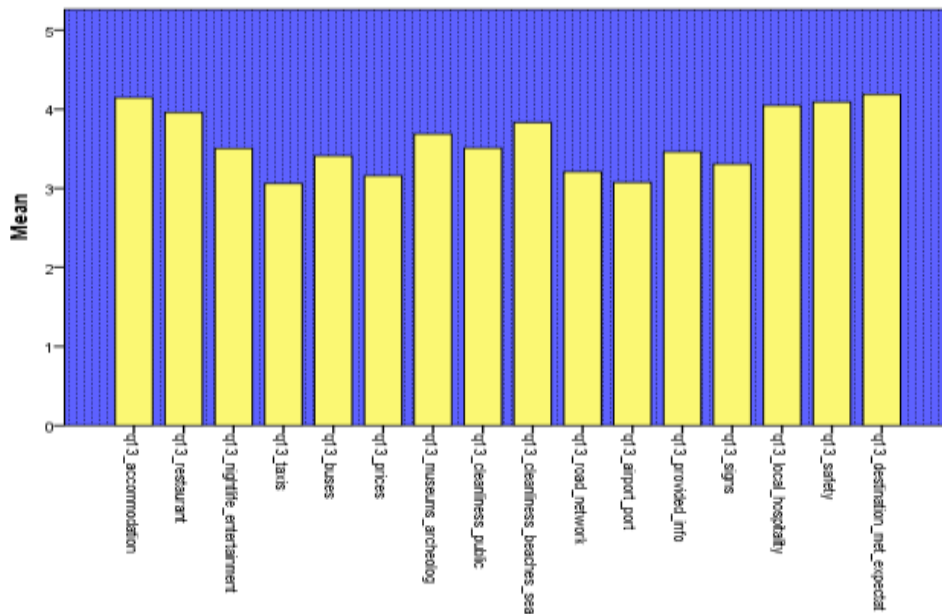
Ένα σημαντικό στοιχείο που αφορά στη ζήτηση είναι ο βαθμός ικανοποίησης των τουριστών. Με βάση το ερωτηματολόγιο που διακινήθηκε στους τουρίστες, οι απαντήσεις που έδωσαν σχετικά με την αξιολόγηση των προσφερόμενων υπηρεσιών και γενικά του προορισμού οι απαντήσεις τους (που παρουσιάζονται στον Πίνακα Α.11 και στο Διάγραμμα Α.23)

Πίνακας Α.11. Ικανοποίηση τουριστών

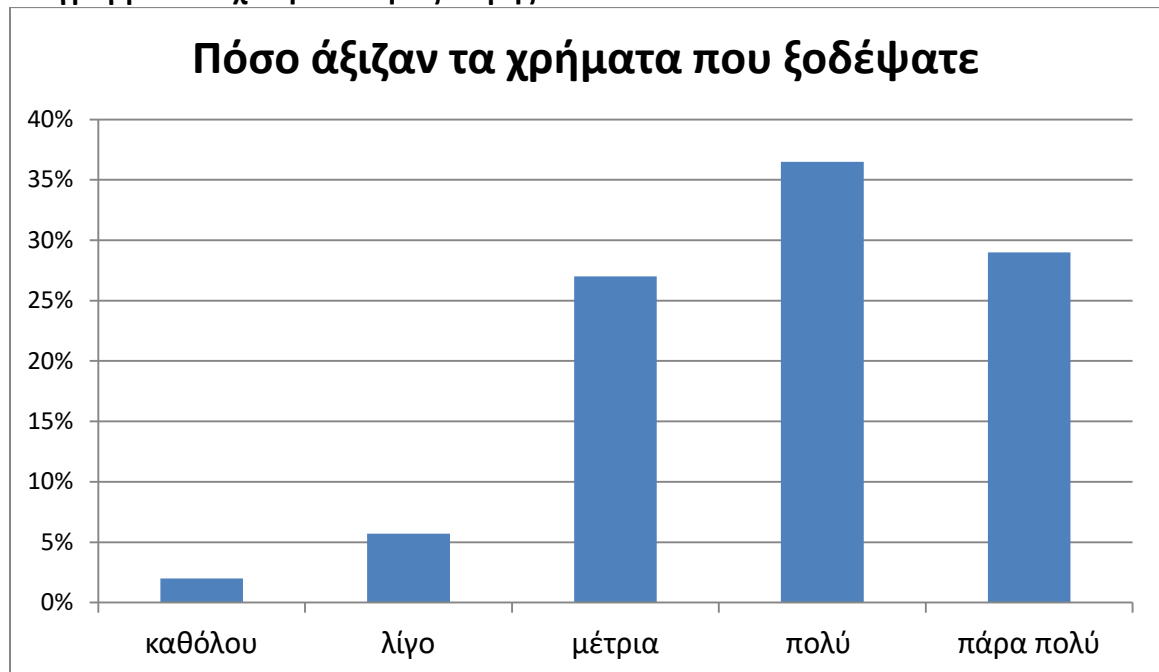
Υψηλή Ικανοποίηση τουριστών από:	Χαμηλή Ικανοποίηση τουριστών από:
Καταλύματα Χώροι εστίασης Καθαριότητα παραλιών Αίσθηση ασφάλεια Αίσθηση φιλοξενίας	Ταξί Λεωφορεία Καθαριότητα δημοσίων χώρων Οδικό δίκτυο Τιμές Αεροδρόμιο – Λιμάνι

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα A.22 Βαθμός ικανοποίησης τουριστών σε ότι αφορά παρεχόμενες υπηρεσίες
Graph

Διάγραμμα 22. Σχέση ποιότητας - τιμής

Το παραπάνω διάγραμμα σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης τουριστών επιβεβαιώνει τις αναλυτικές απαντήσεις σχετικά με την ικανοποίηση των τουριστών

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

με το 1/3 των τουριστών να δηλώνει μέτρια ικανοποιημένος ή μη ικανοποιημένος. Αυτό το ποσοστό πρέπει να θεωρηθεί υψηλό και ίσως να προβληματίσει τους εμπλεκόμενους στον τουρισμό για το μέλλον του προορισμού.

A.3 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η τουριστική αγορά επηρεάζεται τόσο από τις δράσεις των εθνικών θεσμικών φορέων στη προσπάθεια τους να προσελκύσουν επισκέπτες αλλά και να προωθήσουν τις υπηρεσίες που παρέχουν όσο και από τους θεσμικούς φορείς διακίνησης τουριστών (Τ.Ο., τουριστικά γραφεία και πλατφόρμες κρατήσεων).

Από τη πλευρά των εθνικών θεσμικών φορέων προβολή υλοποιούν ο ΕΟΤ- Υπ. Τουρισμού, η Περιφέρεια και ο Δήμος. Αυτή γίνεται:

- Με συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις και άλλες εκδηλώσεις
- Με οργάνωση επισκέψεων δημοσιογράφων και άλλων διαμορφωτών γνώμης
- Με ηλεκτρονική προβολή

Η ηλεκτρονική προβολή αποτελεί το βασικό τρόπο προβολής των ιδιωτών είτε μέσα από σελίδες που παρέχουν μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων (με ή χωρίς δυνατότητα κρατήσεων) είτε απλά προωθούν τις υπηρεσίες ή τα προϊόντα που παράγουν, παρέχοντας συχνά και πληροφορίες για τον προορισμό

Ηλεκτρονικός είναι και ο τρόπος που χρησιμοποιούν οι ΤΟ και οι άλλοι πάροχοι υπηρεσιών.

Σε ότι αφορά τη βαρύτητα των ΤΟ στην αγορά της Σαντορίνης αυτή είναι σχετικά «ισορροπημένη» σε σύγκριση με άλλους ελληνικούς προορισμούς (πχ. Ρόδος, Κως, Κρήτη) αφού οι αφίξεις με charters καλύπτουν το 25% των συνολικών αφίξεων με όλα τα μέσα. Δεν συμβαίνει το ίδιο με τη παρουσία των πλατφορμών κρατήσεων δωματίων που φαίνεται να έχουν κυριεύσει πλήρως την αγορά.

Το τελευταίο στοιχείο επιβεβαιώνεται και από την έρευνα: άνω του 70% του δείγματος δεν ταξιδεύει οργανωμένα, καθώς δήλωσε ότι δεν αγόρασε τουριστικό πακέτο. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται και από την αναλογία των αφίξεων τουριστών με πτήσεις charter σε σχέση με τις συνολικές αφίξεις με πλοίο και αεροπλάνο. Επιπλέον, το 50% δήλωσε ότι έχει σχέδια να συνεχίσει το ταξίδι του σε άλλους προορισμούς μετά την αναχώρηση από την Θήρα. Επίσης, σχετικά με το μεταφορικό μέσο, παρατηρήθηκε «ανταλλαγή» επιβατών από το αεροπλάνο στο πλοίο και αντίστροφα, κατά την άφιξη και την αναχώρηση τους από την Θήρα.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Το γεγονός ότι ο κύριος όγκος των αλλοδαπών τουριστών δεν αγοράζει τουριστικό πακέτο -με αποτέλεσμα να περιορίζεται το μέρος της δαπάνης του τουρίστα διαρρέει σε μεσάζοντες- κατατάσσει τη Θήρα σε έναν από τους κορυφαίους ελληνικούς προορισμούς με μικρό βαθμό εξάρτησης από τους ΤΟs. Η σημασία της «ελευθερίας» από δίκτυα διανομής που απολαμβάνει η Θήρα είναι πολύ μεγάλη και γίνεται ξεκάθαρη αν την συγκρίνει κανείς με άλλους ελληνικούς νησιωτικούς προορισμούς και με τα προβλήματα οικονομικής βιωσιμότητας που αντιμετωπίζουν. Παρ'όλα αυτά η μεγάλη αύξηση (σε βαθμό εξάρτησης) των κρατήσεων μέσα από πλατφόρμες όπως η Booking και η Expedia αλλά και οι πλατφόρμες οικονομίας διαμερισμού (πχ. AirBnB) που εισπράττουν μια υψηλή προμήθεια από το ποσό της κράτησης, έχει αλλάξει τη «πορεία» των διαρροών.

Συμπερασματικά, οι εξελίξεις στη προσφορά και στη ζήτηση, ειδικά μετά τη μείωση που καταγράφηκε στις αρχές τις δεκαετίας ως συνδυασμός της παγκόσμιας και της ελληνικής κρίσης (2009-2012), φαίνεται να δείχνουν ότι το τουριστικό προϊόν της Σαντορίνης παραμένει ελκυστικό μέσα σε έντονα παγκοσμιοποιημένη και ανταγωνιστική αγορά.

Ιδιαίτερα θετικά στοιχεία είναι η μεγάλη διασπορά σε εθνικότητες, η υψηλή ημερήσια τουριστική δαπάνη, η χαμηλή παρουσία των συμβολαίων All Inclusive και η χαμηλή εξάρτηση από Tour Operators σε σχέση με άλλους σημαντικούς προορισμούς της χώρας.

Αντίθετα σε ότι αφορά την ανύπαρκτη παρουσία των τοπικών φορέων στην οργάνωση της αγοράς, την εξάρτηση από τις διεθνείς πλατφόρμες κρατήσεων και τη «μονομέρεια» του τουριστικού προϊόντος στη θέαση της Καλντέρας πέρα από το «κλασικό τρίπτυχο» των 3S, αποτυπώνει κοινές αδυναμίες της ελληνικής τουριστικής κατάστασης με έλλειψη τουριστικής πολιτικής και διαχείρισης προορισμού.

Στα αρνητικά του προορισμού πρέπει να καταγραφεί και η διάρθρωση της προσφοράς καταλυμάτων (υπερτερούν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και ιδιωτικές κατοικίες) που αντανακλούν τη στρέβλωση του διοικητικού μηχανισμού παραγωγής και ελέγχου της τουριστικής και της περιβαλλοντικής πολιτικής. Η «διαρροή» σημαντικού αριθμού τουριστών προς τα καταλύματα αυτά δεν φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά τη τουριστική δαπάνη, αφού τα ποιοτικά χαρακτηριστικά μεγάλου τμήματος αυτών των καταλυμάτων όχι μόνο δεν υστερούν των ξενοδοχειακών, αλλά πολλές φορές υπερτερούν.

Τέλος η Σαντορίνη φαίνεται να αποτελεί ίσως τον προορισμό με τον υψηλότερο αριθμό διερχόμενων και ημερήσιων τουριστών εξ αιτίας τόσο της λειτουργίας του αεροδρομίου της ως πύλης εισόδου για τα γύρω κυκλαδονήσια, όσο και της ελκυστικότητας της ως τόπος ημερήσιας επίσκεψης από τους επιβάτες κρουαζιέρας αλλά και από άλλους προορισμούς (κυρίως Κρήτη) με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

οι ήδη επιβαρυνμένες υποδομές της με ότι αυτό συνεπάγεται για την ικανοποίηση των τουριστών που την έχουν επιλέξει ως προορισμό.

Συνολικά υπάρχει πρόβλημα καταγραφής των τουριστικών ροών με αποτέλεσμα να είναι αναγκαίες πολλές υποθέσεις εργασίας που οφείλουν να ελεγχθούν με νεώτερες έρευνες.

Β. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Διακρίνονται σε οικονομικά, κοινωνικά (απασχόλησης) και περιβαλλοντικής πίεσης. Προέκυψαν από την έρευνα τουριστών και από δευτερογενείς πηγές. Αντίθετα η έρευνα επιχειρήσεων δεν απέδωσε καρπούς.

B.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η οικονομική απόδοση του τουρισμού μελετάται με την μεταβλητή «συνολική τουριστική δαπάνη» (ή αλλιώς «συνολικά έσοδα τουριστικών επιχειρήσεων»). Υπολογίστηκε, ότι για το έτος 2015 η συνολική τουριστική δαπάνη ανέρχεται σε 904,8 εκατομμύρια ευρώ (€). Το μέγεθος προκύπτει αν λάβει κανείς υπόψη την εκτίμηση για 5,2 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις το έτος 2015 και την μέση κατά κεφαλή δαπάνη ανά διανυκτέρευση, ίση με 174€ από στοιχεία της έρευνα τουριστών τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο 2016. Να σημειωθεί ότι το ποσό 174€ είναι περίπου 2,5 φορές υψηλότερο της μέσης εθνικής δαπάνης όπως εκτιμά η Τράπεζα της Ελλάδος (69,1€) για το έτος 2016. Η μέση ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη ανά εθνικότητα, σύμφωνα με την έρευνα τουριστών (Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου 2016), πήρε τις εξής τιμές: Οι προερχόμενοι από την Γερμανία τουρίστες σημείωσαν 230€ ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη, από τις Η.Π.Α. 228€, από τον Καναδά 207€, από την Γαλλία 187€, από την Αγγλία 178€, από την Αυστραλία 177€, από την Ιταλία 170€, από την Ελλάδα 142€, από την Αυστρία 128€, από την Βραζιλία 57€ και από λοιπές χώρες 219€.¹²

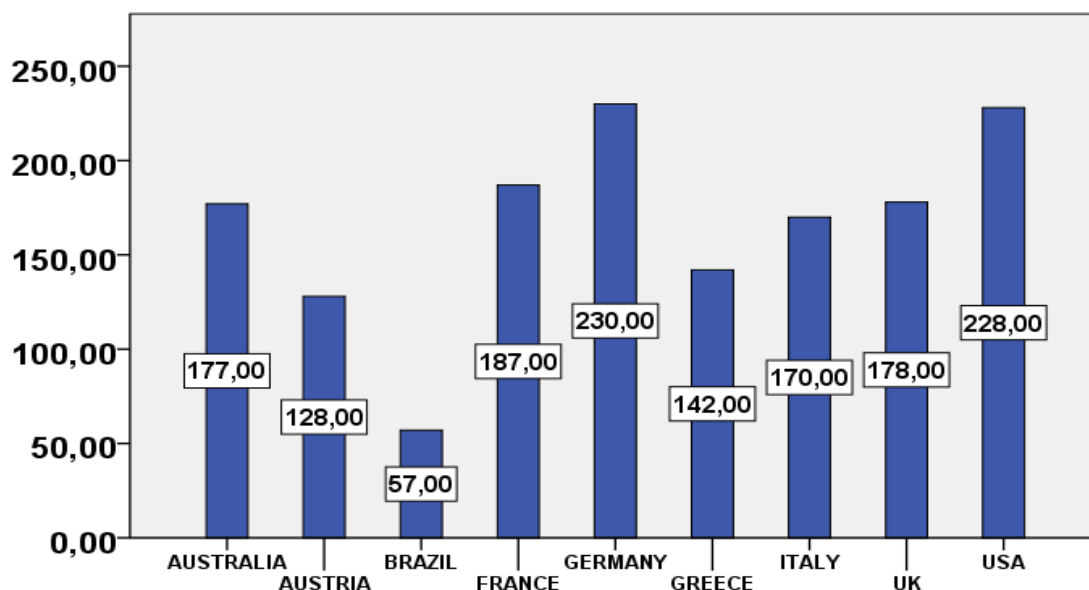
Εφόσον η εκτίμηση αυτή είναι σωστή τότε και με βάση τον αριθμό των διανυκτερεύσεων (5,2 εκ) τότε η συνολική τουριστική δαπάνη είναι της τάξεως των 904,8 εκ. €. Η μόνη σύγκριση που μπορεί να γίνει είναι με τα 154 εκ € τζίρο του κλάδου των ξενοδοχείων-υπηρεσιών εστίασης του 2010 που αναφέρεται σε ένα μόνο κλάδο που καλύπτει μέρος της τουριστικής δαπάνης και έναν αριθμό αφίξεων πολύ μικρότερο (916 χιλ έναντι 1,556 χιλ), ενώ βασίζεται στις επίσημες δηλώσεις των επιχειρήσεων που με βάση πληροφορίες δεν ξεπερνούν το 30% των πραγματικών τζιρών.

¹² η έρευνα επιχειρήσεων δεν ολοκληρώθηκε με επιτυχία, καθώς μόλις δύο επιχειρήσεις συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, οπότε και η συλλογή οικονομικών στοιχείων (μικτά κέρδη, κόστος) των επιχειρήσεων δεν επιτεύχθηκε

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Β.1 . Ημερήσια κατά κεφαλή Δαπάνη ανά Εθνικότητα

Ημερήσια κατά κεφαλήν Δαπάνη (σε Ευρώ) - Daily Expenditure per capita

Μια άλλη σημαντική παράμετρο που επηρεάζει τη δαπάνη και πρέπει να ληφθεί υπόψη σε ότι αφορά στο είναι το είδος των παροχών προς τους πελάτες (self-catering-SC, bed & breakfast-BB, half board-HB, full board-FB, all inclusive-AI). Στη Θήρα, με βάση την έρευνα του 2016, η κράτησή της συντριπτικής πλειοψηφίας των τουριστών (52%) ήταν τύπου διαμονή με πρωινό (Bed and Breakfast), η κράτηση του 35% ήταν απλή διαμονή (room only), το 3.5% δήλωσε ημιδιατροφή και πλήρη διατροφή το 1%. Τέλος, all-inclusive κράτηση δήλωσαν 22 ερωτώμενοι, δηλαδή το 2.5% του δείγματος. Τα ποσοστά αυτά μαρτυρούν την έλλειψη μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων καθώς και η έλλειψη υπηρεσιών All Inclusive στις κρατήσεις των ξενοδοχείων, καταδεικνύουν ένα θετικό στοιχείο, το ότι οι τουρίστες της Θήρας έχουν μεγαλύτερη ροπή προς κατανάλωση εκτός του καταλύματος και κυρίως σε επιχειρήσεις εστίασης, αλλά και σε άλλες δραστηριότητες.

Σε γενικές γραμμές το κόστος διαμονής στην Θήρα είναι πολύ υψηλό, συγκριτικά με άλλους κυκλαδίτικους και γενικότερα ελληνικούς τουριστικούς προορισμούς. Συγκεκριμένα, η διαμονή σε καταλύματα των Φηρών, στο Φηροστεφάνι, στο Ημεροβίγλι ή στην Οία, με θέα στην καλντέρα, κοστίζει πολλαπλάσια, συγκριτικά με άλλες περιοχές του νησιού. Το εύρος τιμών σε υπηρεσίες διαμονής όπως μπορεί να

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

διαπιστώσει κανείς από έρευνα στο διαδίκτυο, είναι πολύ μεγάλο καθώς ξεκινάει από μερικά δεκάδες ευρώ ανά διανυκτέρευση και μπορεί να ξεπεράσει τα 1.000€. Επίσης, οι υψηλής ποιότητας γαστρονομικές υπηρεσίες κοστίζουν πολλαπλάσια από την μέση τιμή κατ άτομο σε έναν τυπικό χώρο εστίασης, ενώ ταυτόχρονα έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα το street food που επιτρέπει τη συμπίεση της σχετικής δαπάνης ακόμη περισσότερο .

B.2 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Τα δεδομένα απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο είναι ιδιαίτερα δύσκολο να συλλεχθούν αν δεν συνδράμουν σε αυτό οι τοπικές επιχειρήσεις με δεδομένα.

Τα στοιχεία που υπάρχουν από διαφορετικές πηγές καταγράφουν το πρόβλημα:

- Με βάση την απογραφή που αναφέρεται στην απασχόληση¹³ μόνο των μόνιμων κατοίκων υπάρχουν 1994 εργαζόμενοι σε ξενοδοχεία-εστιατόρια, 1325 εμπόριο, 368 μεταφορές και 54 ψυχαγωγία.
- Με βάση τα στοιχεία από το πληροφοριακό σύστημα ΕΡΓΑΝΗ όπου καταγράφονται όλοι οι εργαζόμενοι με σχέση ιδιωτικού δικαίου¹⁴ για την ΠΕ Θήρας (που περιλαμβάνει εκτός της Θήρας, την Ιο, τη Φολέγανδρο, τη Σίκινο και την Ανάφη) καταγράφηκαν 7191 εργαζόμενοι σε 1880 επιχειρήσεις συνολικά.
- Τέλος έγινε υπολογισμός της απασχόλησης σε εθνικό επίπεδο με βάση τους κλάδους που θεωρούνται ως χαρακτηριστικές τουριστικές δραστηριότητες¹⁵. Ο αριθμός αυτός διαιρέθηκε με τον αριθμό των επαγγελματικών κλινών της χώρας και εκτιμήθηκε ότι αντιστοιχούν 0,29 θέσεις εργασίας ανά κλίνη. Με βάση την εκτίμηση αυτή και τον αριθμό των επαγγελματικών κλινών στη Θήρα προκύπτουν περίπου 10.700 θέσεις απασχόλησης, ανεξαρτήτως της θέσης στην επιχείρηση. Με βάση την εκτίμηση αυτή και σε σύγκριση με τα στοιχεία της απογραφής προκύπτει ότι ένας ιδιαίτερα υψηλός αριθμός εργαζομένων δεν κατοικεί μόνιμα στη Θήρα (δεν έχει υπολογιστεί στους μόνιμους κατοίκους).

B.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ

¹³ Τα στοιχεία της απογραφής σε επίπεδο Δήμου δεν έχουν τον απαραίτητο βαθμό ανάλυσης ώστε να προσδιοριστούν με περισσότερη ακρίβεια οι απασχολούμενοι στον τουρισμό

¹⁴ Από τη καταγραφή αυτή λείπουν τα άτομα

¹⁵ Με βάση τους διεθνείς ορισμούς ως χαρακτηριστικές τουριστικές δραστηριότητες θεωρούνται οι κλάδοι: καταλύματα, υπηρεσίες εστίασης, δραστηριότητες τουριστικών πρακτορείων, διαχείριση ακίνητης περιουσίας, μεταφορών επιβατών (θαλάσσιων, αεροπορικών και υπερτοπικών χερσαίων), ενοικίασης αυτοκινήτων-μοτοσυκλετών, ενοικίαση ειδών αναψυχής και αθλητισμού, δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση, δραστηριότητες μουσείων, αρχαιολογικών & ιστορικών χώρων και βοτανικών-ζωολογικών κήπων και φυσικών βιοτόπων, τυχερών παιχνιδιών, αθλητικών δραστηριοτήτων, δραστηριοτήτων διασκέδασης και ψυχαγωγίας, οργάνωσης παραλιών, θαλασσίων σπορ, πάρκων αναψυχής.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Οι περιβαλλοντικές πιέσεις από τη πλευρά της τουριστικής δραστηριότητας διακρίνονται σε δύο κατηγορίες;

- Στις μόνιμες όπως προκύπτουν από τις αλλαγές χρήσεων γης και κυρίως την επέκταση της δομημένης επιφάνειας σε βάρος όλων των άλλων χρήσεων και καλύψεων γης άμεσα για την κάλυψη των αναγκών των τουριστών και έμμεσα για
- Στις παροδικές που συνδέονται άμεσα με τη διακύμανση των τουριστικών αφίξεων και διανυκτερεύσεων αλλά και με τη συμπεριφορά των τουριστών και έμμεσα με τη λειτουργία των επιχειρήσεων που εξυπηρετούν τους τουρίστες.

B.3.1 Μόνιμες περιβαλλοντικές πιέσεις

Η εξέλιξη σε ότι αφορά στη δόμηση στη Σαντορίνη αποτελεί άμεση και έμμεση συνέπεια της τουριστικής ανάπτυξης αφού κατά τη μεταπολεμική περίοδο τουρισμός και παραθερισμός αποτελούν τις μόνες δραστηριότητες σε ανάπτυξη. Στον Πίνακα Β.1. φαίνεται ότι το 68% των κτιρίων έχει κατασκευής από το 1971 και μετά υποθέτοντας ότι μέχρι και το 1970 ο κύριος όγκος των κατασκευών αφορούσε ανακατασκευές των κτιρίων που επιλέγηκαν από τον σεισμό του 1956. Σε ορισμένους από τους οικισμούς τα νέα κτήρια ξεπερνούν και το 70%, ενώ υπάρχουν ακραίες περιπτώσεις όπου το ποσοστό ξεπερνά και το 90%, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι περιοχές αυτές ήταν πρακτικά ακατοίκητες πριν το 1971.

Πίνακας Β.1 Χρονική περίοδος κατασκευής κτιρίων στη Σαντορίνη

Περιγραφή διοικητικής διαίρεσης	Σύνολο κτιρίων	Χρονική περίοδος κατασκευής κτιρίου											Υπό κατασκευή	% μετά το 1970
		Προ του 1919	1919 - 1945	1946 - 1960	1961 - 1970	1971 - 1980	1981 - 1985	1986 - 1990	1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005	2006 και μετά		
ΔΗΜΟΣ ΘΗΡΑΣ (Έδρα: Θήρα,η)	14,317	294	847	1,801	1,704	1,937	1,921	1,821	1,304	1,133	773	524	258	0.68
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΗΡΑΣ	11,669	239	494	969	1,267	1,679	1,646	1,699	1,204	1,081	690	477	224	0.75
Δημοτική Κοινότητα Θήρας	1,661	155	141	205	194	233	125	196	115	190	45	22	40	0.58
Τοπική Κοινότητα Ακρωτηρίου	502	11	6	29	96	45	70	46	39	76	65	13	6	0.72
Τοπική Κοινότητα Βόθωνος	343	0	11	92	68	33	26	22	19	33	22	12	5	0.50

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Τοπική Κοινότητα Βουρβούλου	482	1	37	127	91	66	45	25	15	14	18	17	26	0.47
Δημοτική Κοινότητα Εμπορείου	3,793	7	64	114	313	502	527	849	520	434	219	214	30	0.87
Τοπική Κοινότητα Έξω Γωνιάς	344	8	3	14	8	24	121	81	45	23	2	5	10	0.90
Δημοτική Κοινότητα Επισκοπής Γωνιάς	1,035	8	6	183	122	316	209	95	32	20	6	9	29	0.69
Τοπική Κοινότητα Ημεροβιγίου	512	0	7	49	87	91	56	50	59	40	56	15	2	0.72
Δημοτική Κοινότητα Καρτεράδου	823	38	175	47	69	75	93	48	108	52	46	37	35	0.60
Τοπική Κοινότητα Μεγαλοχωρίου	529	2	15	5	71	54	112	91	73	46	28	31	1	0.82
Δημοτική Κοινότητα Μεσαριάς	1,090	9	27	100	142	137	104	111	118	83	145	83	31	0.74
Τοπική Κοινότητα Πύργου Καλλίστης	555	0	2	4	6	103	158	85	61	70	38	19	9	0.98
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΑΣ	2,648	55	353	832	437	258	275	122	100	52	83	47	34	0.37
Τοπική Κοινότητα Οίας	2,044	34	251	734	364	185	203	95	59	17	57	23	22	0.32
Δημοτική Κοινότητα Θηρασίας	604	21	102	98	73	73	72	27	41	35	26	24	12	0.51

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή κτιρίων 2011

Αντίστοιχη είναι και η εξέλιξη σε ότι αφορά τις κατοικίες: από τις 3755 κατοικίες το 1971 έφτασαν σε 10549 το 2001 και 13528 το 2011. Από αυτές κατοικούμενες ήταν οι 4422 το 2001 και 5674 το 2011, ενώ οι υπόλοιπες δηλώνονται ως παραθεριστικές ή ως κενές.

Στη δόμηση πρέπει να προστεθούν και οι λοιπές κατασκευές που μεταβάλλουν τις χρήσεις γης γεγονός που δείχνει τη μεγάλη πίεση που έχει προκαλέσει ο τουρισμός κυρίως σε βάρος της γεωργικής δραστηριότητας και ειδικά της αμπελοκαλλιέργειας παρά το γεγονός, ότι εξ αιτίας της υψηλής ποιότητας και της ονομασίας προέλευσης που έχουν, οι παραγωγοί τους απολαμβάνουν σχετικά υψηλών τιμών.

Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια η Σαντορίνη να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό δόμησης ελληνικού νησιού πίσω από τη Σαλαμίνα. Με βάση τα στοιχεία που προέρχονται από τον Ατλαντα των Νησιών και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΕΑ), το 18% της επιφάνειας του νησιού έχει αστικοποιηθεί.

Β.3.2. Παροδικές περιβαλλοντικές πιέσεις

Οι πιέσεις αυτές είναι σημαντικές με δεδομένο ότι το σύνολο των διανυκτερεύσεων τουριστών και παραθεριστών έχει εκτιμηθεί σε 5,2 εκ, δηλαδή σε 14.246 ισοδύναμους επιπλέον κατοίκους (περισσότεροι από τους 13.500 μόνιμους κατοίκους του νησιού) που δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένοι στο χρόνο. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η εκτίμηση του μέγιστου ημερήσιου αριθμού τουριστών, παραθεριστών και ημερήσιων επισκεπτών (κρουαζιέρα) μπορεί να ξεπεράσει τις 75.000 άτομα που σε συνδυασμό με τους μόνιμους κατοίκους ανεβάζει τον αριθμό στο σύνολο των 90.000.

Η εκτίμηση των πιέσεων αυτών γίνεται έμμεσα από τα στοιχεία που αφορούν στο σύνολο της κατανάλωσης των πόρων ή της παραγωγής αποβλήτων που ήταν διαθέσιμα

Νερό: Τα στοιχεία προκύπτουν από τη συνολική χρέωση νερού σε όλους τους καταναλωτές με βάση τα στοιχεία της ΔΕΥΑΘ. Από την ετήσια κατανάλωση προκύπτει σημαντική αύξηση τα 2 τελευταία χρόνια, αντίστοιχη της αύξησης των διανυκτερεύσεων (Πίνακας Β.2).

Πίνακας Β.2: Συνολική κατανάλωση νερού από το δίκτυο ΔΕΥΑΘ

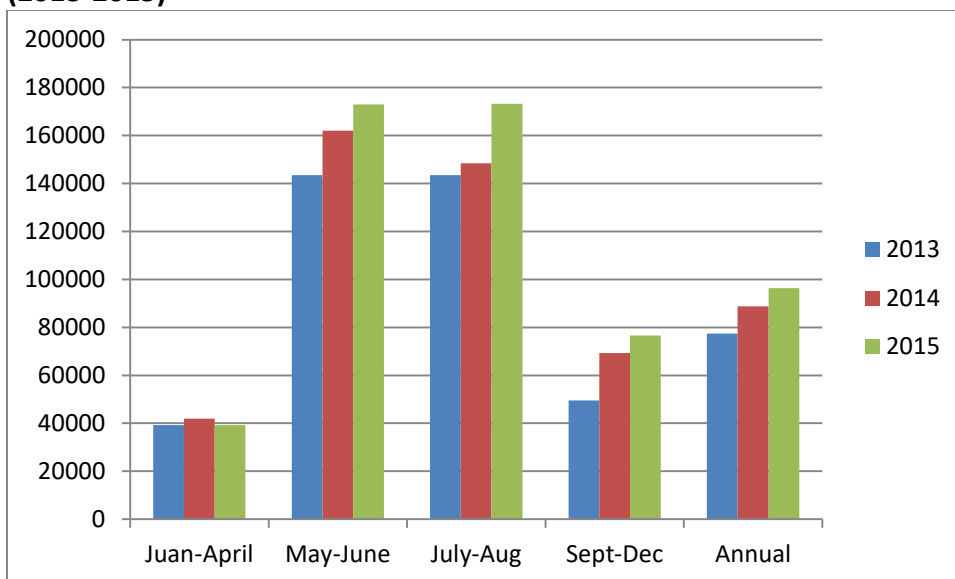
	Συνολική Κατανάλωση
2013	929,418
2014	1,065,848
2015	1,156,207

Πηγή: ΔΕΥΑΘ

Με δεδομένο ότι η ΔΕΥΑΘ εκδίδει 4 λογαριασμούς το χρόνο (για τους μήνες Γενάρη-Απρίλη, Μάη-Ιούνιο, Ιούλιο-Αύγουστο και Σεπτέμβριο – Δεκέμβριο), η κατανάλωση του πρώτου τριμήνου οφείλεται αποκλειστικά στους μόνιμους κατοίκους του νησιού, ενώ η υπερβάλλουσα κατανάλωση στους τουρίστες και στους παραθεριστές. Με βάση αυτή την υπόθεση εργασίας εκτιμήθηκε ότι η κατανάλωση των μόνιμων κατοίκων είναι 93 λ/ημέρα και των τουριστών 130 λ, ενώ η μέση κατανάλωση όλων μαζί 112λ.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Β.2: Διακύμανση κατανάλωσης νερού και μέση ετήσια κατανάλωση (2013-2015)

Πηγή: ΔΕΥΑΘ

Η κατανάλωση αυτή είναι ιδιαίτερα χαμηλή με βάση τα εθνικά και διεθνή standards. Αυτό πιθανά οφείλεται στο ότι (α) ένα σημαντικό τμήμα της ζήτησης σε περιοχές χωρίς πρόσβαση στο δίκτυο καλύπτεται από υδροφόρες (β) λόγω του ότι το νερό του δικτύου είναι ακατάλληλο για πόση, καταναλώνονται υψηλές ποσότητες εμφιαλωμένου νερού και (γ) χρησιμοποιούνται ιδιωτικές

Στερεά Απόβλητα: Δεν υπάρχει εικόνα παραγωγής στερεών αποβλήτων που να βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα προερχόμενα από την εργολαβία αποκομιδής, ενώ δεν έχει ακόμη συνταχθεί τοπικό σχέδιο διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Η μόνη ένδειξη αναφέρεται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου Θήρας 2013-14 (σ. 39) και αναφέρει «περίπου 40 τόνοι – 31/08/2012» χωρίς άλλες πληροφορίες.

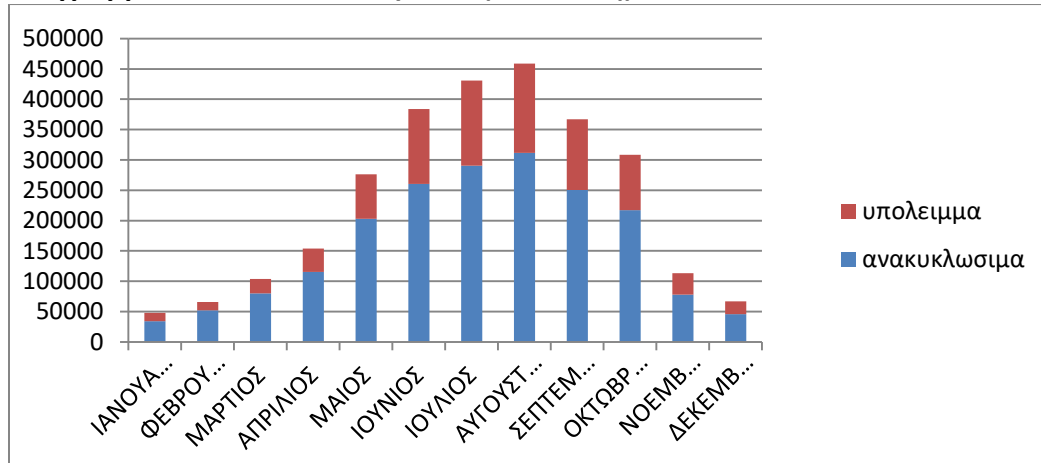
Με βάση τα δεδομένα του ΠΕΣΔΑ Ν.Αιγαίου που προέρχονται από εκτιμήσεις η συνολική ποσότητα είναι 17.825 τόνοι. Με βάση την εκτίμηση μας ότι οι συνολικές διανυκτερεύσεις τουριστών, παραθεριστών και μονίμων κατοίκων είναι 10,3 εκ προκύπτει ότι η ημερήσια παραγωγή στερεών αποβλήτων εκτιμάται σε 1,7 κιλά γεγονός που είναι υψηλότερο από την εθνική εκτίμηση για 1,4 κιλά.

Με βάση τα στοιχεία για την ανακύκλωση η συλλογή σε μπλέ κάδους ανήλθε για το σύνολο του 2015 σε 2.777 τόνους από τα οποία οι 838τ ήταν υπολείμματα και οι 1939 τα ανακυκλώσιμα. Αυτό φέρνει το ποσοστό ανακυκλούμενων στο 9,2%. Στο Διάγραμμα Β.3 καταγράφονται οι ποσότητες που συγκεντρώνονται στους μπλε

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

κλάδους όπου φαίνεται ότι κατά τους τουριστικούς μήνες η ανακύκλωση αυξάνεται αναλογικά περισσότερο από ότι δικαιολογούν οι διανυκτερεύσεις των τουριστών.

Διάγραμμα Β.3: Ανακύκλωση 2015 (σε τόνους)

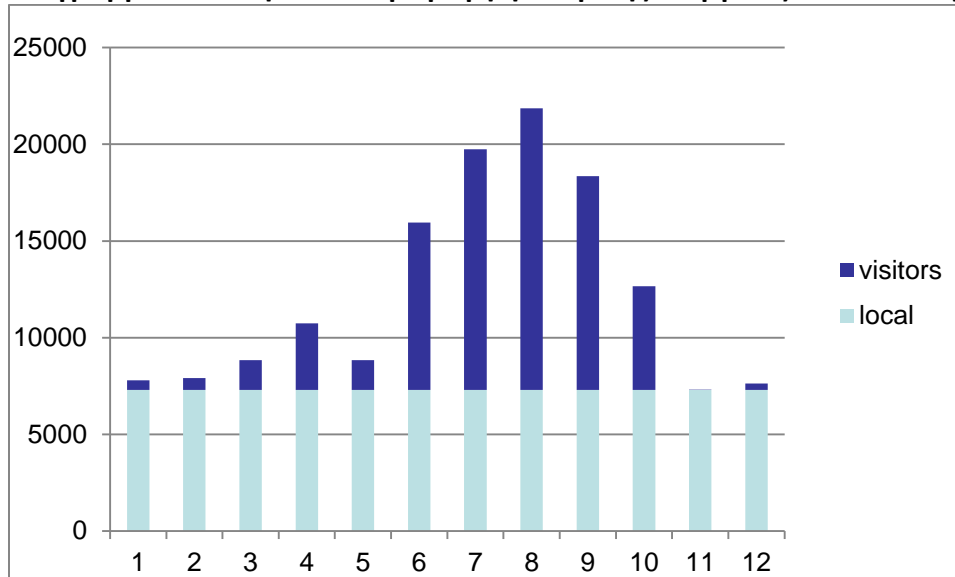
Πηγή: Δήμος Θήρας

Ενέργεια: Η εκτίμηση της κατανάλωσης ενέργειας βασίζεται στα μηνιαία δεδομένα παραγωγής ηλεκτρικής της ΑΣΠ Θήρας και προέρχεται από τα δεδομένα της ΔΕΔΗΕ για τα μη διασυνδεδεμένα νησιά. Με βάση τη μεθοδολογία εκτίμησης που χρησιμοποιήσαμε και προηγούμενα (διαφορά κατανάλωσης μεταξύ των μηνών χωρίς τουρισμό με εκείνη των μηνών με τουρισμό) προκύπτει ότι η κατανάλωση των μονίμων κατοίκων εκτιμάται σε 17,1 kwh/μ και των τουριστών & παραθεριστών σε 11,5 kwh/μ (Διάγραμμα Β.4).¹⁶

¹⁶ Η κατανάλωση αυτή δεν γίνεται άμεσα από τους τουρίστες αλλά από όλες τις τοπικές επιχειρήσεις και αφορά τη πρόσθετη παραγωγή ρεύματος που είναι αναγκαία για να καλύψει τις αυξημένες λόγω τουρισμού ανάγκες

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Διάγραμμα Β.4: Μηνιαία παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΣΠ Θήρας (2015)

Πηγή: ΔΕΔΗΕ

Από τη συνολικά παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια η συμβολή των ΑΠΕ είναι ιδιαίτερα χαμηλή (χαμηλότερη του 0,5%) με δεδομένο ότι η ανάπτυξη του είναι απαγορευτική με βάση το καθεστώς προστασίας του νησιού.

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελεί τη μόνη πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης γιατί δεν συμπεριλαμβάνει τις υπόλοιπες μορφές ενέργειας που χρησιμοποιούνται είτε στα νοικοκυριά, στα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια κλπ (πχ. υγραέριο), ούτε βέβαια τα καύσιμα που χρησιμοποιούν τα μεταφορικά μέσα. Με βάση τη μελέτη του Δικτύου Δάφνη – Ενεργειακό Γραφείου Ιου-Αιγαίου εκτιμά ότι η ηλεκτρική ενέργεια καλύπτει περίπου το 50% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας¹⁷.

Συμπερασματικά, τα στοιχεία που διαθέτουμε για να εκτιμήσουμε τα συνολικά αποτελέσματα του τουρισμού στη Σαντορίνη είναι ελλιπή με δεδομένο ότι η έρευνα τουριστικών επιχειρήσεων δεν τελεσφόρησε, ενώ και τα δευτερογενή δεδομένα είναι ιδιαίτερα ελλιπή.

Σε ότι αφορά στα οικονομικά αποτελέσματα, με βάση την ημερήσια τουριστική δαπάνη που εκτιμήσαμε ο εκτιμώμενος τζίρος προσεγγίζει αν δεν ξεπερνά το 1δις €.

Σε ότι αφορά στην απασχόληση, κατά την άποψη μας η καλύτερη εκτίμηση προέρχεται από τα εθνικά δεδομένα με βάση την οποία για κάθε κλίνη

¹⁷ Δίκτυο Δάφνη – Ενεργειακό Γραφείου Ιου-Αιγαίου, Στρατηγική Μελέτη για την εξοικονόμηση ενέργειας, τη παραγωγή ΑΠΕ και τη μείωση των εκπομπών στα νησιά του Αιγαίου, 2008

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

δημιουργούνται 0.29 άμεσες θέσεις εργασίας κάθε μορφής σύμβασης στους χαρακτηριστικούς τουριστικούς κλάδους. Με βάση αυτή την εκτίμηση η απασχόληση στη Σαντορίνη ξεπερνά τις 10.000 άτομα. Η παντελής έλλειψη στοιχείων από τις έρευνα επιχειρήσεων δεν επιτρέπει να υπάρξει κάποια εκτίμηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της απασχόλησης.

Σε ότι αφορά στο περιβάλλον, η υψηλή πυκνότητα κλινών στο νησί (πάνω από 1000 ανά τχ.) δεν μπορεί παρά να συνεπάγεται υψηλή πίεση. Η σημαντικότερη μόνιμη επιβάρυνση καταγράφεται από την αλλαγή χρήσεων γης να είναι ιδιαίτερα σημαντική αφού το 18% του εδάφους έχει πλέον δομηθεί ή καλύπτεται από υποδομές, ενώ και η έλλειψη νερού αποτελεί σημαντικό πρόβλημα που καλύπτεται μερικά από αφαλατώσεις και μεγάλες ποσότητες μεταφερόμενου εμφιαλωμένου νερού.

Γ. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί στην ενότητα αυτή είναι το αν η τουριστική ανάπτυξη έχει επηρεάσει τον προορισμό Σαντορίνη προς μια βιώσιμη κατάσταση, όπως αυτή ορίζεται από τους διεθνείς οργανισμούς. Θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε με τα διαθέσιμα στοιχεία ξεχωριστά σε ότι αφορά στην οικονομία, στην κοινωνία και στο περιβάλλον

Γ.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

Τα μόνα επίσημα δημοσιευμένα δεδομένα που επιτρέπουν να αποκτήσουμε μια έστω και ατελή εικόνα της οικονομίας της Σαντορίνης αναφέρονται στο συνδυασμό των δεδομένων από το μητρώο επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ του 2010 και την απογραφή πληθυσμού του 2011. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η σύγκριση είναι ενδεικτική γιατί η απασχόληση αφορά μόνο τους μόνιμους κατοίκους και όχι το σύνολο των εργαζομένων που στη περίπτωση του τουρισμού είναι εποχιακοί και δεν κατοικούν μόνιμα στο νησί.

Όμως και από τα στοιχεία των επιχειρήσεων (αριθμός και τζίρος) και από τα στοιχεία της απασχόλησης είναι προφανές ότι ο τουρισμός αποτελεί τη βασική εξαγωγική δραστηριότητα του νησιού με ποσοστά που κυμαίνονται γύρω στο 30% όταν ο μέσος όρος της χώρας σε ότι αφορά στην απασχόλησης δεν ξεπερνά το 8% και της Περιφέρειας το 23% (Διάγραμμα Γ.1).

Δεύτερος κλάδος σε σπουδαιότητα σε ότι αφορά την απασχόληση, αλλά πρώτος σε τζίρο είναι αυτός του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, που συνδέεται έμμεσα με τον τουρισμό, αφού αποτελεί βασικό προμηθευτή των τουριστικών επιχειρήσεων, αλλά και άμεσα τουλάχιστον σε ότι αφορά στους παραθεριστές¹⁸.

Τρίτος σημαντικός παραγωγικός κλάδος είναι αυτός των κατασκευών που φαίνεται να ξεπερνά το 10% της απασχόλησης και να έχει υψηλότερη σημασία από ότι στο μ.ο. της χώρας.

¹⁸ Αν και με βάση τη ταξινόμηση των διεθνών οργανισμών το εμπόριο δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των χαρακτηριστικών επιχειρήσεων, στη περίπτωση της Σαντορίνης όπως και πολλών άλλων νησιών, το εμπόριο πληροί την προϋπόθεση της εξάρτησης καθοριστικού για την επιβίωση του κλάδου τζιρού από τον τουρισμό ώστε να καταταχθεί στις χαρακτηριστικές τουριστικές δραστηριότητες.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Πίνακας Γ.1.: Η οικονομία της Σαντορίνης

	αριθμός επιχειρήσεων	τζίρος	% επί του συνόλου των επιχειρήσεων	% τζίρου επί του συνόλου	απασχόληση με βάση την απογραφή 2011	% απασχόλησης
(Α)ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΛΛΙΕΙΑ	17	6742721.07	0.55	1.30	222	3.43
(Β)ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	3	1814687.4	0.10	0.35	12	0.19
(Γ)ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	93	16422570.92	2.99	3.16	217	3.36
(Δ) ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	6	0	0.19	0.00	47	0.73
(Ε)ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	28	5805998.5	0.90	1.12	29	0.45
(Ζ)ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	764	231844695.5	24.60	44.65	1332	20.60
(Η)ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	160	23941031.85	5.15	4.61	379	5.86
(Θ) ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	1151	154414689.6	37.06	29.74	2006	31.02
(Ι) ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	23	1392425.57	0.74	0.27	25	0.39
(Κ) ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1	0	0.03	0.00	44	0.68
(Λ) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	19	1821328.25	0.61	0.35	0	0.00
(Μ) ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	139	9035533.79	4.48	1.74	206	3.19
(Ν) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	177	35144720.26	5.70	6.77	345	5.34
(Ξ)ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	2	775410.88	0.06	0.15	327	5.06
(Ο)ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	12	375438.16	0.39	0.07	280	4.33
(Π)ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	7	95880.2	0.23	0.02	82	1.27
(Ρ)ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	94	2055279.16	3.03	0.40	54	0.84
(Σ)ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	77	6089721.13	2.48	1.17	84	1.30
(ΣΤ)ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	330	21446801.46	10.62	4.13	762	11.78
(Ω)Αγγνώστη Δραστηριότητα	3	10937.87	0.10	0.00	13	0.20
ΣΥΝΟΛΟ	3106	519229871.5	100.00	100.00	6466	100.00

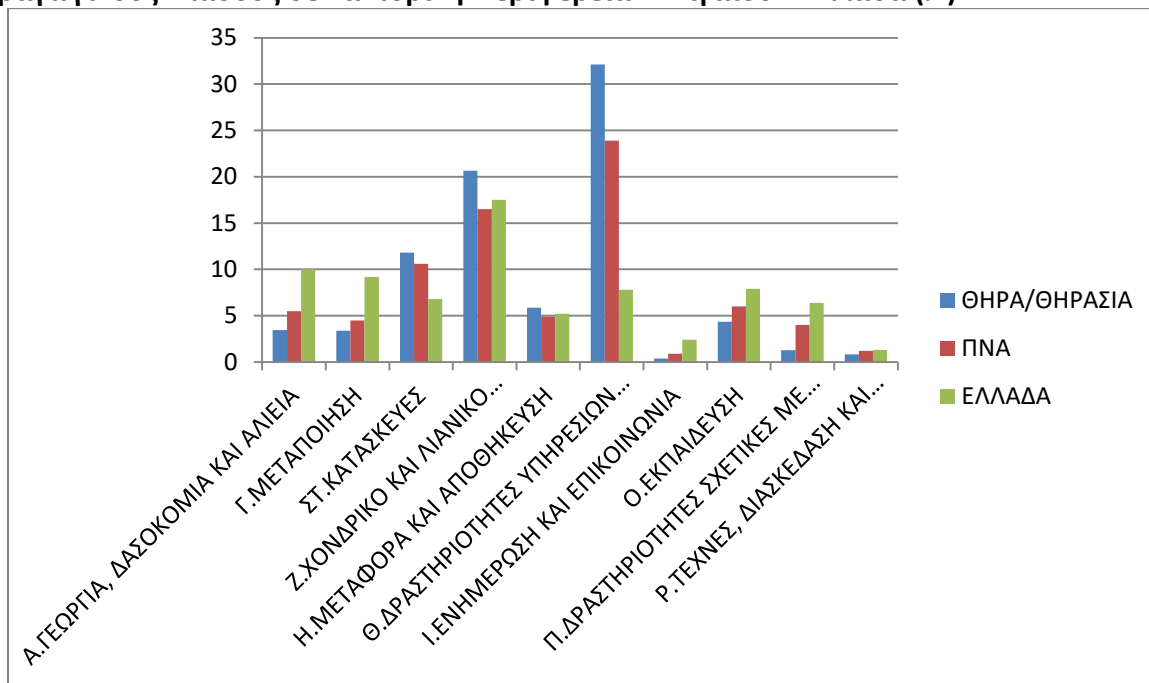
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο επιχειρήσεων 2010 & απογραφή πληθυσμού 2011

Τέταρτος κλάδος που φαίνεται να υπερεκπροσωπείται στη Σαντορίνη σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα είναι αυτός των μεταφορών. Αντίθετα, σε ότι αφορά τη γεωργία

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

και τη μεταποίηση παρά τη σημαντική παρουσία των κλάδων της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοποίησης – η συνολική απασχόληση είναι ιδιαίτερα χαμηλή..

Διάγραμμα Γ.1. Συγκριτική κατανομή της απασχόλησης στους βασικούς παραγωγικούς κλάδους σε Σαντορίνη-Περιφέρεια Ν.Αιγαίου – Ελλάδα (%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή πληθυσμού 2011

Αναμφισβήτητα ο τουρισμός συνέβαλε στη μεγέθυνση και στη μετεξέλιξη της οικονομίας της Σαντορίνης από μια αγροτική και μεταλλευτική οικονομία με σημαντική συνεισφορά από τον κλάδο της ναυτιλίας σε μια καθαρά τουριστική. Η παραπάνω εικόνα επιβεβαιώνει την άποψη ότι ο τουρισμός αποτελεί πρακτικά μονοκαλλιέργεια στη Σαντορίνη με χαμηλές κλαδικές διασυνδέσεις τοπικά και κατά συνέπεια υψηλές διαρροές τόσο σε ότι αφορά τη προμήθεια αγαθών αλλά και υπηρεσιών απαραίτητων για τη λειτουργία της τουριστικής οικονομίας όσο και μέσω της απασχόλησης και των εισοδημάτων αφού σημαντικό τμήμα επιχειρηματιών και εργαζόμενων δεν κατοικεί στο νησί.

Γ.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

Η ισχυρή οικονομική μεγέθυνση που καταγράφει ο τουρισμός για τουλάχιστον 4 δεκαετίες στη Σαντορίνη έχει και ανάλογα θετικά αποτελέσματα σε ότι αφορά στο πληθυσμό και στη δομή του.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Ο πληθυσμός σημείωσε αύξηση από 6487 το 1971 (που ήταν το χαμηλότερο σημείο από το 1951 όταν ο πληθυσμός ήταν 9.332) σε 15.097 το 2011. Η αύξηση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην τουριστική ανάπτυξη και στις ευκαιρίες που δημιουργήσε
- Η πληθυσμιακή αύξηση οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στη θετική φυσική κίνηση (+1173 άτομα τη περίοδο 2001-13). Η εξέλιξη αυτή είναι ιδιαίτερα ισχυρή αν συγκρίνουμε με την υπόλοιπη Περιφέρεια η οποία επίσης καταγράφει θετικές τάσεις όταν σε σύνολο χώρας η τάση είναι αρνητική: ήταν +7,74% σε σχέση με τον πληθυσμό (Φυσική κίνηση/πληθυσμό), όταν ήταν μόνο +3,44% στην ΠΝΑ, +1,15% στις Κυκλάδες και -0,02% σε επίπεδο χώρας.
- Το ποσοστό ενεργού πληθυσμού ήταν το 2011 49,3%, υψηλότερο από μ.ο. χώρας 42,4%,
- Οι θετικές αυτές εξελίξεις οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στο θετικό μεταναστευτικό ρεύμα: το ποσοστό μεταναστών στη Σαντορίνη είναι 20,6% έναντι 8,3% στη χώρα
- Οι θετικές δημογραφικές εξελίξεις αποτυπώνονται και στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού: ο παιδικός πληθυσμός είναι 17,8% στη Θήρα έναντι 16,5% χώρα και το ποσοστό γήρανσης 11,0% έναντι 19,5%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τη Θηρασιά είναι 11% και 27,7% γεγονός που δείχνει το πρόβλημα βιωσιμότητας.
- Αντίθετα το επίπεδο εκπαίδευσης στη Σαντορίνη υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της χώρας: μόλις 9,56% των κατοίκων του Δήμου Θήρας έχει πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης και 13,85% μεταλυκειακές σπουδές, όταν σε επίπεδο Περιφέρειας είναι 12,12% και 16,91% και σε επίπεδο χώρας 16,73% και 21,37%. Έτσι επιβεβαιώνεται το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζόμενων στον τουρισμό που έχει αρνητική επίδραση στο επίπεδο εκπαίδευσης του συνόλου των πολιτών της περιοχής και ανάλογες συνέπειες στη βιωσιμότητα της.

Η ανάπτυξη του τουρισμού συνέβαλε στην αναστροφή των δημογραφικών εξελίξεων στο νησί που επεκράτησαν μετά τον πόλεμο. Η ένταση της τουριστικής δραστηριότητας έχει ως αποτέλεσμα οι δημογραφικοί δείκτες να είναι θετικοί. Μόνο μελανό σημείο: το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού.

Γ.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

Η σημαντική επέκταση της δόμησης όπως καταγράφηκε στη προηγούμενη ενότητα αποτελεί το σημαντικότερο αρνητικό παράγοντα σε ότι αφορά στο περιβάλλον δεδομένου ότι επηρεάζει αρνητικά όλα του τα στοιχεία:

- Αλλοίωση τοπίου: η διάσπαρτη δόμηση που καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα του νησιού έχει κυριολεκτικά «εξαφανίσει» το τοπίο¹⁹
- Μείωση καλλιεργούμενου εδάφους: η τουριστική πίεση έχει ως αποτέλεσμα η ιδιαίτερα εύφορη γη της Σαντορίνης, λόγω της ιδιοσυστασίας του εδάφους, να έχει μειωθεί σημαντικά θέτοντας σε κίνδυνο τη παραγωγή υψηλής ποιότητας προϊόντων
- Ποιότητα αστικού περιβάλλοντος: η χωρίς κανόνες δόμηση εκτός ότι δημιούργησε ένα συνεχές αστικό τοπίο (η παρόδια δόμηση έχει πρόσθετες παρεκκλίσεις αρτιότητας) με χαμηλή αισθητική, έχει δημιουργήσει αυξημένες ανάγκες μετακίνησης και στάθμευσης ιδιωτικών και ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων και αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης με συνέπεια την δημιουργία κυκλοφοριακών προβλημάτων, θορύβου κλπ.. Η αισθητική ρύπανση αυξάνεται από κάθε είδους «πρόχειρες» εγκαταστάσεις κάθε είδους επιχειρήσεων (πχ. στέγαστρα), από την έκθεση εμπορευμάτων και γενική τη κατάληψη δημόσιου χώρου από καταστήματα, το άναρχο τοπίο που επικρατεί στις πινακίδες καθοδήγησης, η έλλειψη φροντίδας σε δημόσιους και μη δομημένους ιδιωτικούς χώρους, η μη τήρηση της νομοθεσίας στους επαγγελματικούς χώρους (αποθήκες υλικών οικοδομής και εμπορευμάτων, στάθμευση οχημάτων κλπ)
- Ποιότητα και επάρκεια νερού: η αυξημένη δόμηση και η συνεπακόλουθη ανάγκη για νερό έχει επιβαρύνει την ήδη προβληματική κατάσταση. Οι συνέπειες είναι πολλαπλές ειδικά για τη γεωργία όπου οι λιγοστές ποσότητες που διαθέτει είναι κακής ποιότητας (κατά μέσο όρο 3 – 4 μS/cm, που αυξάνεται δραματικά το καλοκαίρι)
- Μείωση της βιοποικιλότητας σε συνδυασμό με την ιδιαίτερα υψηλή κατάτμηση των ενδιαιτημάτων.

¹⁹ Η σημασία του τοπίου της Σαντορίνης ως αναπόσπαστο κομμάτι του τουριστικού της προϊόντος αναγνωρίζεται και από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Σαντορίνης 2013-14 όπου αναφέρεται (σ.15-16) το εξής: «Το τοπίο της Θήρας, μαζί με τους αρχαιολογικούς χώρους και την προσαρμοσμένη στη μορφολογία του εδάφους αρχιτεκτονική των οικισμών της, αποτελεί μοναδικό γεωλογικό και περιβαλλοντικό φαινόμενο, στο οποίο στηρίζεται μεγάλο μέρος της σημερινής τουριστικής αξιοποίησης του νησιού, μετατρέποντάς το σε έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς σε παγκόσμια κλίμακα.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Επιπλέον θα πρέπει να καταγραφούν:

- Η υψηλή συνολική κατανάλωση ενέργειας, τόσο ηλεκτρικής (που παράγεται σχεδόν αποκλειστικά από το συμβατικό θερμικό εργοστάσιο που δυσκολεύεται να καλύψει τις ανάγκες), όσο και από τη θερμική ενέργεια που καταναλώνονται τόσο από τα τοπικά μέσα μεταφοράς όσο και από κάθε είδους επιχειρήσεις. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι η Σαντορίνη έχει χαμηλή σχετική θερμοκρασία, ο τύπος της δόμησης που έχει αναπτυχθεί έχει οδηγήσει στη γενικευμένη χρήση κλιματιστικών με ότι αυτό συνεπάγεται. Η σχεδόν ανύπαρκτη παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ επιβαρύνει τη κατάσταση.
- Η υψηλή ποιότητα νερών κολύμβησης όπως αποτυπώνονται από το σύστημα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας²⁰. Σε αυτό συμβάλει και η σωστή λειτουργία των μονάδων βιολογικού καθαρισμού όπως φαίνεται από τη σχετική βάση δεδομένων της ΕΓΥ²¹. Πηγή ρύπων και πιθανών μεγαλύτερων προβλημάτων αποτελεί το βυθισμένο κρουαζιερόπλοιο Sea Diamond στη Καλντέρα από το 2007.
- Οι αισθητικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη προβληματική διαχείριση στερεών αποβλήτων

Η ένταση του τουριστικού φαινομένου, με τη δόμηση να έχει πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα που σχετίζονται με τη ποιότητα του περιβάλλοντος και τη ποιότητα ζωής με κίνδυνο να επηρεαστεί το ίδιο το τουριστικό προϊόν.

²⁰ <http://www.bathingwaterprofiles.gr/node/3302>

²¹ <http://astikalimata.ypeka.gr/>

Δ. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Η SWOT ανάλυση έρχεται να συνοψίσει την προηγούμενη ανάλυση σε ότι αφορά τα ισχυρά και τα αδύνατα σημεία της περιοχής μελέτης καθώς και τις ευκαιρίες και τους κινδύνους που υπάρχουν στο εξωτερικό περιβάλλον. Ισχυρά σημεία και ευκαιρίες είναι για αξιοποίηση, ενώ αδύνατα σημεία και κίνδυνοι οφείλουν να αντιμετωπιστούν από τις προτεινόμενες πολιτικές.

Δ.1 ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Brand name παγκόσμιου βεληνεκούς βασισμένο στα πολύ ιδιαίτερα γεωλογικά χαρακτηριστικά της και τις φυσικές ομορφιές (και παραλίες) με κύριο σημείο ενδιαφέροντος τη Καλντέρα και τη μοναδική θέα που προσφέρει
- Υπαρξη και ικανοποιητική λειτουργία σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και μουσείων διεθνούς βεληνεκούς όπως το Ακρωτήρι
- Οικιστικά σύνολα εκτός Καλντέρας (Πύργος, Ακρωτήρι, Βόθωνας, Καρταράδος, Μεγαλοχώρι κλπ) ιδιαίτερου ενδιαφέροντος παρά την αισθητική υποβάθμιση που έχουν υποστεί
- Η παραγωγή κρασιού και άλλων αγροτικών προϊόντων υψηλής ποιότητας και η σύνδεση της με τη γαστρονομία
- Γενικά καλές υπηρεσίες ύπνου και φαγητού που σε πολλές περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα υψηλού επιπέδου
- Πολύ καλή αεροπορική και θαλάσσια συνδεσιμότητα με την Αθήνα, το εξωτερικό, τη πλειοψηφία των Κυκλάδων, Ρόδο και Κρήτη
- Οργάνωση μεγάλου αριθμού εκδηλώσεων ποικίλου περιεχόμενου (συνέδρια, πολιτιστικές, αθλητικές κλπ) υπερ-τοπικού χαρακτήρα που προσελκύουν το ενδιαφέρον
- Σχετικά ικανοποιητικό αριθμό οργανωμένων δραστηριοτήτων παρά το γεγονός ότι το κυρίαρχο προϊόν είναι το τρίπτυχο Καλντέρα, Ηλιος, Θάλασσα.
- Η λειτουργία του Νοσοκομείου συμβάλει στη βελτίωση της μέχρι σήμερα εικόνας

Δ.2 ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Η συνεχής επέκταση της τουριστικής προσφοράς σε όλες τις μορφές καταλυμάτων χωρίς να λαμβάνει υπόψη τη φέρουσα ικανότητα του νησιού
- Η μεγάλη, άναρχη οικιστική ανάπτυξη και η έλλειψη φροντίδας στον δημόσιο και ιδιωτικό χώρο που έχουν αλλοιώσει το τοπίο ακόμη και μέσα στους διατηρητέους οικισμούς (ταμπέλες καταστημάτων, ταμπέλες σήμανσης

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

καταστημάτων, ημιτελή & εγκαταλελειμμένα κτίσματα, επαγγελματικοί χώροι-αποθήκες-υλικά οικοδομών κλπ)

- η αυθαίρετη δόμηση που επεκτείνεται και στις πλαγιές της καλντέρας. Πέρα από την αισθητική υποβίβαση του τοπίου, λόγω της γεωλογίας των πλαγιών παραμένουν άγνωστες οι γεωτεχνικές και γεωλογικές συνέπειες. Πιθανές κατολισθήσεις ή χαλάρωση των εδαφών μπορεί να προκαλέσουν επικίνδυνα ατυχήματα και ανεπανόρθωτες καταστροφές άγνωστου μήκους.
- Ανεπαρκείς υποδομές (λιμάνι αεροδρόμιο, δρόμοι) και κακές υπηρεσίες μεταφορών (ταξί, λεωφορεία) που σε συνδυασμό με τον υψηλό μεταφορικό φόρτο δημιουργούν συνωστισμό και δυσφορία στους μετακινούμενους, τουρίστες και κατοίκους. Αδυναμία διαχείρισης του έντονου κυκλοφοριακού χωρίς ριζικές αλλαγές
- Ο μεγάλος αριθμός κρουαζιεροπλοίων χωρίς χρονικό προγραμματισμό που υποβαθμίζει την εμπειρία λόγω υψηλού συνωστισμού τόσο κατά τη διάρκεια της αποβίβασης και της μεταφοράς, όσο και της μετακίνησης στους χώρους ενδιαφέροντος (κυρίως Φηρά και Οία)
- Μικρή διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος που εστιάζεται κυρίως στο κλασικό τρίπτυχο και το ηφαίστειο παρά την ύπαρξη σημαντικών πόρων. Μικρή παρουσία ειδικών προϊόντων παρά την ύπαρξη δραστηριοτήτων
- Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού: 8,8% με ΑΕΙ/ΤΕΙ, έναντι 11% ΠΝΑ και 15,9% Ελλάδα και 55% υποχρεωτική εκπαίδευση έναντι 45% χώρα – Ανύπαρκτη δια βίου εκπαίδευση (σε όλη τη χώρα). Υψηλή εμπλοκή προσωρινού αλλοδαπού προσωπικού
- Η σχετικά υψηλή εποχικότητα που επηρεάζει τη βιωσιμότητα των τουριστικών επιχειρήσεων αλλά και τη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών – Η προσπάθεια για τουρισμό όλο το χρόνο που έχει αποδώσει καρπούς πρέπει να συνδυαστεί με αλλαγές στην οργάνωση και λειτουργία των επιχειρήσεων και του προορισμού συνολικά
- Η χαμηλή διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με τον τουρισμό με αποτέλεσμα τη συνεχή απώλεια ταυτότητας: 14 ξενοδοχεία + παραγωγοί στο Aegean Cuisine και 19 μονάδες στο «ελληνικό πρωϊνό».
- Συνεχής αύξηση της παρουσίας καταστημάτων με κινεζικά προϊόντα που επιταχύνει την απώλεια της ταυτότητας του νησιού
- Αδυναμία δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων με έμφαση στη χωροθέτηση του Χώρου Ταφής των Υπολειμμάτων και ενίσχυση της διαδικασίας ανακύκλωσης δημόσιων χώρων. Προβλήματα στη καθαριότητα των δημόσιων ειδικά στη πρόσφατη περίοδο λόγω του προβλήματος αποκομιδής.
- Σοβαρά προβλήματα έλλειψης νερού και χρήσης ακατάλληλου νερού
- Προβλήματα διάβρωσης των ακτών
- Σύστημα ηλεκτροδότησης που φαίνεται να λειτουργεί στα όρια του με κίνδυνο επανάληψης φαινομένων black-out
- Υψηλές τιμές που δεν ανταποκρίνονται πάντα σε ανάλογη ποιότητα υπηρεσιών

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Χαμηλός βαθμός συνεργασίας δημόσιων φορέων και επιχειρήσεων
- Η έλλειψη ενός ολοκληρωμένου και ιεραρχημένου τοπικού συστήματος προβολής, ενημέρωσης και πληροφόρησης τουριστών και επισκεπτών. Υπολειτουργία του γραφείου πληροφόρησης Φηρών

Δ.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- Η σημαντική ζήτηση για μη «αξιοποιημένους» προορισμούς που διατηρούν την αυθεντικότητα τους και την ιδιαίτερη τους ταυτότητα που τα κάνει να ξεχωρίζουν από άλλους παρόμοιους προορισμούς.
- Η ανάδειξη της μεσογειακής διατροφής σε άυλη πολιτιστική κληρονομία της ανθρωπότητας από την Unesco
- Η υιοθέτηση ενός σήματος τοπικής ποιότητας, βιωσιμότητας και υπευθυνότητας (κοινωνικής ευθύνης) για τις τουριστικές επιχειρήσεις
- Τα μονοπάτια που θα μπορούσαν να αυξήσουν την επισκεψιμότητα του νησιού εκτός της υψηλής τουριστικής περιόδου
- Οι δυνατότητες ουσιαστικής αξιοποίησης των υπάρχοντων δημόσιων πόρων που υπολειτουργούν μέσα από την λειτουργία ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ
- Αξιοποίηση «τάσης» για βιώσιμο τουρισμό με υλοποίηση των αρχών του UNWTO

Δ.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ

- Η αύξηση του ανταγωνισμού από άλλα ελληνικά νησιά και γενικότερα από προορισμούς που προσφέρουν σε παγκόσμιο επίπεδο ήλιο και θάλασσα. Ανάγκη για διαφοροποίηση και ποιότητα
- Οι κίνδυνοι που αναμένεται να υπάρξουν για τους παράκτιους πόρους, την διαθεσιμότητα σε νερό και γενικά από τη χειροτέρευση του κλίματος από τη κλιματική αλλαγή. Ανάγκη για συνεχή προσαρμογή
- Αδυναμία λήψης τοπικών πρωτοβουλιών λόγω ασφυκτικού και αναποτελεσματικού πλαισίου στην αυτοδιοίκηση και γενικά στη λειτουργία του κράτους
- Έλλειψη αρμοδιοτήτων, ανθρώπινων και οικονομικών πόρων
- Έλλειψη μηχανισμών αστυνόμευσης και επιβολής αποφάσεων

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Η ιδιομορφία της τουριστικής δραστηριότητας έχει ως συνέπεια να επηρεάζεται από πολλές κλαδικές εθνικές πολιτικές καθώς και από το σύνολο των δράσεων της αυτοδιοίκησης.

E.1. ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Οι εθνικές πολιτικές που επηρεάζουν τη παραγωγή του τουριστικού προϊόντος με την ευρεία έννοια, διακρίνονται:

- Στην άμεση τουριστική πολιτική όπως υλοποιείται κύρια μέσα από νομοθετήματα που αφορούν στη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων (από την άδεια λειτουργίας μέχρι τη φορολογία), τις πολιτικές κινήτρων για δημιουργία ή και αναβάθμιση τουριστικών επιχειρήσεων, τη νομοθεσία που αφορά τους εργαζόμενους του τουρισμού και τη πολιτική τουριστικής προβολής. Όλες οι πολιτικές ασκούνται αποκλειστικά από την κεντρική κυβέρνηση, πλην της πολιτικής προβολής που ασκείται μαζί με τις περιφέρειες και τους δήμους (αν και όχι πάντα σε συνεργασία)
- Στις πολιτικές που έχουν έμμεση επίδραση στον τουρισμό και αφορά κυρίως τη πολιτική υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών, τη πολιτική περιβάλλοντος (χωροταξική, διαχείρισης πόρων και αποβλήτων, προστασία και ανάδειξη ευαίσθητων περιοχών), τη πολιτιστική πολιτική (προστασία και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων, νέα πολιτιστική δημιουργία), τη πολιτική ασφάλειας και υγιεινής τροφίμων και ευρύτερα της πολιτικής αγροτικής παραγωγής, την πολιτική υγείας κλπ

Πέρα από τις “συμβατικές” πολιτικές του κράτους (κεντρικού και περιφερειακού) που συνήθως είτε έχουν ρυθμιστικό χαρακτήρα μέσω της νομοθεσίας και των μηχανισμών εφαρμογής της είτε χρηματοδοτούν έργα δημόσιων υποδομών και ιδιωτικών ανωδομών, υπάρχουν και οι δράσεις (συνήθως ήπιες- soft) που συνήθως αποτελούν πρωτοβουλίες επαγγελματικών φορέων (πχ. Επιμελητήρια) που έχουν ως στόχο την εθελοντική συμμετοχή των τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και της τουριστικής εικόνας. Τρεις εμβληματικές δράσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη σήμερα οι δύο σε εθνικό επίπεδο, **το Ελληνικό Πρωινό**, που υλοποιείται από το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας και το **Σήμα Ποιότητας Ελληνικής Κουζίνας** από το Υπουργείο Τουρισμού και τρίτη, **το Aegean Cuisine**, υλοποιείται από το Επιμελητήριο Κυκλάδων. Ο σχετικά χαμηλός αριθμός επιχειρήσεων

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

που έχουν ενταχθεί στα συστήματα αυτά (ειδικά σε αυτό του Υπουργείου) δείχνει το χαμηλό βαθμό διεύθυνσης των πρακτικών αυτών στον ελληνικό τουρισμό.

Αν και οι παραπάνω πολιτικές και ευρύτερα παρεμβάσεις επηρεάζουν ιδιαίτερα τη τουριστική διακυβέρνηση και την αποτελεσματικότητά της, δεν θα αναλυθούν εδώ²². Θα υπάρξουν αναφορές στα σημεία εκείνα όπου η επίλυση προβλημάτων που έχουν επισημανθεί απαιτεί «ρύθμιση» σε υψηλότερο διοικητικό επίπεδο.

E.2. ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η ανάλυση των τοπικών πολιτικών συνήθως εξαντλούνται σε αυτές που υλοποιεί ο τοπικός Δήμος ως σχεδόν αποκλειστικός φορέας άσκησης πολιτικής, ενώ κατά περίπτωση οι παρεμβάσεις των επαγγελματικών οργανώσεων, των συλλόγων, σωματείων και άλλων ΜΚΟ ή ακόμη και άτυπων ομάδων πολιτών (που έχουν «εθελοντικό» χαρακτήρα) μπορεί να είναι σημαντικές.

Η πολιτική του Δήμου μπορεί να αναλυθεί από 3 σκοπιές:

A) τις δράσεις που έχουν ως άμεσο στόχο τη τουριστική δραστηριότητα

B) το συνολικό σχέδιο δράσης του δήμου όπως αποτυπώνεται στο επιχειρησιακό του Πρόγραμμα και στις ετήσιες εκθέσεις απολογισμού με βάση τις αρμοδιότητες που έχουν εκχωρηθεί στη πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση²³

Γ) τον βαθμό «συμμόρφωσης» του Δήμου και συνολικότερα της τοπικής κοινωνίας στις αρχές της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

Στις δράσεις που έχουν άμεσο στόχο τη τουριστική δραστηριότητα μπορούν να καταταχθούν:

- η συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις (πχ. tourist guide of Athens, Βερολίνου, Λονδίνου, Αθήνας, Ρωσίας, Παρισιού, Μιλάνο κλπ) συνήθως κάτω από την ομπρέλα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με έναν συνολικό προϋπολογισμό της τάξης των 60.000 €

- Συνεργασίες με ηλεκτρονικές πλατφόρμες όπως google, tripadvisor κλπ για προβολή

- Δράσεις προβολής μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

- Δραστηριότητες επικοινωνίας των σημαντικών/υπερτοπικών πολιτιστικών και αθλητικών γεγονότων που οργανώνονται στη Σαντορίνη με ή χωρίς τη πρωτοβουλία του

²² Οι ετήσιες εκθέσεις του ΙΤΕΠ αποτυπώνουν ικανοποιητικά την ασκούμενη τουριστική πολιτική και κυρίως τις θεσμικές αλλαγές - <http://www.grhotels.gr/GR/xee/ITEP/Pages/default.aspx>

²³ Τα βασικά σημεία του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου αναφέρονται στο Παράρτημα 2

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Δράσεις Δημοσίων Σχέσεων με φιλοξενία, Γεύματα, Ξεναγήσεις κλπ ατόμων που συνδέονται με τη τουριστική βιομηχανία όπως δημοσιογράφων, εκπροσώπων τουριστικών οργανισμών, προσωπικοτήτων κλπ

- Λειτουργία και συνεχή αναβάθμιση της τουριστικής σελίδας του Δήμου

- Λειτουργία με συνεργασία του Εμπορικού Συλλόγου του Γραφείου Τουρισμού για μια περίοδο 5-6 μηνών

- Οργάνωση δραστηριοτήτων για ανάδειξη ειδικών στοιχείων του τουρισμού της Σαντορίνης όπως το «Έτος Γαστρονομίας», «Σαντορίνη, προορισμός όλο το χρόνο», τη λειτουργία και τις δραστηριότητες του Ινστιτούτου Μελέτης και Παρακολούθησης Ηφαιστείου Σαντορίνης κλπ

- Οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων υπερ-τοπικού χαρακτήρα

- Δημιουργία γεωλογικού μουσείου (Μουσείο Ηφαιστού) στην Εξω Γωνιά

- Αξιοποίηση δημοτικού κτιρίου στον Βόθωνα

- Αξιοποίηση Ιστορικού Αρχείου Δήμου

Σε ότι αφορά στην «συμμόρφωση» του Δήμου με τα κριτήρια του βιώσιμου προορισμού του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ). Με βάση την απάντηση του Δήμου στο ερωτηματολόγιο προορισμού -που παρατίθεται στο σύνολο του στο Παράρτημα 3 - εντοπίζουμε ανά ενότητα τα κύρια σημεία:

Ενότητα 1: Σύστημα Βιώσιμης Διαχείρισης Προορισμού

- Μέχρι σήμερα ο Δήμος ασχολείται μόνο με τη προβολή του προορισμού και η ανάθεση του παρόντος έργου αποτελεί προσπάθεια δημιουργία Φορέα Διαχείρισης.
- Για τη διαχείριση της εποχικότητας ο Δήμος υλοποιεί δράσεις που έχουν φέρει αποτελέσματα σε ότι αφορά την επιμήκυνση της περιόδου
- Ο Δήμος δεν διαθέτει στρατηγική για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τη κλιματική αλλαγή
- Ο Δήμος δεν έχει επαρκή τεκμηρίωση και προβολή των τουριστικών θελγήτρων
- Η ρύθμιση των χρήσεων γης και η προστασία των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών γίνεται με βάση την εθνική νομοθεσία

Ενότητα 2: Μεγιστοποίηση οικονομικών ωφελειών για τη τοπική κοινωνία

- Δια βίου εκπαίδευση: Προγράμματα για το έτος Γαστρονομίας & Ημερίδες από το Επιμελητήριο
- Σύνδεση οικονομίας με τουρισμό: Έτος Γαστρονομίας, Aegean Cuisine,...
- Δικτύωση επιχειρήσεων: ιδιωτική πρωτοβουλία

Ενότητα 3: Μεγιστοποίηση ωφελειών για την τοπική κοινωνία

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Η προστασία και η διαχείριση των δημόσιων πόρων-θελγήτρων γίνεται από τις κρατικές υπηρεσίες με βάση την ισχύουσα νομοθεσία. Η ανάδειξη – ερμηνεία τους παρουσιάζει πολλές ελλείψεις

Η προστασία και ανάδειξη της τοπικής άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς γίνεται από πολιτιστικούς συλλόγους, ενώ υπάρχουν και δράσεις ιδιωτών (οινοποιεία, μαθήματα μαγειρικής κλπ)

Ενότητα 4: Μεγιστοποίηση ωφελειών για το περιβάλλον

Ελέγχεται η ποιότητα του πόσιμου νερού και του νερού κολύμβησης και υπάρχει διαδικασία ανακύκλωσης

Ένα γενικό συμπέρασμα που βγαίνει από την ανάλυση των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο είναι ότι η τοπική τουριστική διακυβέρνηση είναι ιδιαίτερα «αδύναμη» και εκπροσωπείται βασικά από τον Δήμο, ενώ σε πολλούς τομείς τα θέματα «ρυθμίζονται» από το κράτος με την έννοια των νομοθετικών παρεμβάσεων χωρίς αυτό να συνεπάγεται άσκηση ουσιαστικής πολιτικής με στόχους και αποτελέσματα.

Ένα πρόσθετο στοιχείο που οφείλει να επηρεάσει τις αποφάσεις της δημοτικής αρχής και γενικότερα των εμπλεκόμενων στον τουρισμό συνδέεται με την ικανοποίηση των μόνιμων κατοίκων σε σχέση με την τουριστική ανάπτυξη, αφού με βάση τόσο τον ΠΟΤ και την ΕΕ όσο και την επιστημονική κοινότητα καμία ανάπτυξη δεν μπορεί να θεωρείται βιώσιμη αν δεν συμβάλει στην ευημερία των κατοίκων της περιοχής, ενώ ειδικά σε ότι αφορά στον τουρισμό η ενεργή (θετική) εμπλοκή των κατοίκων συμβάλει στη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος και στην ικανοποίηση των τουριστών.

Αν και η περιορισμένη ανταπόκριση των κατοίκων δεν επιτρέπει να θεωρηθούν τα αποτελέσματα αντιπροσωπευτικά (απάντησαν μόλις 56 άτομα), θεωρούμε τις απαντήσεις τους ως μια αρχή για βαθύτερη διερεύνηση του θέματος και τις παραθέτουμε στο Παράρτημα. Συνολικά οι κάτοικοι θεωρούν ότι υπάρχουν θετικές επιπτώσεις από τον τουρισμό (κυρίως οικονομικά οφέλη), αλλά και προβλήματα (

Στην ερώτηση αν υπάρχουν οφέλη για την τοπική κοινωνία από τον τουρισμό και τους τουρίστες που επισκέπτονται το νησί, το 70% αναγνωρίζει οφέλη που είναι κυρίως οικονομικά.

Στην ερώτηση αν δημιουργούνται προβλήματα για την τοπική κοινωνία από τον τουρισμό και τους τουρίστες που επισκέπτονται το νησί, το 46% αναγνωρίζει προβλήματα κυρίως στο κυκλοφοριακό, τα απορρίμματα, την ηχορύπανση

Στην ερώτηση αν είναι ευχαριστημένοι από τη διαχείριση και τη προβολή του τουρισμού, το 30% διαφωνεί με τη προβολή

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

Στην ερώτηση αν είναι ευχαριστημένοι με την εμπλοκή και επιρροή των μονίμων κατοίκων στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη του τουρισμού το 40% απαντά αρνητικά

Στην ερώτηση για την επίπτωση που ασκεί ο τουρισμός στον ιδιαίτερο χαρακτήρα, στην τοπική ταυτότητα και στον πολιτισμό του νησιού το 56% απαντά ότι έχει θετική επίπτωση

Στην ερώτηση για την επίπτωση που έχει ο τουρισμός στη ποιότητα ζωής το 52% απαντά ότι έχει θετική.

E.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Για τη διαμόρφωση της τουριστικής και της γενικότερης πολιτικής του Δήμου Σαντορίνης με στόχο να αξιοποιηθούν τα ισχυρά σημεία και οι ευκαιρίες και να αντιμετωπιστούν προβλήματα και κίνδυνοι, προτείνονται 3 εναλλακτικά σενάρια τα οποία περιγράφονται σε γενικές γραμμές.

Τα κριτήρια περιγραφής και αξιολόγησης των σεναρίων δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν από αυτά που εφαρμόστηκαν για τη μέχρι τώρα ανάλυση. Αυτό που διαφοροποιείται είναι η στάθμιση των κριτηρίων αξιολόγησης:

- στο 1^ο σενάριο, η οικονομική αποτελεσματικότητα έχει υψηλότερη βαρύτητα σε σχέση με την κοινωνική δικαιοσύνη και τη περιβαλλοντική διατήρηση,
- στο 2^ο σενάριο, τα τρία κριτήρια έχουν ίση βαρύτητα και
- στο 3^ο σενάριο, η περιβαλλοντική ευημερία έχει ίση βαρύτητα με την ανθρώπινη ευημερία (που συμπεριλαμβάνει τόσο την οικονομική, όσο και τη κοινωνική διάσταση).

E.3.1 1^ο σενάριο: Business as Usual (BaU) με συνέχιση επέκτασης του τουρισμού

Αν και η παγκόσμια και ιδιαίτερα η εθνική οικονομική κρίση αποτέλεσε γενικά ανασχετικό παράγοντα στην επέκταση του τουρισμού μέσω της προσφοράς, στη Σαντορίνη, η σχετικά περιορισμένη αρνητική επίπτωση τη περίοδο 2008-12 σε συνδυασμό με την εκρηκτική άνοδο από το 2013 και μετά μπορεί να έφερε μια σχετική ύφεση σε επενδυτικά σχέδια, αλλά δεν τα ακύρωσε. Ταυτόχρονα η κρίση ευνόησε την «έκρηξη» της οικονομίας διαμερισμού, τόσο από τη πλευρά της προσφοράς, όσο και της ζήτησης δημιουργώντας, κατά δήλωση τοπικών παραγόντων, πολλαπλές παρενέργειες στην αγορά μακροχρόνιας ενοικίασης κατοικιών.

Με βάση το σενάριο αυτό η προσφορά καταλυμάτων που εκτιμήσαμε στις 60.000 περίπου (επαγγελματικά και ιδιωτικά) θα συνεχίσει να αυξάνεται (ήδη

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

κατασκευάζονται νέες μονάδες) με στόχο την αύξηση του τουριστικού προϊόντος και των εσόδων από τον τουρισμό. Εφόσον η πολιτική ενίσχυσης της προσφοράς εξακολουθήσει να υλοποιείται χωρίς ουσιαστικές αλλαγές (ακόμη και σε ότι αφορά την αυθαίρετη δόμηση σε προστατευόμενες περιοχές όπως αυτή της Καλντέρας) τότε αναμένεται να ενισχυθούν τα αρνητικά στοιχεία που αναφέρθηκαν στην ανάλυση SWOT με κίνδυνο η αύξηση της δυσαρέσκειας των τουριστών από τα προβλήματα κυρίως του συνωστισμού να καταγραφεί στην ενίσχυση της τάσης για μικρότερη παραμονή στο νησί, αλλά και των μόνιμων κατοίκων. Παράλληλα αναμένεται να ενισχυθεί η τάση των επιχειρήσεων δύο (τουλάχιστον) ταχυτήτων, αυτών που βρίσκονται στη περιοχή της καλντέρας και των άλλων, καθώς και η αύξηση του αριθμού των καταστημάτων που απευθύνονται στη κινεζική αγορά.

Η παρούσα τάση αύξησης των αφίξεων (και τα στοιχεία που έχουμε συγκεντρώσει κυρίως από δευτερογενείς πηγές) δεν δείχνει ότι το brand name "Santorini" κινδυνεύει άμεσα, έστω και αν από συζητήσεις με τουριστικούς επιχειρηματίες φαίνεται να υπάρχει η σχετική ανησυχία με βάση συγκρίσεις που οι ίδιοι κάνουν με προηγούμενα χρόνια και δεν είναι δυνατόν να αποτυπωθούν από τη παρούσα έρευνα. Όμως μια τεκμηριωμένη αποτίμηση της σημερινής κατάστασης και των τάσεων που υπάρχουν θα προϋπόθετε να υπήρχαν στοιχεία σε βάθος χρόνου και να είχαν ανταποκριθεί οι επιχειρήσεις στο σχετικό ερωτηματολόγιο.

Βασικά στοιχεία του σεναρίου αυτού είναι:

- η συνέχιση του καθεστώτος μη συμμόρφωσης με τη νομοθεσία τόσο σε ότι αφορά στη δόμηση όσο και στη λειτουργία πολλών επιχειρήσεων
- η μη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος
- ο χαμηλός βαθμός παρέμβασης των δημόσιων αρχών στην οργάνωση και διαχείριση των τουριστικών ροών
- η μη συμμόρφωση στους ευρωπαϊκούς κανονισμούς διαχείρισης περιβάλλοντος με αύξηση της παραγωγικότητας των πόρων αντί της προσφοράς πόρων
- η συνέχιση απουσίας τουριστικής διακυβέρνησης

Ε.3.2. 2^ο σενάριο: Υιοθέτηση των αρχών βιώσιμου τουρισμού του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού

Στα ιδιαίτερα πολλά κείμενα των διεθνών οργανισμών σε ότι αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη και ειδικά του ΠΟΤ σε ότι αφορά τον βιώσιμο τουρισμό που έχουν εκπονηθεί από τη δεκαετία του 1990 μέχρι σήμερα, δίνεται έμφαση στην ικανοποίηση τουριστών και μόνιμων κατοίκων σε βάθος χρόνου²⁴. Αναφέρει την αναγκαιότητα της διαχείρισης

²⁴ Ο WTO ορίζει τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη ως: «Ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες των τουριστών και των περιοχών υποδοχής στο παρόν, ενώ προστατεύει και αυξάνει τις

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

των πόρων ώστε να ικανοποιούνται ανάγκες και να διατηρούνται λειτουργίες χωρίς να θέτει άμεσα θέμα ορίων ανάπτυξης.

Επομένως με βάση το σενάριο αυτό πρέπει να εξεταστεί αν σήμερα καλύπτονται οι προϋποθέσεις αυτές (ικανοποίηση τουριστών και κατοίκων, ικανοποίηση αναγκών, διατήρηση λειτουργιών) και μέσα από ποιες πολιτικές δεν θα διακυβευθούν.

Αν και η ανάλυση που προηγήθηκε είναι ελλιπής εξ αιτίας της μη συγκέντρωσης όλων των αναγκαίων δεδομένων (κυρίως από τη πλευρά των επιχειρήσεων), υπάρχουν σαφείς ενδείξεις των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Σαντορίνη.

Δύο είναι τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής αυτής:

- η συμμόρφωση όλων (επιχειρήσεων και ιδιωτών) με τη νομοθεσία είναι η σημαντικότερη προϋπόθεση όχι απλά για τη αναχαίτιση της υποβάθμισης αλλά και την αναστροφή της τάσης κάθε είδους πιέσεων. Η τήρηση της νομοθεσίας σε ότι αφορά τη δόμηση²⁵ και γενικά τις χρήσεις γης κάθε είδους αποτελεί τον πυρήνα της όλης προσπάθειας

- η υλοποίηση έργων και δράσεων που θα επιτρέψουν να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα και οι ευκαιρίες που έχουν εντοπιστεί και να αντιμετωπιστούν προβλήματα και κίνδυνοι με βάση τις προτεραιότητες που θέτει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού στο ερωτηματολόγιο προορισμού

A) Παρέμβαση στη βελτίωση των υπηρεσιών των ιδιωτικών επιχειρήσεων με την εφαρμογή συστήματος σήμανσης τοπικής ποιότητας και υπευθυνότητας ως εργαλείου συνεχούς αυτοβελτίωσης των επιχειρήσεων στη προσπάθειά τους να μείνουν ανταγωνιστικές και κερδοφόρες βασισμένο σε 5 τομείς στόχους:

- Πρακτικές διοίκησης – βιωσιμότητα επιχείρησης
- Εκπαίδευση – Υγιεινή – Ασφάλεια εργαζόμενων
- Ποιότητα υπηρεσιών – ικανοποίηση πελατών
- Χρήση τοπικών πόρων & προϊόντων Δικτύωση επιχειρήσεων - διαφοροποίηση προϊόντων & διάχυση ωφελειών στη τοπική κοινωνία
- Προστασία περιβάλλοντος και κοινών πόρων

B) Παρέμβαση για τη βελτίωση των παρεχόμενων δημόσιων (κοινών) υπηρεσιών

- Συστηματική παρακολούθηση ικανοποίησης τουριστών, επιχειρηματιών, κατοίκων (έρευνα 2017)
- Σύστημα παρακολούθησης επιδόσεων σε ότι αφορά τις δημόσιες λειτουργίες

ευκαιρίες για το μέλλον. Θεωρείται ότι οδηγεί στη διαχείριση όλων των πόρων με ένα τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να ικανοποιούνται οι οικονομικές, κοινωνικές και αισθητικές ανάγκες, ενώ διατηρεί την πολιτιστική ακεραιότητα, τις σημαντικές οικολογικές διαδικασίες, τη βιολογική ποικιλότητα και το σύστημα υποστήριξης της ζωής» (WTO 2001),

²⁵ ΠΔ της 16-2-1990 (ΦΕΚ 139/Δ/19.3.90) όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει Π.Δ. της 27.4.2012 (ΦΕΚ 144/ΑΠΠ/30.4.2012).

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

- Συστηματική εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού, εργοδοτών και εργαζομένων, μέσα από την οργάνωση των κατάλληλων σεμιναρίων
- Δημιουργία ομάδας στήριξης των τοπικών επιχειρηματιών για εισαγωγή καινοτομιών στη λειτουργία της επιχείρησής τους μέσω της αξιοποίησης των τοπικών πόρων

Γ) Εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος παρακολουθώντας τις εξελίξεις

- Αξιοποίηση των υπάρχοντων πόρων για ανάπτυξη ειδικών τουριστικών προϊόντων για την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και πόρων κάθε προορισμού (υλικών και άυλων) με στόχο την διαφοροποίηση των προορισμών με βάση τη «Νησιωτική Ταυτότητα»: αρχαιολογικοί περίπατοι, γαστρονομικοί-οινικοί περίπατοι, φυσιολατρικοί-πεζοπορικοί περίπατοι
- Δημιουργία δικτύου επισκέψιμων χώρων με βάση τα σημαντικά ιστορικά στοιχεία και μνημεία με τη δημιουργία ΚΟΙΝΣΕΠ
- Δημιουργία πινακίδων ενημέρωσης τουριστών στα θέλγητρα και σημεία θέασης
- Δημιουργία μικρών εντύπων ενημέρωσης τουριστών

Δ) Βελτίωση του συστήματος τοπικής τουριστικής διακυβέρνησης

- Δημιουργία και προώθηση της εικόνας σε επίπεδο νησιωτικού προορισμού - σύστημα προβολής και ενημέρωσης για τις δυνατότητες-δραστηριότητες του προορισμού
- Δημιουργία σλόγκαν και διαφημιστικής προβολής πάνω σε στοιχεία «μοναδικότητας» που θα προτρέπουν τον τουρίστα να έρθει (διαφορετικό μεταξύ ελλήνων / αλλοδαπών)
- Δημιουργία ενός κέντρου ενημέρωσης των επισκεπτών για την ταυτότητα, την ιστορία και τα αξιοθέατα του νησιού
- Η επεξεργασία, η παρακολούθηση υλοποίησης και η αξιολόγηση ενός σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης βασισμένου στην ανάδειξη της ταυτότητας της Σαντορίνης
 - Η σταθερή επιδίωξη για συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στη λήψη αποφάσεων

Ε.3.3 3^ο σενάριο: Εφαρμογή Σχεδίου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης λαμβάνοντας υπόψη τη φέρουσα ικανότητα της Σαντορίνης

Βασική παραδοχή της προσέγγισης είναι ότι η τουριστική ανάπτυξη έχει ξεπεράσει τη φέρουσα ικανότητα της Σαντορίνης με συνέπεια να τίθεται σοβαρός κίνδυνος στην υποβάθμιση του «κοινού κεφαλαίου» που κινδυνεύει από ανεπανόρθωτη υποβάθμιση λόγω αδυναμίας διαχείρισης της ίδιας της επιτυχίας του

Βασικά στοιχεία της στρατηγικής αυτής είναι:

- Η αναχαίτιση της αύξησης της προσφοράς τουριστικών κλινών μέσα από αυστηρότερους κανόνες-περιορισμούς δόμησης και παρακολούθηση τήρησης τους
- η θέσπιση ενός αυστηρότερου θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τη δόμηση και τη προστασία του αδόμητου χώρου (ειδικά της αγροτικής γης) και του τοπίου
- Η αυστηρή εφαρμογή του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και η θέσπιση ακόμη αυστηρότερων κανόνων όπου θεωρηθεί αναγκαίο μέσα από τα στοιχεία του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Σαντορίνης
- Η αυστηρή προστασία της «ταυτότητας» της Σαντορίνης και η ανάδειξη της με την αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων.
- Την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών από την μέχρι σήμερα χωρίς όρια μεγέθυνση
- Η καθιέρωση συμμετοχικών διαδικασιών στη λήψη αποφάσεων

Τα τρία παραπάνω σενάρια «μεταφράζουν» τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις:

- Της χωρίς περιορισμούς μεγέθυνσης που δίνει έμφαση στην άμεση αύξηση των οικονομικών αποτελεσμάτων
- Την ηπιότερη πορεία μεγέθυνσης με εισαγωγή κανόνων διαχείρισης και πράσινης οικονομίας
- Την ανακοπή της μεγέθυνσης για να αποτραπεί η κατάρρευση του συστήματος

Η εκπόνηση του 4^{ου} παραδοτέου της μελέτης προϋποθέτει ότι η αναθέτουσα αρχή θα έχει προκρίνει ένα από τα παραπάνω σενάρια δίνοντας παράλληλα όσο το δυνατό πιο αναλυτικές κατευθύνσεις για το περιεχόμενο του

Παράρτημα 1: Δεδομένα και ανάλυση ερωτηματολογίων

ΔΕΔΟΜΕΝΑ

- Αρχείο έρευνας τουριστών (881 ερωτηματολόγια)
- Αρχείο έρευνας μονίμων κατοίκων (55 ερωτηματολόγια)
- Αρχείο έρευνας τουριστικών επιχειρήσεων (16 ερωτηματολόγια)
- Αρχείο αφίξεων στη Θήρα με πλοίο και αεροπλάνο
- Αρχείο κατανάλωσης νερού
- Αρχείο παραγωγής ενέργειας
- Αρχείο ανακύκλωσης στερεών αποβλήτων
- Αρχείο τουριστικών επιχειρήσεων
- Αρχείο τουριστικών θελγέτρων

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

- Συνοπτική ανάλυση ερωτηματολογίων τουριστών
- Ανάλυση ερωτηματολογίων τουριστών ανά εθνικότητα
- Ανάλυση ερωτηματολογίων μονίμων κατοίκων
- Ερωτηματολόγιο προορισμού

Παράρτημα 2: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Θήρας 2013-14

Το όραμα και οι βασικές κατευθυντήριες πολιτικές επιλογές του Δήμου

Για το Δήμο Θήρας, το αναπτυξιακό όραμα είναι το εξής:

Ενίσχυση του ιδιαίτερου φυσικού, πολιτιστικού και ανθρώπινου κεφαλαίου της περιοχής καθώς και της υποδομής του Δήμου με σκοπό τη διαρκή βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των κατοίκων του. Ποιότητα στο τουριστικό και πολιτιστικό προϊόν σε συνθήκες αειφορίας.

Το ανωτέρω όραμα πηγάζει από τις κύριες κατευθυντήριες πολιτικές επιλογές, οι οποίες είναι οι εξής:

1. Αειφορία: Προστασία και λελογισμένη χρήση του φυσικού κεφαλαίου καθώς και διαφύλαξή του για τις επόμενες γενιές.
2. Τοπική δημοκρατία: Ενίσχυση των θεσμών διαβούλευσης και συμμετοχικής δημοκρατίας με σκοπό τη μέγιστη δυνατή αποδοχή των πολιτικών επιλογών από τους Δημότες.
3. Οικονομική ανάπτυξη: Αξιοποίηση του τουριστικού πλεονεκτήματος του νησιού. Διατήρηση της αγροτικής και μεταποιητικής παραγωγής. Προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας του νησιού.
4. Ποιότητα ζωής: Βελτίωση και επέκταση όλων των απαραίτητων υποδομών (ύδρευσης, διαδικτύου, πολιτισμού, αθλητισμού, μεταφορών κ.λπ.) με σκοπό την απρόσκοπτη χρήση τους από τους Δημότες και τους επισκέπτες.
5. Καθαριότητα, εξωραϊσμός και αισθητική αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων καθώς και τόπων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.
6. Κοινωνική συνοχή: Ενίσχυση των θεσμών της κοινωνικής αλληλεγγύης (π.χ. προστασία ευπαθών ομάδων, μεταναστών) και της φροντίδας (π.χ. παιδιά, ηλικιωμένοι) με σκοπό τη δημιουργία μιας ισχυρής και ασφαλούς κοινωνίας.
7. Εξωστρέφεια: Ενίσχυση των συνεργασιών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
8. Μοναδική ταυτότητα: Ενίσχυση της ιδιαίτερης ταυτότητας (brand name) που βασίζεται στα φυσικά και ανθρώπινα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, την ιστορία και τον πολιτισμό με σκοπό την εξαγωγή της για τουριστικούς λόγους.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

9. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών του Δήμου προς τους Δημότες.

10. Κοινωνικός ιστός : Ευαισθητοποίηση των κατοίκων και των δραστηριοποιούμενων του νησιού, όσον αφορά την αξία του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πλούτου της Θήρας.

Είναι προφανές ότι βούληση της δημοτικής αρχής είναι η προστασία και η ανάδειξη του πλούσιου φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της Θήρας με την παράλληλη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη η οποία στηρίζεται στις αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι πολιτικές δράσης του Δήμου Θήρας κωδικοποιημένα είναι :

1. Ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής, της προστασίας του περιβάλλοντος της οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, καθώς και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων
2. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υφιστάμενων δραστηριοτήτων με σκοπό την ποιοτικότερη, οικονομικότερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη
3. Ολοκλήρωση των συνεχιζόμενων και υλοποίηση νέων έργων υποδομών
4. Ωρίμανση “μεγάλων έργων” υποδομών σε συνεργασία και με την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
5. Ανασχεδιασμός των διαδικασιών λειτουργίας
6. Ανάπτυξη συνεργασιών με άλλους δημόσιους, ιδιωτικούς και κοινωνικούς φορείς
7. Συμμετοχή του Δήμου σε δίκτυα και συντονισμός της δράσης του Δήμου με τοπικούς & υπερτοπικούς φορείς
8. Δρομολόγηση για την κατασκευή δημαρχείου - διοικητηρίου
9. Κάλυψη των εντελώς απαραίτητων αναγκών στελέχωσης
10. Αναβάθμιση της ενημέρωσης και των γνώσεων αιρετών και προσωπικού
11. Μηχανοργάνωση / Αξιοποίηση των τεχνολογιών ΤΠΕ

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

12. Συστηματική τεκμηρίωση στοιχείων και πληροφοριών για την κατάσταση της περιοχής, τις ανάγκες των κατοίκων και το κόστος λειτουργίας του Δήμου
13. Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής
14. Αύξηση των εσόδων του Δήμου μέσω της αξιοποίησης εθνικών και κοινοτικών χρηματοδοτήσεων
15. Μείωση του κόστους λειτουργίας και του κόστους απόκτησης νέων πόρων
16. Ειδική μέριμνα για την οικονομική επιβάρυνση των ασθενέστερων ομάδων πολιτών
17. Η βελτίωση της λειτουργίας των οργάνων διοίκησης σε όλα τα επίπεδα.
18. Η εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων διοίκησης.
19. Η ανάπτυξη διαδικασιών αμφίδρομης επικοινωνίας και συμμετοχής των πολιτών.
20. Η βελτίωση της διοικητικής εξυπηρέτησης των πολιτών
21. Η ανάπτυξη διαδημοτικών και διαβαθμιδικών συνεργασιών
22. Η ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και φορείς της κοινωνίας των πολιτών.
23. Η ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών.
24. Η βελτίωση της οργάνωσης του Δήμου και αναδιοργάνωση των Νομικών του Προσώπων
25. Η εφαρμογή συνολικού συστήματος διαχείρισης των λειτουργιών και δραστηριοτήτων.
26. Η κατάρτιση των εργαζομένων στο Δήμο και στα Νομικά του πρόσωπα.
27. Η επικοινωνία και εφαρμογή μέτρων υγιεινής και ασφάλειας εργαζομένων.
28. Η βελτίωση και συντήρηση υφισταμένων κτιριακών εγκαταστάσεων και μέσων καθώς και απόκτηση νέων.
29. Η αναβάθμιση της υποδομής Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

30. Η βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης

31. Η αξιοποίηση της δημοτικής ακίνητης περιουσίας - απόκτηση νέας

Η στρατηγική του Δήμου (Άξονες, Μέτρα και Στόχοι του Στρατηγικού Σχεδίου)

Η στρατηγική του Δήμου, όπως αυτή εξειδικεύεται σε Άξονες, Μέτρα και Στόχους είναι οι εξής:

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

Μέτρο 1.1: Προστασία / βελτίωση / ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος - Πολιτική Προστασία

Στόχοι:

1.1.1 Προστασία / βελτίωση / ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος

1.1.2 Ενίσχυση Πολιτικής Προστασίας

1.1.3 Λιμενικά έργα εξυπηρέτησης αναγκών Πολιτικής Προστασίας

1.1.4 Διαχείριση Ναυαγίου Κρουαζιερόπλοιου Sea Diamond

Μέτρο 1.2: Προστασία / βελτίωση / ανάδειξη του οικιστικού και περι-οικιστικού περιβάλλοντος

Στόχοι:

1.2.1 Χωροταξικός και Πολεοδομικός σχεδιασμός και εφαρμογή του

1.2.2 Συντήρηση / Βελτίωση Πρασίνου

1.2.3 Ανάπλαση και αναβάθμιση του οικιστικού ιστού και των κοινόχρηστων χώρων

1.2.4 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις

Μέτρο 1.3: Βελτίωση υποδομών / οργάνωση μεταφορών, κυκλοφορίας, στάθμευσης και συγκοινωνιών

Στόχοι:

1.3.1 Βελτίωση υποδομών μεταφορών και προσπελασιμότητας

1.3.2 Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις και ρυθμίσεις

Μέτρο 1.4: Βελτίωση υποδομών βασικών δικτύων (ύδρευση, αποχέτευση, ενέργεια, επικοινωνίες)

Στόχοι:

1.4.1 Βελτίωση υδροδότησης και ποιότητας πόσιμου νερού

1.4.2 Βελτίωση αποχέτευσης και επεξεργασία λυμάτων

1.4.3 Ανάπτυξη υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορικής – Επικοινωνίας (ΤΠΕ)

1.4.4 Επέκταση / βελτίωση δικτύων και εξοικονόμηση ενέργειας

Μέτρο 1.5: Βελτίωση υποδομών / οργάνωση διαχείρισης στερεών αποβλήτων και καθαριότητας

Στόχοι:

1.5.1 Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων - Εφαρμογή ΠΕΣΔΑ

1.5.2 Βελτίωση του επιπέδου καθαριότητας της πόλης και των Κοινοτήτων

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

ΑΞΟΝΑΣ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Μέτρο 2.1: Βελτίωση των υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης και φροντίδας

Στόχοι:

- 2.1.1 Βελτίωση των υπηρεσιών υγείας
- 2.1.2 Βελτίωση των υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης και φροντίδας
- 2.1.3 Υποστήριξη ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων

Μέτρο 2.2: Βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης και στήριξη της νεολαίας

Στόχοι:

- 2.2.1 Αναβάθμιση υπαρχουσών και συμπλήρωση υποδομών εκπαίδευσης
- 2.2.2 Ενίσχυση και λειτουργία δομών δια βίου μάθησης
- 2.2.3 Υποστήριξη πρωτοβουλιών για την Νεολαία

Μέτρο 2.3: Ενίσχυση υποδομών αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών γεγονότων

Στόχοι:

- 2.3.1 Αναβάθμιση και αξιοποίηση υφισταμένων υποδομών άθλησης – δημιουργικής απασχόλησης και δημιουργία νέων
- 2.3.2 Διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων και προγραμμάτων

Μέτρο 2.4: Στήριξη και ανάδειξη του τοπικού πολιτισμού

Στόχοι:

- 2.4.1 Δημιουργία και συντήρηση υποδομών πολιτισμού
- 2.4.2 Αποκατάσταση - Αξιοποίηση μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς (αξιοποίηση διατηρητέων κτιρίων, πεζούλες, κ.λπ.)
- 2.4.3 Στήριξη άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (δρώμενα, φεστιβάλ κ.λπ.)

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Μέτρο 3.1: Υποστήριξη της τοπικής οικονομικής βάσης

Στόχοι:

- 3.1.1 Δημιουργία και συντήρηση υποδομών για την εξυπηρέτηση της τοπικής οικονομίας
- 3.1.2 Συμβουλευτική υποστήριξη για την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- 3.1.3 Ενέργειες τουριστικής προβολής – προώθησης
- 3.1.4 Ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού
- 3.1.5 Αύξηση των επισκεπτών μέσω την επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου
- 3.1.6 Ενέργειες υποστήριξης του πρωτογενούς τομέα

Μέτρο 3.2: Ενίσχυση της απασχόλησης και ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

Στόχοι:

- 3.2.1 Ενίσχυση πρωτοβουλιών και υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας και της εξάλειψης της εποχικότητας της εργασίας
- 3.2.2 Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

Μέτρο 3.3: Βελτίωση υποδομών / Λιμενικές Εγκαταστάσεις

Στόχοι:

- 3.3.1 Βελτίωση λιμενικών εγκαταστάσεων

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

3.3.2 Βελτίωση χερσαίας ζώνης λιμένα

3.3.3 Δημιουργία νέων λιμενικών υποδομών ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής – αλιευτικών σκαφών

3.3.4 Αναβάθμιση υφιστάμενων καταφυγίων – Αναβάθμιση παροχής υπηρεσιών και υποδομών για την εξυπηρέτηση των επιβατών

Παράρτημα 3: Ερωτηματολόγιο Προορισμού

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ		
ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ	
1^η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ		
1.1 Στρατηγική Βιώσιμου Προορισμού	1.1.1 Ο Προορισμός διαθέτει πολυετή στρατηγική και σχέδιο δράσης για τουριστική ανάπτυξη	Μέχρι τώρα υπάρχει μόνο στρατηγική προβολής και δράσεις επικοινωνίας. Ολοκληρωμένη στρατηγική βρίσκεται υπό επεξεργασία στο πλαίσιο της μελέτης για το DMMO
	1.1.2 α. Η στρατηγική έγινε μετά από δημόσια διαβούλευση	Η διαβούλευση περιλαμβάνει όλους τους επαγγελματικούς φορείς του νησιού.
	β. Υπαρξη ετήσιων εκθέσεων σχετικά με τα αποτελέσματα	Δεν υπάρχει
	γ. Γίνεται δημόσια συζήτηση των αποτελεσμάτων	Ανακοίνωση κατά κύριο λόγο
	1.1.3 Η στρατηγική είναι διαθέσιμη δημόσια	Το κομμάτι της προβολής και οι δράσεις περνούν από το Δημοτικό Συμβούλιο, και δημοσιοποιούνται στη συνέχεια
	1.1.4 Η στρατηγική περιλαμβάνει περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, ποιοτικά, υγιεινή και ασφάλεια και αισθητικά θέματα	Η υπο επεξεργασία στρατηγική προβλέπεται να περιλαμβάνει όλες τις πτυχές
	1.1.5. Εξασφαλίζεται επαρκής και συνεχής χρηματοδότηση της στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης	Η ετήσια χρηματοδότηση της προβολής είναι περίπου 60.000€ στα οποία προστίθενται και μικρότερα ποσά για φιλοξενία δημοσιογράφων και γενικά δημόσιες σχέσεις

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

1.2. Φορέας Διαχείρισης Προορισμού	1.2.1. Ο Προορισμός διαθέτει ΦΔΠ	όχι. Το θέμα βρίσκεται υπό μελέτη
	1.2.2. Στον ΦΔΠ συμμετέχουν ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας	
	1.2.3. Χρηματοδότηση ΦΔΠ€ / έτος Θεωρείται επαρκής	
	1.2.4. Στελέχωση ΦΔΠ Άτομα. Η στελέχωση θεωρείται επαρκής	
1.3 Υπαρξη συστήματος παρακολούθησης αποτελεσμάτων - επιπτώσεων	1.3.1 Υπάρχει σύστημα παρακολούθησης αποτελεσμάτων και επιπτώσεων;	υπό εκπόνηση
	1.3.2. Υπάρχει σύστημα δημόσιων εκθέσεων	
	1.3.3. Το σύστημα αξιολογείται και επικαιροποιείται τακτικά σε ότι αφορά τις μεταβλητές του;	
1.4 Διαχείριση εποχικότητας τουρισμού	1.4.1. Υπάρχει ειδική στρατηγική για τη μείωση της εποχικότητας. Αν ναι ποιά	Το έτος 2015 κυρήχθηκε "Σαντορίνη, προορισμός όλο το χρόνο". Μέτρα: (α) εξασφάλιση πυκνότερης ημερήσιας αεροπορικής σύνδεσης σε συνδυασμό με ελκυστικές τιμές το χειμώνα (β) παρακίνηση επιχειρηματιών να κρατήσουν επιχειρήσεις ανοιχτές μέσω του Εμπορικού Συλλόγου (γ) Προβολή των επιχειρήσεων που έμειναν ανοιχτές από Ατλαντεα (δ) δημιουργία εκδηλώσεων πολιτιστικού περιεχομένου για όλη τη χειμερινή σαιζόν με κύριο αποδέκτη τους ξένους επισκέπτες (ε) προβολή της πρωτοβουλίας σε sites του εξωτερικού (στ) συνεργασία με τη Google για καταγραφή των επιχειρήσεων που είναι ανοικτές το χειμώνα (ζ) προώθηση της πρωτοβουλίας σε διεθνείς εκθέσεις τουρισμού.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	1.4.2. Έχουν αξιολογηθεί τα αποτελέσματα της ;	Αυξηση δρομολογίων και χαμηλές τιμές - Περισσότερα καταστήματα και ξενοδοχεία ανοιχτά. Βελτίωση της εποχικότητας
1.5. Στρατηγική προσαρμογής στη κλιματική αλλαγή	1.5.1. Ο προορισμός έχει σύστημα για προσδιορισμό των κινδύνων από τη κλιματική αλλαγή	Ο Δήμος Θήρας είναι μέλος του Δικτύου Αειφόρων Νήσων του Αιγαίου και έχει υπογράψει και το Σύμφωνο των Δημάρχων. Υπάρχει πολιτική βούληση για την αειφόρο ανάπτυξη του νησιού, έχουν συνταχθεί και σχετικές μελέτες και προτάσεις προς χρηματοδότηση όμως δεν έχει υλοποιηθεί κάτι ακόμα.
	1.5.2. Ο προορισμός έχει στρατηγική προσαρμογής στη κλιματική αλλαγή	όχι
	1.5.3. Ο προορισμός έχει πρόγραμμα ευαισθητοποίησης του κοινού	μόνο σε θέμα ανακύκλωσης και επιμέρους περιβαλλοντικών δράσεων (πχ. μείωση χρήσης πλαστικής σακούλας)
1.6. Κατάλογος τουριστικών πόρων και θελγήτρων (φυσικών και πολιτιστικών)	1.6.1. Ο προορισμός έχει κατάλογο των τουριστικών πόρων και θελγήτρων	Καταγραφή με ελλιπή τεκμηρίωση και χωρίς αξιολόγηση και στόχευση. Υπάρχει τεκμηρίωση και αξιολόγηση για καθένα από τα "θέλγητρα" του νησιού. Αυτό που πιθανώς θα πρέπει να γίνει είναι να μπουν σε μια γενικότερη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης.
	Ο κατάλογος αυτός είναι δημόσια διαθέσιμος;	στο διαδίκτυο, στη σελίδα του Δήμου
	1.6.2 Ο προορισμός έχει ταξινομήσει τους τουριστικούς πόρους και τα θέλγητρα ανάλογα με τη σπουδαιότητα τους και το βαθμό αξιοποίησής τους	όχι στο βαθμό που θα έπρεπε

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

<p>1.7. Ρυθμίσεις και πολιτικές σχεδιασμού που περιλαμβάνουν βιώσιμες χρήσεις γης, μορφολογικές, κατασκευαστικές και κατεδαφιστικές ρυθμίσεις,</p>	<p>1.7.1. Ο προορισμός έχει σχέδιο χρήσεων γης και περιορισμούς για τη δόμηση</p>	<p>Η Σαντορίνη έχει ΖΟΕ του 1990 που τροποποιήθηκε το 2012. Στα μεγάλα χωριά υπάρχει ΓΠΣ ή/και Σχέδιο Πόλεως (Φηρά 1986/1990 - Περίσσα 1991). Στην Οία όρους δόμησης ('90) και ΣΧΟΑΠ υπό εξέλιξη. Καμάρι έχει όρια οικισμού ('80). Ο όποιος ελλιπής σχεδιασμός έχει ξεπεραστεί από την τουριστική και οικιστική ανάπτυξη. Σχέδιο Πόλης Φηρών υπο δημόσια διαβούλευση - Κύρωση Σχεδίου Βόθωνα - Περίσσας κλπ</p>
	<p>1.7.2. Ο προορισμός έχει ρυθμίσεις για τις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές (χαρακτηρισμένες περιοχές και σχέδιο διαχείρισης)</p>	<p>Υπάρχουν οριοθετημένες ζώνες NATURA χωρίς σχέδιο διαχείρισης. Η Θήρα είναι κηρυγμένη ως τόπος ιστορικού και ιδιαίτερου φυσικού κάλους (1972). Υπάρχουν εντοπισμένες περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους (περιοχές διάβρωσης της θηραϊκής γης από αέρα, βροχή και θάλασσα) που σχηματίζουν τα "γεωγλυπτά" που προστατεύονται από την ΖΟΕ (150 μ από την ακτή).</p>
	<p>1.7.3 Ο προορισμός έχει ρυθμίσεις προστασίας των πολιτιστικών πόρων</p>	<p>Μνημεία και παραδοσιακοί οικισμοί προστατεύονται (ρυθμίζονται) από την εθνική νομοθεσία</p>
	<p>1.7.4 Οι ρυθμίσεις αυτές έχουν προέλθει από δημόσια διαβούλευση</p>	
	<p>1.7.5. Ο προορισμός έχει δημοσιοποιημένες τις εφαρμοζόμενες πολιτικές</p>	<p>Δεν υπάρχει προβολή των ρυθμίσεων</p>
<p>1.8. Πολιτικές προσπελασιμότητας για όλους</p>	<p>1.8.1. Ο προορισμός έχει πολιτικές που να υποστηρίζουν την προσβασιμότητα ατόμων με ειδικές ανάγκες</p>	<p>Πρόσβαση στη θάλασσα στις παραλίες (πρόγραμμα Γαλάζιες Σημαίες) στις οργανωμένες παραλίες</p>
	<p>1.8.2 Οι πολιτικές αυτές λαμβάνουν υπόψη τη προστασία του χώρου</p>	
<p>1.9. Θεματα ιδιοκτησίας</p>	<p>1.9.1. Ο προορισμός έχει νομοθεσία ή πολιτική για την απόκτηση ιδιοκτησίας</p>	<p>Δεν υπάρχουν περιορισμοί</p>

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

1.10 Ικανοποίηση επισκεπτών	1.10.1. Ο προορισμός εκπονεί έρευνα για την ικανοποίηση των τουριστών	Στο πλαίσιο της τρέχουσας έρευνας
	1.10.2. Ο προορισμός δημοσιοποιεί τα αποτελέσματα της έρευνας	Ναι
	1.10.3. Ο προορισμός έχει μηχανισμό για να βελτιώνει την ικανοποίηση των επισκεπτών	Μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας
1.11. Πρότυπα βιωσιμότητας και εφαρμογή τους από τις επιχειρήσεις	1.11.1. Εφαρμογή πιστοποίησης βιωσιμότητας ή περιβαλλοντικής διαχείρισης από επιχειρήσεις	Προσπάθεια εφαρμογής προγράμματος από Green Key χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Ορισμένες επιχειρήσεις είναι πιστοποιμένες κατά ISO (διαφορετικά πρότυπα) αρκετές και με ISO 14001 περιβάλλον κλπ
	1.11.2. Γίνεται παρακολούθηση επιχειρήσεων που είναι ενταγμένες σε σύστημα πιστοποίησης	
	1.11.3. Δημοσιοποίηση του καταλόγου των πιστοποιημένων επιχειρήσεων	
1.12. Ασφάλεια και προστασία τουριστών	1.12.1. Ελεγχος σε τουριστικές επιχειρήσεις για θέματα ασφάλειας (φωτιά, υγιεινή, ηλεκτρικής ενέργειας)	εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας
	1.12.2. Μέτρα πρόβλεψης και ασφάλειας σε τουριστικές περιοχές (πχ. σταθμοί πρώτης βοήθειας)	Στις οργανωμένες ακτές στο πλαίσιο της συμμόρφωσης με την εθνική νομοθεσία και το πρόγραμμα "Γαλάζιες Ακτές"
	1.12.3. Συστήματα πρόβλεψης και καταστολής εγκλήματος	Υπαρξη υπηρεσιών security σε οργανωμένες ακτές και Φηρά (για περιορισμένα διαστήματα)

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	1.12.4. Σύστημα αδειοδότησης ταξί με τιμολόγιο στις πύλες εισόδου	Η αδειοδότηση των ταξί γίνεται με βάση την εθνική νομοθεσία (Περιφέρεια) . Το τιμολόγιο καθορίζεται εθνικά
	1.12.5. Δημόσιες εκθέσεις για ασφάλεια και προστασία τουριστών	
1.13. Διαχείριση κρίσεων	1.13.1 Σχέδιο διαχείρισης κρίσεων και άμεσης παρέμβασης	Υπάρχουν σχέδια για: διαχείριση ρύπανσης σε παράκτια ζώνη (Λιμενικό Ταμείο) και πολιτικής προστασίας (Δήμος)
	1.13.2. Διαθέσιμοι άνθρωποι και οικονομικοί πόροι για την εφαρμογή σχεδίου διαχείρισης κρίσεων	Στο πλαίσιο των παραπάνω σχεδίων
	1.13.3. Συμμετοχή ιδιωτικού τομέα στο σχέδιο διαχείρισης κρίσεων με διαδικασίες επικοινωνίας κατά τη διάρκεια και μετά τη κρίση	υποχρεωτική συμμετοχή με βάση το υπάρχον σχέδιο
	1.13.4. Πόροι και εκπαίδευση προσωπικού, επισκεπτών και μονίμων κατοίκων σε θέματα διαχείρισης κρίσεων	Το Εθελοντικό Διασωστικό Σώμα κάνει ασκήσεις προσομοίωσης
	1.13.5. Επικαιροποίηση σχεδίου διαχείρισης κρίσεων	Με βάση την εθνική νομοθεσία
2^η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ		
2.1. Παρακολούθηση οικονομικών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων	2.1.1. Συστηματική παρακολούθηση οικονομικών αποτελεσμάτων τουρισμού (δαπάνη ανά κεφαλή/διανυκτέρευση , εισόδημα ανά δωμάτιο, απασχόληση και επενδύσεις	υπό εξέλιξη
	Δημόσια έκθεση αποτελεσμάτων	

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	2.1.2 Συστηματική παρακολούθηση των άμεσων και έμμεσων αποτελεσμάτων του τουρισμού	
	Δημόσια έκθεση αποτελεσμάτων	
	2.1.3. Συλλογή και δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων άμεσης και έμμεσης απασχόλησης ανά φύλλο και ηλικία	
2.2. Ευκαιρίες καριέρας τοπικά	2.2.1. Υπαρξη νομοθεσίας ή πολιτικής που να υποστηρίζει ίσες ευκαιρίες για απασχόληση σε όλους συμπεριλαμβανόμενων γυναικών, νέων, ΑΜΕΑ, αλλοδαπών, μειονοτήτων και άλλων ευάλωτων ομάδων	εθνική στρατηγική και πολιτική
	2.2.2. Προγράμματα εκπαίδευσης για ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εργασία	εθνική στρατηγική και πολιτική
	2.2.3. Νομοθεσία/πολιτικές και έλεγχοι σε ότι αφορά την νόμιμη απασχόληση και μισθοδοσία	εθνική πολιτική
	2.2.4. Νομοθεσία/πολιτικές για εργασιακή ασφάλεια	εθνική πολιτική
2.3. Εκπαίδευση εργοδοτών – εργαζομένων για βελτίωση λειτουργίας των επιχειρήσεων	2.3.1. Προγράμματα εκπαίδευσης εργοδοτών	ότι προβλέπει ως υποχρεωτικό η εθνική νομοθεσία (ΕΦΕΤ, τεχνικοί ασφαλείας)
	2.3.2. Προγράμματα εκπαίδευσης εργαζομένων	Προγράμματα Δια Βίου εκπαίδευσης που έχουν ατονήσει καθώς και Προγράμματα κατά το Έτος Γαστρονομίας
2.4 Υποστήριξη τοπικών επιχειρηματιών και δίκαιου εμπορίου	2.4.1. Πρόγραμμα για την υποστήριξη και οικοδόμηση ικανοτήτων στις τοπικές ΜΜΕ	Ημερίδες από το Επιμελητήριο Κυκλάδων

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	2.4.2. Ενίσχυση τοπικής οικονομίας/ συνδεση με τουρισμό	Πρόγραμμα Aegean Cuisine, Έτος Γαστρονομίας, Ελληνικό Πρωινό. Η Ένωση Συναιτερισμών Θηραϊκών Προϊόντων υποστηρίζει τη παραγωγή και διάθεση τοπικών προϊόντων (κρασί, ντοματάκια, ντοματοπολτός, φάβα)
	2.4.3. Δικτύωση επιχειρήσεων	Η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω του Travelotopos
2.5 Αποψη τοπικής κοινωνίας για την διαχείριση προορισμού	2.5.1. Συστηματική καταγραφή, ανάλυση και έκθεση δεδομένων που αφορούν την ικανοποίηση του τοπικού πληθυσμού για την διαχείριση του προορισμού	υπό εξέλιξη
3^η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ		
3.1. Προστασία τουριστικών θέλγητρων	3.1.1. Συστήματα διαχείρισης για τη προστασία φυσικών και πολιτιστικών πόρων συμπεριλαμβανόμενου και του δομημένου περιβάλλοντος και του αγροτικού και του αστικού τοπίου	Οι επιδοτούμενες αγροτικές εκτάσεις προστατεύονται με βάση την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία.
	3.1.2 Σύστημα παρακολούθησης για τη καταγραφή, μέτρηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων του τουρισμού σε περιοχές και θέλγητρα	
3.2. Πρόσβαση τοπικού πληθυσμού στα τουριστικά θέλγητρα	3.2.1 Προγράμματα για παρακολούθηση, προστασία και αποκατάσταση δημόσιας πρόσβασης σε τουριστικά θέλγητρα από τους ντόπιους	Στα τουριστικά θέλγητρα της Θήρας υπάρχει δημόσια πρόσβαση
3.3. Διαχείριση επισκεπτών	3.3.1 Διοικητικός μηχανισμός υπεύθυνος για εκπόνηση σχεδίων και	Μελέτη για berth allocation κρουαζιεροπλοίων

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	δράσεων για διαχείριση επισκεπτών	
3.4. Συμπεριφορά επισκεπτών	3.4.1. Πολιτιστικές και περιβαλλοντικές οδηγίες σε επισκέπτες για συμπεριφορά σε ευαίσθητες τοποθεσίες	Οδηγίες στο ηφαίστειο και στις οργανωμένες ακτές
	3.4.2. Κώδικας καλών πρακτικών για οδηγούς τουριστών και Τ.Ο	
3.5. Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς	3.5.1. Νόμοι και κανονισμοί που προστατεύουν ιστορικά και αρχαιολογικά αντικείμενα και αποδεικτικά στοιχεία της προστασίας αυτής	εθνική νομοθεσία
	3.5.2 Πρόγραμμα για τη προστασία και την προβολή της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (πχ. μουσική, τραγούδια, χειροτεχνήματα, κουζίνα)	Μαθήματα τοπικής κουζίνας από ιδιωτικές επιχειρήσεις. Μουσείο τοπικών μουσικών οργάνων (Ακρωτήριο). Μαθήματα τοπικών χωρών. Παραδοσιακά επισκέψιμα Οινοποιεία. Λαογραφικό Μουσείο (Κοντοχώρι). Ύπαρξη αρκετών πολιτιστικών συλλόγων που είναι ιδιαίτερα δραστήριοι. Σεμινάρια αμπελουργίας και οινοπαραγωγής στα δημοτικά σχολεία.
3.6 Ερμηνεία τουριστικών τοποθεσιών (θελγήτρων)	3.6.1 Ερμηνευτικές πληροφορίες για φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους διαθέσιμες σε επισκέπτες και σε τουριστικά γραφεία	Ελλιπείς
	3.6.2. Ερμηνευτικές πληροφορίες κατάλληλες πολιτιστικά	Ελλιπείς
	3.6.3 Ερμηνευτικές πληροφορίες που αναπτύχθηκαν με την τοπική συμμετοχή	Ελλιπείς
	3.6.4. Ερμηνευτικές πληροφορίες διαθέσιμες στις κατάλληλες για τους	Στα αγγλικά κατά κύριο λόγο αλλά ελλιπείς. Υπάρχουν περισσότερες ιδιωτικές πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό.

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	επισκέπτες γλώσσες	
	3.6.5 Εκπαίδευση ξεναγών για τη χρήση των ερμηνευτικών πληροφοριών	
3.7. Προστασία τοπικής πνευματικής ιδιοκτησίας	3.7.1 Νόμοι και κανονισμοί ή προγράμματα για τη προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για ντόπιους και κοινότητες	Εθνική νομοθεσία. Η κινηματογράφηση δημόσιων χώρων για εμπορικούς σκοπούς ελέγχονται από τον Δήμο
3.8. Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού	3.8.1. Προγράμματα ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης τοπικού πληθυσμού για το ρόλο του τουρισμού	Μέσω συνεδρίων κατά κύριο λόγο
3.9 Προστασία τοπικού πληθυσμού / εργαζομένων από εκμετάλλευση	3.9.1 Υπαρξη νόμων και προγραμμάτων για την εμπορική, σεξουαλική και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευση, διάκριση ή παρενόχληση του τοπικού πληθυσμού	Εθνική νομοθεσία
	3.9.2 Δημοσιοποίηση των παραπάνω νόμων / προγραμμάτων	
3.10 Υποστήριξη κοινωνίας για κοινοτικές και βιώσιμες πρωτοβουλίες	3.10.1 Προγράμματα για επιχειρήσεις, επισκέπτες και κοινό να συνεισφέρουν σε πρωτοβουλίες για διατήρηση πολιτιστικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πόρων και ανάπτυξη υποδομών	
4^η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ		

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

4.1. Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι	4.1.1 Αξιολόγηση βιωσιμότητας για προσδιορισμό περιβαλλοντικών κινδύνων	
	4.1.2. Σύστημα για την αντιμετώπιση εντοπισμένων κινδύνων	
4.2. Προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων και ειδών	4.2.1 Δημιουργία και επικαιροποίηση καταλόγου για ευαίσθητα και απειλούμενα άγρια είδη και οικοτόπους	
	4.2.2. Σύστημα παρακολούθησης αλλαγών και επιπτώσεων στα ευαίσθητα οικοσυστήματα και είδη	
	4.2.3 Σύστημα αποτροπής για περιβαλλοντικούς εισβολείς	
	4.2.4 Ρυθμίσεις και κανόνες για έλεγχο συλλογής/συλληψης, διάθεσης και πώλησης φυτών και ζώων	
4.3. Κατανάλωση ενέργειας και εκπομπές αερίων θερμοκηπίου	4.3.1. Πρόγραμμα υποστήριξης των επιχειρήσεων για μέτρηση, παρακολούθηση, ελαχιστοποίηση και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων κατανάλωσης ενέργειας	
	4.3.2 Πολιτικές και κίνητρα για τη μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων και την αύξηση της χρήσης ΑΠΕ	
	4.3.3. Πρόγραμμα υποστήριξης των επιχειρήσεων για μέτρηση, παρακολούθηση, ελαχιστοποίηση και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων	

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	παραγωγής αερίων θερμοκηπίου	
	4.3.4. Σύστημα υποστήριξης των επιχειρήσεων για την μετρίαση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	
4.4. Μεταφορές χαμηλών επιπτώσεων	4.4.1. Πρόγραμμα για τη αύξηση της χρήσης χαμηλής επίπτωσης μεταφορών	
	4.4.2. Πρόγραμμα για την αύξηση της ενεργούς μεταφοράς (πχ. περπάτημα, ποδηλασία)	Εκπόνηση Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
4.5. Διαχείριση νερού και υγρών αποβλήτων	4.5.1. Σύστημα παρακολούθησης της παραγωγής και κατανάλωσης νερού	Καταγραφή γεωτρήσεων. Η ΔΕΥΑΘ παρακολουθεί τη ποιότητα του παραγόμενου νερού
	4.5.2 Πρόγραμμα υποστήριξης των επιχειρήσεων να μετρούν, να μειώνουν τη χρήση και να ανακοινώνουν δημόσια τη χρήση νερού	
	4.5.3. Σύστημα διαχείρισης νερού που καταναλώνεται από τις επιχειρήσεις και οι ανάγκες της τοπικής κοινωνίας είναι ισόρροπες και συμβατές	
	4.5.4. Σύστημα διαχείρισης και δημοσιοποίησης εκθέσεων σε ότι αφορά τη ποιότητα του πόσιμου νερού	
	4.5.5 Σύστημα διαχείρισης και δημοσιοποίησης εκθέσεων σε ότι αφορά τη ποιότητα του θαλασσινού	Ναι με βάση την εθνική νομοθεσία και υλοποιείται από τον Δήμο. Δημοσιοποιούνται στις οργανωμένες ακτές

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	νερού	
	4.5.6. Σύστημα που να ανταποκρίνεται έγκαιρα σε θέματα ποιότητας νερού	από τη ΔΕΥΑΘ για το πόσιμο νερό και από τη ΓΕΩΘΗΡΑ για τα νερά κολύμβησης
	4.5.7 Σύστημα παρακολούθησης για τη χωροθέτηση, συντήρηση και έλεγχο των απορρίψεων από σηπτικούς βάρθρους	
	4.5.7. Σύστημα παρακολούθησης για τη λειτουργία των βιολογικών καθαρισμών (μέγεθος σε σχέση με τον προορισμό, σωστή λειτουργία)	από ΔΕΥΑΘ και ΥΓΥ με βάση την εθνική νομοθεσία
	4.5.8 Πρόγραμμα για υποστήριξη των επιχειρήσεων για αποτελεσματική επεξεργασία και επανάχρηση υγρών αποβλήτων	Δεν γίνεται επανάχρηση
	4.5.9. Πρόγραμμα που εξασφαλίζει σωστή διαχείριση και ασφαλή επανάχρηση υγρών αποβλήτων με τις ελάχιστες αρνητικές συνέπειες για τον τοπικό πληθυσμό και το περιβάλλον	
4.6. Διαχείριση στερεών αποβλήτων	4.6.1. Σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων με μέτρηση των αποβλήτων που δημιουργούνται	Μέτρηση ανακυκλώσιμων
	4.6.2. Σχέδιο διαχείρισης στερεών αποβλήτων και ποσοτικοί στόχοι μείωσης τους μέσω επανάχρησης και ανακύκλωσης	Σύστημα ανακύκλωσης. Έχει εκπονηθεί (Master Plan Διαχείρισης Απορριμμάτων Δήμου Θήρας)
	Υπάρξη συστήματος ασφαλούς απόθεσης υπολειμμάτων	υπάρχει σχέδιο δημιουργίας Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διάθεσης Απορριμμάτων

Τουριστικό Παρατηρητήριο Σαντορίνης

	4.6.3 Πρόγραμμα για υποστήριξη των επιχειρήσεων για μείωση, επανάχρηση και ανακύκλωση στερεών αποβλήτων	υποστήριξη στην αποκομιδή. Πρόγραμμα Ανακύκλωσης Δήμου Θήρας - Πρόγραμμα "Επιλεκτικής Αποκομιδής" σε τουριστικές επιχειρήσεις Καμάρι - Περίβολος - Περίσα - Αγ. Γεώργιος
	4.6.4 Πρόγραμμα για τη μείωση της χρήσης εμφιαλωμένου νερού από επιχειρήσεις και επισκέπτες	Εγκατάσταση 3 μηχανημάτων αυτόματης αφαλάτωσης και πώλησης πόσιμου νερού σε πολύ χαμηλή τιμή
4.7 Ρύπανση από θόρυβο και φώτα	4.7.1 Οδηγίες και ρυθμίσεις για την ελαχιστοποίηση της ρύπανσης από ήχο και φώτα	Εθνική νομοθεσία
	4.7.2. Πρόγραμμα για την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να ακολουθούν οδηγίες και κανονισμούς για ελαχιστοποίηση ρύπανσης από θόρυβο και ήχο	